
Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Projekat za borbu protiv privrednog kriminala na Kosovu¹ (PECK)
www.coe.int/peck

IZVEŠTAJ O OCENI

o ispunjenosti međunarodnih standarda u oblasti borbe protiv korupcije (BPK)

Ciklus II

3 Decembar 2014

¹ Ovaj naziv, bez prejudiciranja statusa Kosova, u skladu je sa Rezolucijom SBUN 1244 i mišljenjem MSP-a o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

Za dodatne informacije obratite se:
Jedinici za privredni kriminal i saradnju
Odeljenje za akciju protiv kriminala
Direktorat za ljudska prava i vladavinu prava,
Savet Evrope
F-67075 Strasbourg Cedex
Email: contact.econcrime@coe.int
Vebsajt:
www.coe.int/corruption;
www.coe.int/peck

Ovaj dokument je sačinjen uz finansijsku pomoć Evropske unije i Saveta Evrope. Stavovi izraženi u njemu ni u kom slučaju ne odražavaju zvaničan stav Evropske unije ili Saveta Evrope.

Skraćenice

CAN	Centralna agencija za nabavke / Ministarstvo finansija
CIK	Centralna izborna komisija
CK	Carina Kosova
DIK/TIK	Demokratski institut Kosova / Transparency International Kosovo
ECHR	Evropska konvencija o ljudskim pravima
EK	Evropska komisija
ETS	Evropske serije ugovora
EU	Evropska unija
EULEX	Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu
FOJ	Finansijska obaveštajna jedinica / Ministarstvo finansija
GRECO	Grupa država za borbu protiv korupcije / Savet Evrope
IJU	Institut za javnu upravu / Ministarstvo javne uprave
IOK	Institucija ombudsmana za Kosovo
KABPK	Kosovska agencija za borbu protiv korupcije
KAPR	Kosovska agencija za privredne registre / Ministarstvo trgovine i industrije
KDT	Kancelarija državnog tužioca
KDU	Kancelarija za dobru upravu, ljudska prava, jednake mogućnosti i rodna pitanja / Kancelarija premijera
KEUK	Kancelarija Evropske unije na Kosovu
KFOR	Snage NATO na Kosovu
KGR	Kancelarija glavnog revizora
KIIRP	Kosovski institut za istraživanje i razvoj politika
KIP	Kosovski institut za pravosuđe
KP	Kancelarija premijera
MJU	Ministarstvo javne uprave
MONEYVAL	Stručna komisija za ocenu mera protiv pranja novca i finansiranja terorizma / Savet Evrope
MTI	Ministarstvo trgovine i industrije
NNO	Nezavisni nadzorni odbor za državnu službu
NVO	Nevladina organizacija
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
OGD	Organizacija građanskog društva
OGFD	Operativna grupa za finansijsku delatnost
OUCS	Odeljenje uprave državne službe / Ministarstvo javne uprave
PECK	Projekat za suzbijanje privrednog kriminala na Kosovu koji zajednički finansiraju EU i Savet Evrope
PIK	Policijski inspektorat Kosova
PK	Policija Kosova
PS	poslanik u Skupštini
PUK	Poreska uprava Kosova
RKJN	Regulatorna komisija za javne nabavke
SB	Svetska Banka
SK	Skupština Kosova
SSK	Sudski savet Kosova
STK	Specijalno tužilaštvo Kosova
TRN	Telo za razmatranje nabavki
TSK	Tužilački savet Kosova
UNMIK	Misija privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu
VS	Vrhovni sud

Sadržaj

I. UVOD	5
II. ANALIZA	7
1. Opšti pregled trenutnog stanja korupcije	7
2. Osnovne mere zaštite i prevencija korupcije	10
2.1. Sudije	10
2.2. Tužioci	16
2.3. Policija	18
2.4. Javna administracija	21
2.5. Osnovne mere zaštite i sprečavanje korupcije—poslanici u Skupštini	27
2.6. Finansiranje političkih stranaka i predizbornih kampanja	29
2.7. Javne nabavke	33
3. Krivični zakon, primena zakona i krivični postupak	37
3.1. Prestupi i sankcije	37
3.2. Istraga i krivični postupak	41
3.3. Konfiskacija i drugi vidovi oduzimanja sredstava i dobiti stečenih krivičnim delom	45
3.4. Imuniteti od istrage, krivičnog gonjenja ili donošenja presude za dela korupcije	46
4. Međunarodna saradnja	47
III. ZAKLJUČCI	48
IV. DODATAK 1: MATRICA ISPUNJENOSTI - CIKLUS II	50

I. UVOD

1. Prva procena Kosova u odnosu na međunarodne anti-korupcijske standarde je sprovedena pod okvirom projekta protiv ekonomskog kriminala na Kosovu koji su združeno finansirali EU i Savet Evrope (PECK), a koji je implementiran u periodu od 38 meseci, sa početkom 1. februara 2012. do 31. marta 2015. Prvi procenjivački ciklus (od ukupno dva) je trajao od septembra 2012. do maja 2013. Odgovarajući Izveštaj o oceni borbe protiv korupcije na Kosovu (nadalje IO) je usvojen 10. juna 2013. Zasnovan je na sledećim standardima Saveta Evrope i drugim međunarodnim standardima, i pripremljen je korišćenjem GRECO metodologije i praksi koje su specifično urađene za Kosovo:

- Dvadeset vodećih principa za borbu protiv korupcije (Rezolucija (97) 24 SM);
- Krivičnopravna konvencija o korupciji (ETS br. 173) i njeni Dodatni protokol (EST br. 191)
- Građanskopravna konvencija o korupciji (ETS br. 174);
- Preporuka o Kodeksu ponašanja za javne zvaničnike (Preporuka br. R (2000) 10 SM);
- Zajednička pravila protiv korupcije pri finansiranju političkih partija i predizbornih kampanja (Prep. SM (2003) 4);
- Konvencija UN protiv korupcije (UNCAC).

2. Cilj ovog izveštaja je procena mera koje su preduzele kosovske vlasti kako bi uskladile svoje aktivnosti sa 62 preporuke izdate u IO-u, pokrivajući naredne teme:

- Osnovne garancije i sprečavanje korupcije u pravosuđu (sudija i tužilaca), policije, javne uprave, članova Parlamenta, finansiranja političkih partija i izbornih kampanja i javnih nabavki;
- Krivični zakon, sprovođenje zakona i krivični postupak: krivična dela i kazne, istraga i krivični postupak, zaplena i druga vrsta oduzimanja sredstava i prihoda stečenih na nezakonit način, imuniteta od istraga u krivičnom postupku, krivično gonjenje ili presude kod krivičnih dela korupcije;
- Međunarodnu saradnju.

3. Prvobitne informacije o načinjenom napretku vezane za primenu preporuka iz IO-a prikupljene su od nadležnih vlasti i javnih izvora, kao i sa bilateralnih sastanaka i radionica sa institucijama, korisnicima i drugim zainteresovanim stranama koji su organizovani u okviru PECK projekta, od oktobra 2013. do sredine februara 2014. godine.

4. Prateći izveštaj o usklađenosti sa međunarodnim standardima u oblasti borbe protiv korupcije završen je u aprilu 2014. godine i objavljen u junu 2014. godine. U njemu je procenjen nivo primene svake pojedinačne preporuke i ukupna usklađenost sa predmetnim međunarodnim standardima. U Pratećem izveštaju o zaključeno je da su preporuke iz IO-a, XXXIV i XXXVIII, sprovedene u delo na zadovoljavajući način; preporuke III, XVI, XVII, XX, XXI, XXV, XXVI, XXXI, XXXIII, XXXV, XXXVII, XXXIX, XLI, XLIV i LV delimično su sprovedene u delo, dok preporuke I, II, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVIII, XIX, XXII, XXIII, XXIV, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXII, XXXVI, XL, XLII, XLIII, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LVI, LVII, LVIII, LIX, LX, LXI i LXII uopšte nisu sprovedene u delo.

5. U okviru 2. ciklusa procene projekta dodatne informacije o načinjenom napretku u primeni preporuka iz IO-a prikupljene su od nadležnih vlasti i drugih zainteresovanih predmetnih strana tokom posete koja je organizovana u okviru PECK projekta od 14. do 18. aprila 2014. godine i neposredno nakon toga. Nacrt izveštaja je poslat kosovskim vlastima radi komentara 15. septembra 2014. godine i o njemu je detaljno diskutovano sa nadležnim vlastima na bilateralnom sastanku 3. i 4. novembra 2014. godine, nakon čega je ažuriran u svetlu dodatnih pisanih informacija koje su dobijene.

6. Izveštaj je sastavio Tim za ocenu koji su činili stručnjaci Saveta Evrope: gđin Fleming Denker, stručnjak za krivični zakon, primenu zakona, krivični postupak i međunarodnu saradnju (Danska); gđin Drino Galičić, stručnjak za osnovne garancije i sprečavanje korupcije u pogledu sudija, tužilaca, policije i javne uprave (Bosna i Hercegovina); gđin Žan-Kristof Gajzer, stručnjak za sprečavanje korupcije u pogledu članova Parlamenta i finansiranja političkih partija i izbornih kampanja (Švajcarska) i gđin Edmond Dunga, savetnik projekta PECK.

7. Ovaj izveštaj procenjuje primenu svake pojedinačne preporuke (sve preporuke iz IO-a, osim preporuka XXXIV i XXXVIII, koje se smatraju sprovedenim u delo na zadovoljavajući način u

Izveštaju o praćenju (pogledati stav 4 iznad)), i pruža celokupnu krajnju procenu nivoa u kom je Kosovo ispoštovalo ove preporuke u okviru projekta PECK.

II. **ANALIZA**

1. **Opšti pregled trenutnog stanja korupcije**

Preporuke i i ii.

8. *Tim za ocenu preporučuje:*

(i) da se vrši periodična procenu rizika korupcije, pre bilo kakvog revidiranja strateških dokumenata (Strategija i Akcioni plan za borbu protiv korupcije); (ii) da se usvoji bolje integrisan pristup etičkih aspekata putem adekvatnih planova integriteta, sa ciljem da se preventivne mere prošire na ceo javni sektor, uključujući lokalnu samoupravu; i (iii) da se objave odgovarajući nalazi i na taj način dodatno definišu/prilagode strateški prioriteti (stav 62); i

da se osigura pravilna i efektivna primena i praćenje novog strateškog okvira za borbu protiv korupcije za period 2013-2017. god., kao i da se sprovedu ključne neprimenjene mere iz prethodnog Akcionog plana za period 2010-2011. god.to (stav 72);

9. Nakon kašnjenja u fazi usvajanja, tokom 2013. godine, sadašnja Strategija i akcioni plan borbe protiv korupcije (2013–2017) daje opšti pravac za prevenciju i borbu protiv korupcije kroz kosovske institucije. Kosovska agencija za borbu protiv korupcije (KABPK) periodično prati status primene navedenog Akcionog plana. Stoga, u skladu sa najnovijim dostupnim šestomesečnim izveštajem koji pokriva period od januara do juna 2014. godine, izgleda da je samo oko 43% ukupnog broja planiranih aktivnosti za taj period dobilo status „primenjena“; 11% je u procesu primene, dok je za 46% aktivnosti navedeno ili da nisu primenjene ili o njima ništa nije navedeno u izveštaju. Sistem izveštavanja KABPK-a pretpostavlja da nadležne institucije i organizacije civilnog društva imenuju osobe za kontakt, koje su zatim odgovorne za izveštavanje KABPK-a o nivou primene u svakom sektoru i instituciji. Međutim, poslednji izveštaj, kao i godišnji izveštaj za 2013. godinu, prikazuju značajan procenat nesprovedenih aktivnosti i aktivnosti koje nisu navedene u izveštaju, što je rezultat nedostatka komunikacije organizacija civilnog društva, stručnih medijskih udruženja, kao i Regulatornog tela za nabavku i nekih ključnih ministarstava sa KABPK-om. Međutim, druge institucije koje komuniciraju posredstvom svojih osoba za kontakt nedovoljno izveštavaju o većini aktivnosti borbe protiv korupcije. To ukazuje na izuzetno nizak stepen vlasništva i nedostatak međusobnog poverenja u strateški okvir, uključujući uključujući i postojeću upravljačku strukturu.

10. Uz to, strateško planiranje i primena strateških rešenja za borbu protiv korupcije zasnovanih na proceni rizika i integriteta još nisu postali realnost na Kosovu. Zapravo, Tim za ocenu je saznao da projekat Programa Organizacije ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) koji je u toku, zapravo pruža pomoć u izradi planova integriteta i proceni rizika u sektorima zdravstva, obrazovanja i energetike. Pre izvesnog vremena izradu sveobuhvatnih vladinih smernica za planove integriteta inicirala je Kancelarija za dobru upravu u okviru Kancelarije premijera (KDU), ali ovaj proces još nije dovršen. Kad je reč o proceni rizika u planiranju daljih aktivnosti za borbu protiv korupcije, takođe nema nikakvih indikacija da postoji ikakva zajednička metodologija za ovu vrstu primene, uprkos činjenici da je KABPK dobila međunarodnu pomoć i podršku u ovom pogledu pri izradi trenutne Strategije i akcionog plana za borbu protiv korupcije.

11. Konačno, trenutno stvaranje strateških dokumenata za borbu protiv korupcije je stoga prikazano kao da u veoma maloj meri pokazuje ili uopšte ne pokazuje ekonomičnost i da nedostaje analiza rizika.

12. Da bi se primenile preporuke I i II, u pogledu Tima za ocenu, izuzetno je važno da novi indikatori kojima se meri uspeh u primeni Strategije i akcionog plana za borbu protiv korupcije budu sačinjeni tako da omoguće prikazivanje napretka po sektorima tokom vremena. To se, na primer, može uraditi tokom revizije trenutnog Akcionog plana za borbu protiv korupcije u 2015. godini od strane KABPK-a. Uz to, strateških rešenja za borbu protiv korupcije u budućnosti treba da budu zasnovane na dokazima. Da bi se to dogodilo, uskoro treba osmisliti dnevni red sa nizom vežbi procene rizika, takođe u okviru revizije Akcionog plana za borbu protiv korupcije od strane KABPK-a. Stoga, uz procene rizika u obrazovanju i zdravstvu koje će biti izvršene uz pomoć UNDP-a, drugi sektori, poput javnih nabavki, javnog finansiranja itd. mogu se uključiti. Ova aktivnost bi pokazala posvećenost primeni predmetne preporuke i mogla bi biti isplanirana za period od januara do maja 2015. godine.

13. Uz to, na osnovu nalaza i zaključaka detaljno izloženih u okviru tekućeg projekta UNDP-a, KDU/KP treba najzad da usvoje smernice za planove integriteta u vladinim institucijama, koje bi mogle pružiti primer drugim javnim organima, uključujući one na nivou lokalne samouprave. KABPK i KDU treba i da analiziraju uzroke niskog procenta primenjenih mera iz Akcionog plana za borbu protiv korupcije, i, shodno tome, da reše taj problem sa nadležnim organima. Vlada bi mogla, na predlog KDU-a/KP-a doneti propise koji bi, na primer, postavili jasnu odgovornost pred državne institucije za (ne)primenu planiranih aktivnosti i zatražiti da se mere za borbu protiv korupcije navedene u Akcionom planu unesu u godišnje radne planove svake institucije, kao što je predloženo u zaključcima Strategije za borbu protiv korupcije za period 2013–2017. godine. To je zato što je očigledno da kredibilitet celokupnog mehanizma izveštavanja, od usvajanja do primene Akcionog plana, pati od ozbiljnih nedostataka.

14. Stoga, Tim za ocenu sugerise da KABPK, u saradnji sa KDU-om i drugim nadležnim institucijama, treba da pruži analitička obrazloženja o razlozima za nesprovođenje većine mera iz Akcionog plana za borbu protiv korupcije, i to ne samo kroz brojke i statistiku.

15. Tim za ocenu stoji na stanovištu da u sistemu treba da postoji jedna jaka institucija koja obezbeđuje vlasništvo i kredibilitet pre strateškog planiranja i primene aktivnosti za borbu protiv korupcije. Ako se čvršći odgovori za nedostatak odgovornosti ne pruže u narednom periodu, npr. kroz ojačanje KABPK-a ili neke slične institucije, neće biti napretka u ispunjavanju ciljeva i mera Strategije za borbu protiv korupcije i predmetnih preporuka ovog izveštaja.

16. Tim za ocenu zaključuje da preporuke I i II nisu sprovedene u delo.

Preporuka iii.

17. *Tim za ocenu preporučuje (i) da se racionalizuje pravni okvir koji se odnosi na sprečavanje sukoba interesa, tako što će relevantni zakoni biti usklađeni sa novousvojenim Krivičnim zakonom; (ii) da se revidira i razjasni institucionalni okvir za sprečavanje sukoba interesa, usvajanjem niza smernica koje bi omogućile efikasno delovanje kako u prekršajnom tako i u krivičnom postupku; (iii) da se inicira rasprava o redefinisavanju nadležnosti KABPK, u svetlu potrebe za efikasnijim i efektivnijim sprečavanjem korupcije; i (iv) da se poreske vlasti postepeno uključe u verifikaciju prijavljene imovine, kako bi se poboljšala provera porekla imovine i time smanjila mogućnost za nezakonito bogaćenje (stav 79);*

18. Vlasti Kosova ukazuju na to da se Zakon o sprečavanju sukoba interesa (u daljem tekstu Zakon o sukobu interesa) i dalje nalazi u procesu usklađivanja sa novim Krivičnim zakonom, a predmetni amandmani čekaju na odobrenje u Kosovskoj skupštini. Neusvajanje ovih amandmana i postojanje dve različite definicije sukoba interesa mogu imati posledice na efikasnost saradnje između KABPK-a i Tužioca. Kao što godišnji izveštaj KABPK-a za 2013. godinu naglašava, postoji relativno visok broj slučajeva administrativnih istraga sukoba interesa koje sprovodi KABPK, a zatim prosleđuje tužiocu na dalju krivičnu istragu i moguću optužnicu, ali od kojih tužilac odustane. Razlozi za obustavu ili odbacivanje dalje istrage nisu dovoljno potkrepljeni ni u izveštajima KABPK-a, ni u izveštajima tužioca. To opet dokazuje da se saradnja između KABPK-a i tužiočeve kancelarije može unaprediti, kao što je preporučeno, naročito sa ciljem razgraničavanja pojedinačnih uloga pri upravljanju istragom o sukobima interesa nakon kriminalizacije ovog prekršaja 2013. godine.

19. Od sredine 2014. godine, kosovske vlasti izveštavaju o izvesnom poboljšavanju u komunikaciji i koordinaciji između KABPK-a i tužioca u procesuiranju slučajeva sukoba interesa i lažnog prijavljivanja imovine: potpisivanje dokumenta 26. maja 2014. godine od strane rukovodilaca tužilaštva, policije i KABPK-a, nakon čega je glavni tužilac doneo odluku 30. juna 2014. godine da se za svaki slučaj koji predstavi KABPK mora obaviti preliminarna konsultacija između tužilaca na tom slučaju i KABPK-a. Uz to, 23. oktobra 2014. godine, KABPK, tužilaštvo i pravosudni organi su se sastali da razmatraju nastavak slučajeva lažnog prijavljivanja imovine.

20. To su pozitivni koraci, ali uopšteno, obrada i sankcionisanje sukoba interesa i dalje je na niskom nivou. Statistika i dalje nije precizna i treba da se dovede u red do kraja 2014. godine, tek kad evidencija o istragama, procesuiranju i sudskim odlukama u slučajevima sukoba interesa bude objavljena.

21. Takođe, kad je reč o sukobima interesa, relevantni međunarodni standardi koriste koncept „javni funkcioner“ umesto „službeno lice“, kako bi uključili osobe zaposlene u javnim organima, kao i osobe zaposlene u privatnim organizacijama, a koje vrše javne usluge. Stoga, savetuje se da definicija obima primene izmenjenog Zakona o sukobu interesa više odgovara definiciji „javnog

funkcioner“ po članu 2. a. Konvencije UN-a protiv korupcije (UNCAC). Iako predloženo u širem smislu, definicija UNCAC-a je ograničena na ono što sadrži „domaći zakon“. U suprotnom, moguće proširenje pravila o sukobu interesa na druge nivoe javnih zvaničnika izaziva zabrinutost u pogledu njihove primene. Postoji rizik da organ za primenu, KABPK, postane odgovoran za svakog imenovanog u javnom sektoru kosovskih institucija. Da je to slučaj, nove nadzorne odgovornosti bi trebalo da budu praćene dodatnim adekvatnim resursima; u suprotnom, stavljanje tereta isključivo na jednu instituciju za sve javne zvaničnike na Kosovu bi ozbiljno ugrozilo adekvatnu primenu novih pravila.

22. Što se tiče prijavljivanja imovine, Tim za ocenu navodi da su amandmani Zakona o prijavljivanju, poreklu i kontroli imovine viših javnih funkcionera o prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona svih javnih funkcionera (u daljem tekstu Zakon o prijavljivanju imovine) usvojeni u aprilu 2014. godine u kosovskoj skupštini i tako je postignuta harmonizacija sa novim Krivičnim zakonom iz 2013. godine. Međutim, nije poznato u kojoj meri će ovi amandmani rešiti preklapanje između upravnog i krivičnog postupka, kao i da li će KABPK biti preopterećen većim brojem zahteva za kontrolu imovine usled proširene definicije „službenog lica“ i „poverljive osobe“ u usvojenom tekstu. Kosovske vlasti, međutim, izveštavaju da se postupanje u slučajevima sa lažnim prijavljivanjem imovine primenjuje, pošto dokaze koje je KABPK prikupila sad koristi tužilac, koji češće zove KABPK kao svedoka u krivičnom postupku. Dana 16. oktobra 2014. godine TSK je obavezao organe tužilaštva za žalbe da preispitaju sve slučajeve u kojima je KABPK pružio dokaze, ali statistika u evidenciji će biti poznata tek krajem te godine. Zasad se statistika vodi ručno, a u 2015. godini će se razviti alat za automatsko upravljanje.

23. Uz to, Tim za ocenu smatra da prilično uzano tumačenje načela „tereta dokazivanja“ tokom provere tačnosti prijavljene imovine sprečava relevantne organe da preduzmu proaktivnije mere protiv sumnjivog i neobjašnjelog bogatstva javnih zvaničnika. Mora se pronaći prava ravnoteža između garancija za pravično suđenje i hitnog rešavanja ovog fenomena. Za početak, organi bi mogli da se vode izveštajem Saveta Evrope ([Stručni priručnik za obradu i analizu prijavljivanja prihoda i imovine javnih zvaničnika](#)) koji je pripremljen u okviru Projekta Istočnog partnerstva i Saveta Evrope o dobrom upravljanju i borbi protiv korupcije u januaru 2014. godine. Posebno se savetuje da se uskoro razvije prava strategija, konkretno kad je reč o ovom problemu neobjašnjelog bogatstva, koje se dalje može pretvoriti u konkretan popis.

24. Uopšteno slaba evidencija o istragama i sankcionisanju zvaničnika zbog kršenja pravila o sukobu interesa i prijavljivanju imovine, čak i pošto je Krivični zakon stupio na snagu 2013. godine, zahteva, kao što se navodi u preporuci III, diskusiju o ponovnom usmerenju stručnosti KABPK-a, tj. da se preispita da li (administrativna) istražna ovlašćenja treba da ostanu u njihovoj osnovnoj nadležnosti i da li celokupnu istragu ovih krivičnih dela treba da vode tužilaštva. Da bi se to dogodilo, KABPK može da održi konferenciju ili da traži stručna mišljenja sa ciljem usvajanja zaključaka koji će dovesti do izmena zakona. Drugi aspekt ove revizije može pokriti obim provere prijave imovine, kako bi se znalo u kojoj meri KABPK može proveriti poreklo imovine, ako je to uopšte moguće. U pogledu pojačanja evidencije obrađenih slučajeva lažnog prijavljivanja imovine, Tim za ocenu ponavlja svoje preporuke kako bi uspostavio sistem unakrsne provere podataka, kroz automatsku razmenu podataka između poreske uprave, KABPK-a, katastarskog (zemljišnog) registra itd. U početku će možda biti potrebno da se svaka od ovih baza podataka dovede u red pre međusobnog spajanja. Kad se uredi i spoje, različite baze podataka će omogućiti efikasnije praćenje kršenja pravila o prijavljivanju imovine.

25. Tim za ocenu smatra da su amandmani usvojeni u aprilu 2014. godine, kao i oni koji u kosovskoj skupštini čekaju na usvajanje, u pogledu predmetnog zakona neophodni za dalju harmonizaciju relevantnog zakona koji se tiče sukoba interesa i prijavljivanja imovine sa Krivičnim zakonom iz 2013. godine. Uprkos pozitivnim koracima preduzetim za bolju koordinaciju istrage, i dalje postoji rizik od kontinuirane neefikasnosti u obradi dela koja se tiču prijavljivanja imovine i sukoba interesa, čak i nakon njihovog usvajanja. Izgleda da aktivnostima koje preduzimaju nadležni organi i konačnim izrečenim sankcijama nedostaje efekat odvratanja od takvih prekršaja.

26. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka III delimično sprovedena u delo.

2. Osnovne mere zaštite i prevencija korupcije

2.1. Sudije

Preporuke iv, v i vi.

27. *Tim za ocenu preporučuje:*

da se razmotri sastav SSK kako bi u potpunosti odražavao standarde nezavisnosti pravosuđa, kao i kontrole i usklađenosti između institucija (stav 114);

da se usvoje jasni i transparentni kriterijumi na osnovu kojih predsednik može da odbije nominaciju za sudiju ili tužioca, kao i osnov za žalbu protiv ovakve odluke (stav 119); i

da se razmotri mogućnost izmene probnog sistema imenovanja sudija i tužilaca, kojim se predviđa početni trogodišnji mandat pre konačne potvrde mandata (stav 129).

28. Kosovske vlasti obaveštavaju da primena preporuka IV i VI zahteva dalje dopune i izmene Ustava, pošto sastav SSK-a i probni sistem imenovanja sudija i tužilaca reguliše Ustav. Ministarstvo pravde je pokušalo da uvede nacрте amandmana prošle godine, ali ovaj pokušaj nije uspeo. Organi su takođe pomenuli da je Mišljenje br. 403/2006 Venecijanske komisije o imenovanju sudija primenjeno i uzeto u obzir u pogledu imenovanja sudija nakon probnog perioda. U početku je Savet odobrio propis za evaluaciju učinka sudija koji je navodio kriterijume po kojima se vrši evaluacija. Nakon toga je Savet uspostavio Komisiju koja se bavi procenom sudija koje su završile taj početni probni period od tri godine. Dosad je 88 sudija procenjeno i dat im je stalni mandat.

29. Što se tiče preporuke V, kosovske vlasti podsećaju da, prema članu 18, stavu 2 Zakona o sudskom savetu Kosova, predsednik Kosova je obavezan da u roku od 60 dana da obrazloženje o odbijanju kandidata za sudiju kog je predložio SSK, pri čemu, u pogledu osnova za žalbu, važe odredbe zakona o upravnim sporovima. Prema praksi, nakon jednog odbijanja i ponovljenog podnošenja za imenovanje kandidata, Predsednik je primenio predlog SSK-a.

30. Tim za ocenu tvrdi da se nivo osnovnih garancija za sprečavanje korupcije u okviru pravosuđa, tj. nezavisnost i odgovornost sudija, treba povećati. Trenutne ustavne odredbe i zakoni koji regulišu sastav Sudskog saveta Kosova (SSK-a), imenovanja i razrešenja u pravosuđu, kao i karijere u pravosuđu nisu, po mišljenju procenjivačkog tima za ocenu, dostigle nivo garancija koji zahtevaju evropski standardi.

31. To se naročito odnosi na sastav SSK-a i ulogu predsednika Kosova u konačnom imenovanju i probnom periodu za sudije i tužioce koji se imenuju prvi put.

32. Stoga, posebno se preporučuje da u narednom periodu relevantni organi (SSK, TSK, Ministarstvo pravde) održe međunarodnu konferenciju o nezavisnosti pravosuđa i osnovnih garancija, tokom koje se načela budućih ustavnih i pravnih reformi mogu naglasiti. Na ovoj konferenciji mogu biti prisutni i stručnjaci Venecijanske komisije, kao i GRECO stručnjaci, kako bi se pojednostavila debata i stavio fokus na neophodni nivo promene koji bi bio potreban za kosovski ustav i druge osnovne zakone o pravosuđu. Uz to, Strateški plan za pravosuđe Kosova od 2014. do 2019. godine koji je SSK usvojio u aprilu 2014. godine, već predviđa izmenu ustava u pogledu probnih imenovanja. Ukoliko se realizuju sve aktivnosti planirane u Strateškom planu, naročito ponovna inicijacija procedure za dopunu i izmenu Ustava od strane Ministarstva pravde, to može predstavljati dobru osnovu za primenu preporuke VI.

33. Fokus naročito treba staviti na sledeće:

- Sastav SSK-a: bar polovina onih koji sede u SSK-u su sudije odabrane od strane njihovih kolega. Mada je prvi uslov trenutno ispunjen, drugi nije: samo 5 od 9 sudija SSK-a izabrale su njihove kolege, dok je preostale 4 izabrala kosovska skupština, zbog čega njihov odabir podleže riziku političkih nagodbi. Gorenavedeno načelo dato u Evropskoj povelji o statutu za sudije i spomenuto u Preporuci Saveta Evrope (2010)¹² Komiteta ministara država članica obuhvata: nezavisnost, efikasnost i odgovornosti, usvojeno je 17. novembra 2010. godine i stoga treba da bude u potpunosti utemeljeno.
- Uloga predsednika Kosova u pogledu konačnog imenovanja: u Zakonu o SSK-u se ne spominje činjenica da predsednik u potpunosti ima diskreciono pravo da odbije kandidata

za imenovanje za sudiju/tužioca. Odbijanje treba da bude zasnovano na jasno postavljenim zakonskim kriterijumima i ne treba da bude prepušteno diskrecionom pravu predsednika čija uloga treba da bude samo da potvrdi predloge SSK-a/TSK-a, osim ako on/ona ne smatra da pravni preduslovi nisu ispoštovani. Što se tiče prava na žalbu na odbijanje predsednika, čin predsednika treba razmatrati kroz ustavni spor pre nego što se primeni zakon o upravnim sporovima. Tim za ocenu tvrdi da odbijanje kandidata za konačno imenovanje sudija od strane predsednika Kosova, koje se dešavalo poslednjih nekoliko puta, podriva osnovne garancije nezavisnosti pravosuđa koje garantuje Ustav. Razlozi za ta odbijanja nisu objavljeni, a nisu dati ni samim kandidatima. Nedostatak transparentnosti u ovom aspektu je bio očigledan. Kosovske vlasti treba da ulože napore da promene mišljenje javnosti o procesu imenovanja i donesu jasne, objektivne i transparentne kriterijume po kojima predsednik može odbiti nekog kandidata. Pravo na žalbu protiv odluke predsednika mora biti utemeljeno na istom nivou garancija.

- Trogodišnji probni period: iako opšti međunarodni standardi, poput „Osnovnih načela nezavisnosti sudstva, usvojenih na 7. Kongresu Ujedinjenih nacija o prevenciji zločina i postupanju prema prestupnicima, koje je kasnije usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija, u UNGA rezolucijama 40/32 i 40/146 (1985)“ ne navode ništa o probnim periodima – oni nemaju prednost u odnosu na standarde Saveta Evrope, naročito oni Venecijanske komisije. U prvom delu svog Izveštaja o nezavisnosti sudstva: Nezavisnost sudija, Venecijanska komisija u velikoj meri preporučuje da se obične sudije imenuju za stalno do penzije i navodi „da su probni periodi za sudije na položaju problematični s tačke gledišta nezavisnosti“.² Drugi problem sa takvim probnim periodima je u tome što se kod njih verovatno primenjuje niži prag za razrešenje nego kod stalnih sudija; inače ne bi bilo velike potrebe za probnim periodom. Zatim, odbijanje obnavljanja ugovora sudija iz razloga koji ne podrazumevaju one navedene u zakonu i etičkom kodeksu predstavlja rizik od dodavanja izvesnog nivoa proizvoljnosti tom postupku koji narušava nezavisnost sudstva. S obzirom na to da je probni period po definiciji privremene prirode, preporuka se usredsređuje na činjenicu da ga je kosovski ustav učinio stalnim, što je suprotno osnovnim garancijama o nezavisnosti sudstva. Upravo je to suština koju je Venecijanska komisija istakla i gorenavedenom mišljenju, a predmetne kosovske vlasti su opet pozvane da predvide inicijaciju debate u svetlu činjenice da odbijanje imenovanja/potvrđivanja sudije nije zasnovano na čvrstim pravnim temeljima, kao što je preporučeno.

34. Tim za ocenu je svestan da je ta preporuka očigledno mnogo više političkog karaktera i da ju je teško primeniti (više je cilj nego aktivnost), zbog čega je ne bi trebalo obavezno smatrati centralnim elementom bilo kakve politike borbe protiv korupcije. Međutim, od ključnog je značaja da se prava javna debata zakaže u narednih nekoliko meseci u cilju rešavanja ključnih problema i načela navedenih u preporukama IV, V i VI, koje ostaju na snazi za kosovske institucije tokom celog procesa evropskih integracija.

35. Tim za ocenu čvrsto savetuje da se ova preporuka reši kroz inicijaciju javnih konsultacija u vezi sa nivoom zaštite i garancija koje Kosovo mora imati u oblasti nezavisnosti i odgovornosti pravosuđa.

36. Tim za ocenu zaključuje da preporuke IV i VI nisu sprovedene u delo.

Preporuke vii i viii.

37. *Tim za ocenu preporučuje:*

da se obezbedi odgovarajuće funkcionisanje nasumičnog dodeljivanja predmeta, kako je popisano Uredbom o internoj organizaciji sudova (stav 141); i

(i) da se uspostavi transparentan i objedinjen sistem čuvanja informacija i pristupa informacijama o sudskim predmetima koji bi obuhvatio sve faze istrage, krivičnog gonjenja i suđenja; (ii) da se poboljša rukovođenje predmetima, izveštavanje i dostupnost statistike u

² Pogledati prvi deo Izveštaja o nezavisnosti sudstva Venecijanske komisije: Nezavisnost sudija, 16. mart 2010, dostupan na [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD\(2010\)004-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD(2010)004-e.pdf), § 38.

U tom pogledu, 11. juna 2014. godine, Komitet ministara Saveta Evrope odlučio je da pozove Kosovo da postane član Venecijanske komisije i da imenuje svog predstavnika u Komisiji (za dodatne informacije, pogledati http://www.coe.int/t/cm/home_en.asp i

<http://www.venice.coe.int/webforms/events/?id=1767>).

sudskom sistemu, posebno u pogledu korupcije i sličnih krivičnih dela, posebno obezbeđujući bolje usklađivanje sa uslugama tužilaštva; i (iii) da se poboljša transparentnost krivičnog sistema u odnosu na širu javnost i medije, naročito u kontekstu sprečavanja i borbe protiv korupcije (stav 144).

38. Kosovske vlasti nastavljaju da pružaju vrlo malo informacija u pogledu ovih preporuka. Sudski savet Kosova primenjuje prvu fazu Strategije informisanja i komunikacije 2012–2017. Ova strategija obezbeđuje primenu takozvanog Informativnog sistema za vođenje predmeta koji omogućava elektronsku raspodelu predmeta. Takođe je navedeno da je usvojen novi propis o internoj organizaciji sudova, koji treba da „nasumičnu raspodelu slučajeva“ najzad učini operativnom; stoga postaje verovatno da će preporuka VII biti primenjena. Međutim, pošto još nijedan elektronski sistem nije primenjen, „slepi“ žreb za dodelu predmeta se i dalje vrši ručno. Takođe je navedeno da se neke poteškoće u pogledu ove mere za borbu protiv korupcije mogu očekivati u specijalizovanim sudovima ili odeljenjima sa malim brojem sudija, pri čemu načelo nasumičnog dodeljivanja predmeta možda neće postići svoj cilj, tj. neće uvesti veću transparentnost u upravljanju sudovima ni obezbediti objektivnost u rešavanju teških i/ili specijalizovanih slučajeva korupcije, iako broj sudija koje se mogu baviti takvim predmetima ostaje ograničen.

39. U skladu sa propisom, nasumično dodeljivanje predmeta ne važi za hitne slučajeve koji se sudijama dodeljuju na osnovu sistema rotacije. Međutim, ne traži se nikakvo ovlašćenje od predsednika Apelacionog suda pre vršenja dodele hitnih predmeta. To nije u skladu sa propisom koji zahteva „prethodno ovlašćenje od predsednika ili nadležnog sudije, pojedinačno“. Još jedna primećena mana jeste to da nije pisan/pripremljen zapisnik o sednicama tokom kojih se vrši nasumična raspodela predmeta. Nepravilnost je primećena i u pogledu ponovne raspodele predmeta unutar suda. Ponovna raspodela predmeta je potrebna kako bi se izbegao sukob interesa kad se žalba uloži sudiji koji je bio uključen u prvostepeni postupak u vezi sa istim slučajem. Slične situacije se mogu pojaviti kao rezultat nedavnih reformi sudskog sistema na Kosovu i posledičnog transfera sudija iz jednog suda u drugi. Dokazano je da ponovna raspodela takvih predmeta ne prati opšte pravilo nasumične raspodele navedene u propisu.

40. Tim za ocenu dalje primećuje da nema dovoljno informacija koje pokazuju da je pristup informacijama o spisima predmeta poboljšan. S druge strane, najavljeno je da će „sistem upravljanja predmetima“ – automatski alat za rukovođenje celokupnim brojem predmeta – uskoro postati operativan kao rezultat projekta koji finansira norveška vlada. U tom cilju je uspostavljena Kancelarija za upravljanje predmetima. Upravljanje predmetima, uz nasumičnu raspodelu predmeta, predstavlja jedan od preduslova za efikasnu borbu protiv korupcije i u sudovima i u kancelarijama tužioca.

41. Tim za ocenu takođe uzima u obzir uspostavljanje „Nacionalne kancelarije za koordinaciju“ u okviru Tužilačkog saveta Kosova (TSK-a), koje treba da koordiniše statistiku iz policije, TSK-a i SSK-a/pravosuđa. Ona se oslanja na koordinate u svakoj instituciji koji su odgovorni za prikupljanje i harmonizaciju statistike. Ipak, ostaje da se vidi kako će takav koordinisan pristup moći da se koristi kao alat za borbu protiv korupcije. Tim za ocenu tvrdi da su precizni podaci o broju slučajeva korupcije u svim fazama postupka ključni za uspostavljanje čvrste evidencije istraga, procesuiranja i slučajeva sa presudom u vezi sa korupcijom. U tom pogledu organi obaveštavaju da je TSK odobrio standardne operativne postupke za ciljanje slučajeva ozbiljnih zločina u pravosudnom sistemu Kosova i odabrao odluke za 50 najozbiljnijih slučajeva. Tih 50 najozbiljnijih slučajeva će biti registrovano u bazi podataka koju je uspostavio TSK, a koja će dati detaljne informacije o praćenju slučajeva od početka postupka do krajnje odluke suda. Informacije će obuhvatiti aktivnosti koje je preduzela svaka agencija koja izveštava o slučaju, svaku aktivnost koju je preduzeo tužilac i sud, kao i trajanje svakog slučaja.

42. Ponovna raspodela slučajeva kao mera koja je važna za izbegavanje sukoba interesa treba da poštuje (ručni) sistem izvlačenja u skladu sa Regulativom o internom radu sudova, sve dok elektronsko dodeljivanje predmeta ne postane operativno.

43. Elektronski sistem nasumične raspodele predmeta mora postati u potpunosti operativan širom kosovskog pravosuđa čim sistem za upravljanje predmetima bude postavljen. Manji ili specijalizovani sudovi i veća treba da usvoje pravila koja ne dovode u pitanje načelo nasumične raspodele i pritom da održavaju raspodelu samo ograničenom broju sudija.

44. Tim za ocenu smatra da su neki zakonski i regulatorni uslovi za uspostavljanje nasumične raspodele predmeta i sistema upravljanja predmetima uspešno usvojeni, ali da se regulativa o internom radu suda u pogledu nasumične raspodele predmeta ne poštuje u potpunosti. Da bi se primenio ovaj niz preporuka, kosovske vlasti treba da počnu da stvaraju materijalne uslove za

elektronsku nasumičnu raspodelu predmeta odmah nakon pokretanja sistema upravljanja predmetima širom pravosuđa.

45. Tim za ocenu zaključuje da su preporuke VII i VIII delimično sprovedene u delo.

Preporuka ix.

46. *Tim za ocenu preporučuje da se ažuriraju pravila etičkog i profesionalnog ponašanja za sudije, tako što će se dodati odgovarajuće smernice, posebno u vezi sa sukobom interesa i sličnim oblastima (naročito sa primanjem poklona i drugih koristi, nespojivošću funkcija i dopunskim delatnostima) (stav 148).*

47. Kosovske vlasti nastavljaju da pružaju vrlo malo informacija u pogledu ove preporuke i uopšteno o internom upravljanju sukobima interesa u okviru pravosuđa. Jedine raspoložive informacije su da je Komisija za normativne poslove Sudskog saveta Kosova završila nacrt Etičkog kodeksa za sudije i da će ovaj nacrt ići na odobrenje u Savet, bez drugih detalja. Ipak, na pitanje da li se nacrt Etičkog kodeksa bavi problemima spomenutim u preporuci, naročito prihvatanjem poklona i drugim prednostima, neusklađenostima i dodatnim aktivnostima, kosovske vlasti kažu da je odgovor ne.

48. Na osnovu podataka koji su ošte dostupni, Tim za ocenu napominje da je primena postojećeg etičkog kodeksa koji su usvojili SSK i TSK i dalje slaba, naročito u pogledu disciplinskih postupaka. Da bi se unapredio nivo primene, disciplinski propisi u oba Saveta treba da se prilagode kako bi se omogućilo da disciplinski postupci i politike borbe protiv korupcije u pravosuđu dovedu do konkretnih rezultata.

49. Da bi se ojačale dalje disciplinske mere koje predviđaju Zakoni o SSK-u i TSK-u, SSK i TSK su zahtevali da se zakon dopuni u pogledu disciplinskih postupaka i funkcionisanja Kancelarije za disciplinske postupke (KDP-a). Ministarstvo pravde je već počelo da dopunjuje te zakone, uključujući nacrt posebnog zakona o KDP-u. Uz to, TSK u okviru Jedinice tužilaštva za ocenu učinka (JTOU-a) ima sopstvenu bazu podataka i čuva fajlove za sve tužioce. Baza podataka i fajlovi se ažuriraju u skladu sa informacijama i odlukama koje je donela Disciplinska komisija SSK-a i TSK-a. U evaluaciji učinka tužilaca, JTOU razmatra i odluke u pogledu disciplinskih prekršaja protiv tužilaca.

50. Tim za ocenu prima k znanju i pozdravlja takav korak. Međutim, detaljna procena disciplinske evidencije može prethoditi toj aktivnosti i služiti kao osnova za dopunu i izmenu trenutnog zakona ili nacrt novog. U tom nastojanju, TSK/SSK može kao pozitivan primer uzeti Kosovski policijski inspektorat, koji je uspostavio bazu podataka sa statistikom o disciplinskim merama, koja se periodično ažurira (pogledati stavove 104 i nakon gorenavedenog).

51. Uz to, i u skladu sa opštim pravnim okvirom o sukobu interesa na Kosovu, SSK treba da donese propis o upravljanju internim sukobima interesa u okviru SSK-a, kao i širom pravosuđa.

52. Stalna pravna obrazovna obuka o etici za sudije trebalo bi da postane obavezna. Ova obuka bi trebalo da naglasi praksu i rešenja za primećeni negativni fenomen samocenzure i pokoravanja spoljnim uticajima od strane sudija. U tom pogledu, sudije treba da zanemare zahteve izvršne ili zakonodavne grane da ne nastavi da zakazuje predmete na sudu.

53. Povrh toga, disciplinske mere koje proističu iz prekršaja, do uklanjanja sa položaja i uključujući to uklanjanje, treba da se primenjuju bez obzira na doživotni mandat koji je zagantovan sudijama

54. Tim za ocenu je primetio da uopšte, stroži mehanizam za nadzor primene etičkih pravila i disciplinskih postupaka nedostaje, ali da nedavni razvoji mogu predstavljati korak napred ukoliko su propisno praćeni zakonodavnim dopunama i izmenama ili usvajanjem novih zakona.

55. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka IX delimično sprovedena u delo.

Preporuka x.

56. *Tim za ocenu preporučuje da SSK usvoji transparentne smernice u pogledu saglasnosti za eksterni angažman sudija kao izuzetak, uključujući jasno obrazloženje koje će se koristiti prilikom odlučivanja o davanju saglasnosti za takve izuzetke (stav 157).*

(Ovo se odnosi i na preporuku XIV u pogledu tužilaca i na preporuku XVIII u pogledu policije).

57. Kosovske vlasti još uvek nisu uvele pravila koja regulišu spoljno zaposlenje sudija, tužilaca i policije. One obaveštavaju da trenutni Zakon o sukobu interesa reguliše „druge aktivnosti“ svih zvaničnika, uključujući pravosuđe i policiju, omogućavajući im da vrše nerukovodilačke funkcije u okviru neke političke partije ili da vrše aktivnosti u oblastima nauke, sporta, obrazovanja, kulture itd. Međutim, stigao je izveštaj da novi nacrt Etičkog kodeksa sudija predviđa slučajeve „spoljnog zaposlenja“ za koje SSK može dati odobrenje.

58. Tim za ocenu smatra da je taj razvoj prvi korak ka legalnijem regulisanju ovog osetljivog pitanja, iako KABPK veruje da Etički kodeks kao sekundarni zakon ne treba da reguliše problem „spoljnog zaposlenja“. Oni tvrde da je primena Etičkog kodeksa preslaba i predlažu da se umesto toga taj problem reguliše primarnim zakonom.

59. Da bi se takva argumentacija potkrepila, KABPK kaže da postoje slučajevi određenih javnih zvaničnika, naročito iz oblasti sudstva, koji istovremeno vrše više plaćenih funkcija van radnog vremena, bilo u javnim ili privatnim telima, što može dovesti do niza mogućih sukoba interesa.

60. Tim za ocenu tvrdi da plaćena spoljna angažovanja moraju biti dozvoljena samo u izuzetnim slučajevima i pod preciznim i primenjivim propisima, a na nadležnim organima ostaje da odluče koji pravni instrument (zakon ili Etički kodeks) najviše odgovara tom problemu. U tom pogledu, oni podsećaju da izuzetno relevantna preporuka KABPK-a u pogledu spoljnog zaposlenja svih javnih zvaničnika nije poštovana i može predstavljati početnu tačku. Oni pozivaju Kosovo da ozbiljno razmotri ovaj problem kao jedan od prioriteta u rešavanju sukoba interesa za sudije i tužioce.

61. Stoga je neophodno da se uslovi za sve „spoljne“ aktivnosti precizno navedu u zakonu i/ili kodeksima ponašanja za sudije, tužioce i policiju.

62. Da bi se izbeglo umnožavanje spoljnih plaćenih aktivnosti koje mogu dovesti do sukoba interesa, izuzetno se savetuje da etička pravila postave ograničenja spoljnih aktivnosti za sudije, tužioce i policiju u oblasti nauke, sporta, obrazovanja itd., izuzev za institucije u javnom sektoru, dok slične aktivnosti u privatnom sektoru treba po pravilu zabraniti, sa veoma ograničenim brojem izuzetaka.

63. U tom pogledu se savetuje da regulisanje uslova za vršenje javnih i privatnih „spoljnih aktivnosti“ postane sastavni deo budućih „planova integriteta“ za pravosudne institucije i policiju, kao što se preporučuje u opštem delu ovog izveštaja.

64. Tim za ocenu tvrdi da se za sva tri sektora – sudije, tužioce i policiju – moraju usvojiti jasna pravila i procedure kako bi se uspostavili uslovi za vršenje spoljnih aktivnosti.

65. Tim za ocenu zaključuje da preporuka X nije sprovedena u delo.

Preporuka xi.

66. *Tim za ocenu preporučuje (i) da se uspostavi službeni odnos između DKS i Tužilaštva, kako bi se unapredila disciplinska i krivična istraga sudija i tužilaca i uzajamna saradnja učinila transparentnom; i (ii) da se ustroji i pojasni institucionalni okvir i postupak disciplinske/krivične istrage protiv sudija i tužilaca, uključujući utvrđivanje perioda zastarelosti za disciplinski postupak, kako bi se izbegla nepotrebna odlaganja i preklapanja postupaka (stav 187).*

67. Kosovske vlasti nisu pružile informacije o poboljšanju evidencije disciplinskih i krivičnih postupaka protiv sudija i tužilaca. Ministarstvo pravde je izvestilo da je u oktobru 2014. godine uspostavljena jedna radna grupa za pripremu strateškog dokumenta koji će se pozabaviti ključnim pitanjima u pogledu budućnosti Kancelarije disciplinskog saveta.

68. Tim za ocenu podstiče:

- da se ojača disciplinski sistem protiv sudija i tužilaca, kao i da se poboljša interakcija Kancelarija disciplinskog saveta i državnog tužioca;
- da se obezbedi da SSK i TSK razviju kapacitete za efektivno bavljenje disciplinskim merama za sve sudove i tužilačke kancelarije;

- da se obezbedi konsolidovana evidencija disciplinskih i krivičnih istraga protiv sudija i tužilaca, koja takođe sadrži analitičku pozadinu (analiza trendova i prepreka za efikasnu disciplinsku i krivičnu istragu), kao i da se ta evidencija periodično ažurira, na polugodišnjoj osnovi.

69. Tim za ocenu zaključuje da preporuka XI nije sprovedena u delo.

Preporuka xii.

70. *Tim za ocenu preporučuje da interakcija između SSK i Tužilaštva, kao i između sudija u prekršajnom i krivičnom postupku, bude razjašnjena u standardnim operativnim procedurama o sukobu interesa, kada se radi o stupanju na snagu novog Krivičnog zakona (stav 188).*

71. Kosovske vlasti obaveštavaju da su neki konkretni koraci preduzeti kako bi se ojačala interakcija između KABPK-a, tužilaca i sudova u pogledu obrade sukoba interesa i prijavljivanja imovine kao krivičnih dela. Naime, kao što je spomenuto u stavu 19 iznad, dokument o saradnji je potpisan 26. maja 2014. godine između rukovodilaca tužilaštva, policije i KABPK-a, nakon čega je glavni tužilac doneo odluku 30. juna 2014. godine da se za svaki slučaj koji predstavi KABPK mora obaviti preliminarna konsultacija između tužilaca na tom slučaju i zvaničnika KABPK-a. Uz to, 23. oktobra 2014. godine KABPK, tužilaštvo i pravosudni organi su se sastali da razmatraju nastavak slučajeva lažnog prijavljivanja imovine.

72. Međutim, kao što je prethodno navedeno, više se mora uraditi kako bi kriminalizacija sukoba interesa i lažno prijavljivanje imovine rezultiralo efikasnijom istragom, procesuiranjem i presuđivanjem za ta dela.

73. Tim za ocenu pozdravlja napore koje ulažu nadležne kosovske institucije u periodu izveštavanja da se pojednostavi interakcija kako bi se efikasnije i energičnije obradili sukobi interesa i lažno prijavljivanje imovine. Naročito se dokument potpisan 26. maja 2014. godine između rukovodilaca KABPK-a, policije i tužilačke kancelarije može razmatrati umesto preporučenih „standardnih operativnih procedura“. Međutim, nije bilo daljih informacija o praćenju sastanka koji se odigrao oktobra 2014. godine, uključujući sudove i to da li su sudovi takođe deo novog formalizovanog mehanizma saradnje. Povrh toga, izmene i dopune Zakona o sukobu interesa i dalje čekaju u kosovskoj skupštini i njihovo usklađivanje sa Krivičnim zakonom još uvek nije završeno. Stoga, Tim za ocenu sugeriše da se, kad se usvoje izmene i dopune Zakona o sukobu interesa, dokument koji pruža platformu za saradnju između KABPK-a, policije i tužilaca proširi kako bi uključio pravosudne organe, bez daljeg odlaganja, i da se evidencija o istragama, procesuiranju i presudama kod krivičnih dela sukoba interesa i lažnog prijavljivanja imovine uspostavi i redovno održava.

74. Tim za ocenu očekuje da će nesporazumi između KABPK-a i tužilaštva u vezi sa istragom sukoba interesa i lažnim prijavljivanjem imovine biti rešeni u praksi nakon potpisivanja odluke o formalizaciji njihove saradnje. On smatra da je izuzetno važno da se ugovor o saradnji između KABPK-a i tužilaštva formalno proširi na sudove, kao i da se završi evidencija o istragama, procesuiranju i presudama.

75. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XII delimično sprovedena u delo.

2.2 Tužioni

76. Odlukom donetom 8. jula 2014. godine³ Ustavni sud je jednoglasno poništio dve osporene odluke TSK-a o nominaciji kandidata za glavnog državnog tužioca i naložio TSK-u da ponovi postupak izbora. Sud je procenio da je procedura izbora koji je sproveo TSK predstavljala kršenje prava na pravedan postupak, koje je zagantovano članom 31 Ustava i članom 6 ECHR-a.

Preporuke xiii, xiv i xv.

77. *Tim za ocenu preporučuje:*

da SSK i TSK usvoje jasne i sveobuhvatne procedure za proveru podobnosti kandidata (i) na osnovu objektivnih i transparentnih kriterijuma; (ii) koje su unapred poznate i (iii) da svaka odluka bude obrazložena na odgovarajući način (stav 209);

da TSK usvoji smernice u vezi sa saglasnošću za izuzetno eksterno angažovanje za tužioce i da utvrdi ograničenje naknade za takav angažman (stav 220); i

da se uspostavi službeni odnos između KDT i TSK (imajući svakako u vidu i odnos između glavnih tužilaca i KDT), da bi se unapredile disciplinske i krivične istrage tužilaca, na osnovu načela transparentnosti i javnosti, uz očuvanje tajnosti istrage i zaštite ličnih podataka (stav 239).

78. Vlasti Kosova su izvestile da su procena tužilaca i procedure provere uspostavljene pod „Regulativom br. 02/2013 o postupku zapošljavanja, imenovanja i ponovnog imenovanja tužilaca“ koje je izdao TSK. Prema toj regulativi, proceduru provere sprovodi TSK-ova kancelarija za procenu i proveru tužilaca i ona se sastoji od lične i stručne provere dokumenata koje podnose kandidati za poziciju tužioca koji su pozvani na intervju. To uključuje i proveru znanja i veština kandidata, njihovog učinka, pozadine i krivičnog dosijea, kao i njihove bezbednosne provere. Organi su takođe izvestili o napretku u upravljanju statistikom i koordinaciji u radu TSK-a; međutim, sprečavanje korupcije u okviru tužilaštva i dalje donosi opipljive rezultate.

79. Tim za ocenu ponavlja da se procedure provere i kriterijumi podobnosti, uključujući prvobitni program pravne obuke, koji uključuje snažan naglasak na pravosudnoj etici, moraju u potpunosti poštovati i za poziciju sudije i za poziciju tužioca. Iako su procedure provere za tužioce već uspostavljene, nije jasno da li je najnovija Regulativa iz 2013. godine zamenila prethodnu Regulativu iz 2012. godine o istom problemu, koja je omogućavala proveru i za sudije i za tužioce. Osim provere u procesu ponovnog imenovanja sudija, koje je vršila privremena Nezavisna pravosudna i tužilačka komisija (NPTK), izgleda da nijedna druga procedura provere ne postoji za proces imenovanja sudija nakon opšteg ponovnog imenovanja koje se dogodilo između 2008. i 2012. godine.

80. Uz to, spoljno plaćeno angažovanje tužilaca zahteva, slično kao i kod sudija, strogo regulisanje. U svrhu primene preporuke, Kancelarija disciplinskog tužioca (KDT), TSK i glavni tužilac moraju da iniciraju usvajanje propisa slično kao i usvajanje nacrta Etičkog kodeksa za sudije ili možda da u zakon uključe jednu klauzulu o spoljnom zaposlenju.

81. TSK treba da razjasni važeća pravila u pogledu provere tužilaca, tj. odredi da li Regulativa iz 2012. godine i dalje važi, pošto nije izričito stavljena van snage, iako vlasti tvrde suprotno. To je zbog toga što Regulativa iz 2013. godine izgleda manje preskriptivno kad je reč o proveru i ne sadrži nikakve značajne elemente, tj. način na koji TSK-ova Kancelarija za procenu i proveru

³ Slučajevi br. KI99/14 i KI100/14; pogledati http://www.gjk-ks.org/repository/docs/KI99-14_ANG.pdf

Kao rezultat odgovarajućeg TSK-ovog poziva za prijave za poziciju glavnog državnog tužioca u martu 2014. godine, od 9 prikazanih kandidata, 6 kandidata je prvobitno ušlo u uži krug. Nakon dobijenih žalbi i nakon procesa razmatranja, taj broj je pao na 8 potencijalnih kandidata za dalji postupak selekcije. Tri najviše rangirana kandidata nakon postupka intervjua i konačni objavljeni poeni evaluacije su išli u dalji postupak selekcije. Šestog juna 2014. godine, TSK sačinjen od 7 članova odabrao je tajnim žrebom kandidata za poziciju glavnog državnog tužioca i poslao zatim kosovskom predsedniku predlog za imenovanje glavnog državnog tužioca (njegov/njen mandat je 7 godina bez mogućnosti ponovnog imenovanja). Dva kandidata (peti koji je ušao u uži krug i jedan od 3 najviše rangirana kandidata koji je dobio 3 glasa) podneli su žalbu Ustavnom sudu, zbog nepravilnosti u postupcima selekcije, uključujući, između ostalog, nedostatak nepristrasnosti (jedan član TSK-a koji je učestvovao u glasanju za kandidata za glavnog državnog tužioca bio je među 8 kandidata koji su prvobitno ušli u uži izbor za istu poziciju).

sprovodi svoje procedure, šta se dešava sa odbijenom dokumentacijom, pravo na žalbu itd. Svi ovi aspekti bi trebalo da budu detaljno navedeni, bilo u samoj Regulativi, bilo u nekom sekundarnom ukazu, i stavljeni na raspolaganje javnosti, a ne samo zainteresovanim stranama kao što vlasti tvrde.

82. Provera sudija, pored opšteg procesa ponovnog imenovanja, mora biti utemeljena i u Regulativama SSK-a, i zasnovana na istim načelima kao provera tužilaca.

83. Ista orijentacija u pogledu spoljnih aktivnosti, tj. strogo regulisanje izuzetnih sekundarnih poslova koje važi za sudije, treba da bude strogo propisano i etičkim kodeksom tužilaca.

84. Tim za ocenu priznaje da je došlo do izvesnog poboljšanja u pogledu regulativa o proveru za tužioce, ali da je i dalje neophodno da se pažljivo prati proces dopune i izmene etičkih kodeksa i drugih regulativa SSK-a/TSK-a. Tim ponavlja potrebu za uspostavljanjem čvrste evidencije disciplinskih i krivičnih postupaka protiv sudija i tužilaca, u bliskoj saradnji sa KDT-om i DKS-om.

85. U pogledu uspostavljanja formalnog odnosa između KDT-a i TSK-a, kosovske vlasti obavestavaju da Zakon o TSK-u utvrđuje na formalan način saradnju između KDT-a i Disciplinske komisije TSK-a. Na osnovu tog zakona TSK tu saradnju sprovodi u praksi.

86. Tim za ocenu priznaje da je formalna komunikacija između KDT-a i TSK-a utemeljena i u zakonu. Međutim, takva saradnja tek treba da rezultira još čvršćom evidencijom disciplinskih/krivičnih postupaka za navodnu korupciju sudija i tužilaca. Nema dokaza o funkcionisanju te saradnje u praksi (br. zajedničkih sastanaka, zaključaka i ishoda), pa se savetuje kosovskim vlastima da pružaju onoliko relevantnih informacija koliko je moguće u narednom periodu izveštavanja kako bi se mogao proceniti učinak te formalizovane saradnje.

87. Tim za ocenu zaključuje da su preporuke XIII, XIV i XV delimično sprovedene u delo.

2.3. PolICIJA

Preporuke xvi i xvii.

88. *Tim za ocenu preporučuje:*

da se uvedu objektivni i transparentni kriterijumi za imenovanje/razrešenje generalnog direktora policije, kako bi se osigurala operativna nezavisnost PolICIJE (stav 254); i

da se uvedu objektivni i transparentni kriterijumi za imenovanje/razrešenje zamenika direktora i drugih zvaničnika višeg nivoa u PolICIJI (stav 255).

89. Kosovske vlasti izveštavaju da Zakon o policiji br. 04/L-076 od 2. marta 2012. reguliše, članovima 37, 38 i 39 proceduru i kriterijume za odabir generalnog direktora i zamenika direktora policije. Prema tim pravilima, Komisija za odabir (u kojoj članovi EULEX-a takođe učestvuju kao posmatrači) predlaže Ministru unutrašnjih poslova kandidate za imenovanje za poziciju generalnog direktora policije, dok Ministar na jednom od sastanaka vlade predlaže vladu kandidata za tu poziciju. Vlada zatim predlaže premijeru kandidata za generalnog direktora policije, kog konačno imenuje premijer, kroz odluku formalne saglasnosti. Na sličan način, Zakon pruža pravila i uslove za razrešenje vrhovnog rukovodstva policije.

90. Uz to, kosovske vlasti tvrde da se operativna nezavisnost kandidata za nivo višeg rukovodstva policije obezbeđuje činjenicom da on/ona mora doći iz policijskih struktura (profesionalni policajci, koji imaju najviši policijski čin najmanje 5 godina).

91. Kosovske vlasti smatraju da su takvi kriterijumi za odabir, imenovanje i razrešenje službenika višeg rukovodstva policije dovoljno objektivni i transparentni kako bi obezbedili operativnu nezavisnost policije.

92. Tim za ocenu primećuje da novi propisi zaista uključuju formalne opšte zahteve i minimalnu objektivnost u procesu selekcije višeg rukovodstva policije. Naime, član 38 Zakona o policiji navodi opšte uslove koje kandidat za generalnog direktora i zamenika direktora policije mora da ispunjava. Međutim, procedura u kojoj Ministar unutrašnjih poslova, vlada i premijer pojedinačno imaju zasebne uloge u imenovanju/razrešenju dok su formalno deo jedne strukture vlade – može biti transparentnija, a uloga Komisije za odabir bi mogla biti unapređena kako bi se ublažio rizik od neproporcionalnog mešanja sa političkog nivoa. Zapravo predlog Komisije za odabir nije obavezujući jer ga čini uži izbor od najmanje tri kandidata (ali može biti više ili manje obavezujući); takav spisak bez preferencijalnog rangiranja (naročito kad postoji više od tri kandidata) ima prilično slab uticaj na konačan izbor vlade. Kad vlada „preporučuje“ premijeru imenovanje jednog kandidata, ta sednica uključuje sva tri politička aktera – Ministra unutrašnjih poslova, vladu i premijera. Što se tiče transparentnosti rada Komisije za odabir, ona je zasad ograničena na učešće policajaca EULEX-a u svojstvu posmatrača i jednog pripadnika građanskog društva kao člana Komisije. Stoga, Tim za ocenu i dalje tvrdi da uprkos prvobitnim pozitivnim koracima ka tome da procedure imenovanja/razrešenja budu objektivnije, postoji relativno visok rizik prekomerne izloženosti političkom diskrecionom pravu u okviru vlade, ukoliko se ne uspostave dodatne garancije za sprečavanje mogućeg mešanja politike.

93. Kako bi se taj rizik ublažio, Tim za ocenu smatra da se visok nivo transparentnosti i objektivnosti mora garantovati kroz celokupan proces odabira i imenovanja višeg rukovodstva kosovske policije. To se može postići, na primer, dopunom i izmenom Administrativnog uputstva 12/2012 kako bi se obezbedilo da „uži izbor“ odabranih kandidata koji je Ministru unutrašnjih poslova podnela Komisija za odabir, a koji je zatim prosleđen vladi/premijeru mora sadržati jasno preferencijalno rangiranje (prvi izbor, drugi, itd) ili biti ograničen tako da smanjuje prostor za diskreciono političko odlučivanje umesto profesionalnog. Dosad, postoji samo obaveza klasifikacije kandidata u pogledu načina na koji odgovaraju na pojedina pitanja tokom intervjua, ali ne u pogledu celokupnog fajla. Konačno, sednice vlade pri imenovanju/razrešenju treba da budu javne u potrebnoj meri, a može se predvideti i uvođenje „saslušanja“ kandidata za imenovanje, kao mera promovisanja dodatne transparentnosti.

94. Ista zamerka važi i za imenovanje zamenika generalnog direktora policije. U skladu sa zakonom i važećim administrativnim uputstvom, Komisija za odabir predlaže generalnom direktoru policije nekoliko kandidata za dve pozicije, koji se zatim preporučuju ministru za imenovanje. Diskreciono pravo generalnog direktora da odabere i preporuči kandidata sa spiska koji je podnela Komisija za odabir mora biti zasnovano na jasnom rangiranju koje je uspostavila komisija i na

zaslugama. Po pravilu, u obe situacije spiskovi Komisije za odabir se moraju smatrati obavezujućim.

95. Tim za ocenu smatra da potkrepljenije obrazloženje odluka o imenovanju i razrešenju viših policijskih službenika, kao i odgovarajuća procedura rangiranja zasnovana na zaslugama treba da postanu standardna praksa tako da kod takvih odluka više nema moguće sumnje na korupciju i da se one mogu osporiti kroz prave upravne i pravosudne procedure.

96. Tim za ocenu zaključuje da su preporuke XVI i XVII delimično sprovedene u delo.

Preporuke xviii i xix

97. *Tim za ocenu preporučuje:*

da se usvoje smernice za Policiju u vezi sa saglasnošću za izuzetno eksterno angažovanje i da se utvrdi ograničenje naknade za takav angažman (stav 259); i

da se utvrde ograničenja nakon prestanka funkcije za policijske službenike na svim nivoima i da se naprave odgovarajući aranžmani za efikasno nadgledanje primene ovih propisa (stav 262).

98. Kosovske vlasti su izvestile o mogućnosti „redovnog“ stručnog sekundarnog zaposlenja u okviru kosovske policije, što je omogućeno u skladu sa spoljnim zakonskim dužnostima policajaca. Stoga, Administrativno uputstvo br. 07/2013 omogućuje da policajci nađu sekundarno zaposlenje van redovnog radnog vremena u kosovskoj policiji, na osnovu potpisanih ugovora između policije i drugih organizacija i institucija koje *zahtevaju primenu policijskih ovlašćenja*, ali se ne ograničavaju na slučajeve navedene ispod: a) kontrola saobraćaja i bezbednost pešaka; b) kontrola velikih okupljanja; c) bezbednost i zaštita života i imovine; d) rutinska primena zakona za državne organe.

99. Kad je reč o spoljnom zaposlenju *koje ne uključuje ostvarivanje policijskih ovlašćenja*, isto Administrativno uputstvo određuje kriterijume kako bi se ograničilo takvo zaposlenje tako da: 1) Zaposleni u kosovskoj policiji ne mogu da se bave sekundarnim aktivnostima sve dok se uspešno ne završi probni period; 2) za sekundarno zaposlenje, zaposleni pokazuju dobar učinak u dužnostima u policiji; 3) zaposleni u policiji ne mogu da se bave sekundarnim aktivnostima dok su pod suspenzijom sa platom ili bez nje i u svim drugim slučajevima u kojima je policijski službenik pod disciplinskim merama za ozbiljne disciplinske prekršaje predviđene Zakonom o policiji. Procedura za pregled zahteva, odlučivanje o zaposlenju van osnovnog posla i sekundarnom zaposlenju takođe su regulisani, kao i procedure za poništenje odluka u slučaju da je policijsko osoblje prekršilo zakon ili podzakonske akte policije dok je vršilo dužnosti u zaposlenju van osnovnog posla ili pri sekundarnom zaposlenju.

100. Tim za ocenu smatra da regulisanje spoljnog zaposlenja u policiji na taj način predstavlja pravi pristup i može biti dobar primer za pomoć u rešavanju istog problema za sudije i tužioce. Pitanje ograničavanja plata za bilo kakvo sekundarno zaposlenje, izuzetna priroda takvog zaposlenja i praksa garantovanja ovlašćenja moraju se dodatno proveriti. Zato je od izuzetnog značaja da takvo zaposlenje ostane pre izuzetak nego pravilo i da se strogo kontroliše. Takođe je nepoznato koji organ vlasti proverava i sankcioniše moguće kršenje pravila o sukobu interesa, uspostavljenih Administrativnim uputstvom br. 07/2012.

101. U pogledu ograničenja nakon zaposlenja (preporuka XIX), kosovske vlasti nisu dostavile relevantne informacije.

102. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XVIII rešena na zadovoljavajući način, dok preporuka XIX još uvek nije sprovedena u delo.

Preporuka xx.

103. *Tim za ocenu preporučuje da se pojačaju kapaciteti u ljudstvu u relevantnim organima policije za disciplinske i interne istrage i da se vodi verodostojna evidencija disciplinskih i drugih postupaka pokrenutih protiv policijskih službenika (stav 276).*

104. Kosovske vlasti ukazuju na to da kosovska policija ima dovoljno kapaciteta u okviru ljudskih resursa za internu istragu. Naime, interni mehanizmi su raspoloživi kako bi se obezbedila disciplina u policiji, poput Direktorata za profesionalne standarde, a Interna disciplinska komisija za žalbe i

nagrade je dobila dodatno osoblje i sad je funkcionalna. Međutim, oni ukazuju i na to da su neke od ključnih rukovodilačkih pozicija u disciplinskim strukturama popunjene na privremenoj osnovi „vršiocima dužnosti“, a neke pozicije nisu popunjene. Razlog za to je nedostatak sistema rangiranja u kosovskoj policiji od 2007. godine. Zapravo, određeni broj pozicija je popunjen policijskim osobljem nižeg ranga koje je imenovano za „vršioce dužnosti“. Prema najnovijim raspoloživim podacima, postoji 47 pozicija vršilaca dužnosti i 324 nepopunjene pozicije u kosovskoj policiji.

105. Tim za ocenu pozdravlja pojačanje ljudskih resursa u relevantnim disciplinskim i istražnim telima kosovske policije. Ipak, napominje se da je tokom 2013. godine ukupan broj nepopunjenih pozicija bio 17 u okviru Internih disciplinskih mehanizama za profesionalne standarde, a samo su 4 pozicije bile popunjene 2014. godine, a od toga dve „vršiocima dužnosti“.

106. U pogledu statističkih podataka, Kosovski policijski inspektorat (KPI), kao nezavisan spoljni mehanizam zadužen za upravne istrage protiv rukovodećeg nivoa sa činom pukovnika i višim izvršnim pozicijama, kao i protiv celokupnog policijskog osoblja za sumnju u njihovo učešće u krivičnim prekršajima, vodi sopstvenu bazu podataka. KPI koordiniše svoje aktivnosti sa internim mehanizmima u okviru kosovske policije (Direktorat za profesionalne standarde i Interna disciplinska komisija za žalbe i nagrade). Te baze podataka, kao i izveštaji Kosovskog policijskog inspektorata, objavljuju se javnosti na dobro strukturisan način. Takođe, svaka žalba se registruje u bazi podataka kako bi imao precizniji broj primljenih žalbi. Što se tiče krivičnih predmeta koje prosleđuje KPI nadležnim tužilaštvima, kako bi se dao prioritet tim slučajevima kad uključuju zvaničnike, KPI preduzima neophodne korake. Dogovoreno je sa glavnim državnim tužiocem da se u svakom regionu imenuje specijalni tužilac koji će se baviti samo slučajevima KPI-a. U slučaju konačnih sudskih odluka protiv policajaca, nadležni specijalni tužilac ili sudija prvo obaveštava KPI, koji zatim prosleđuje tu informaciju dalje kosovskoj policiji u slučaju potrebe za daljim disciplinskim merama. Međutim, kompletne informacije o statusu predmeta ili o odlukama koje donose tužioci ili sudije biće dostupne tek krajem 2014. godine.

107. Tim za ocenu napominje da, pored poboljšanog održavanja baze podataka disciplinskih/kriminalnih dosijea u okviru Kosovskog policijskog inspektorata i napora za dobijanje preciznijih informacija i povratnih informacija od relevantnih tužilaštava i sudova, i dalje treba uspostavljati čvrstu evidenciju istraga, procesuiranja i ishoda krivičnih postupaka. Uz to, biće važno da znamo kakva je evidencija primene Administrativnog uputstva br. 06/2012 koji je izdala kosovska policija o prekršajima, merama i disciplinskim postupcima.

108. Tim za ocenu ističe da je primena disciplinskih mera i dalje izazov i da krivične istrage treba bolje rešavati. Takođe ostaje da se proverí da li su relevantna policijska disciplinska i interna istražna tela (ili ona koja su u procesu da se to dogodi) opremljena adekvatnim osobljem kako bi se mogla sprovoditi efikasna interna krivična istraga za tvrdnje o postojanju korupcije protiv policajaca ili da bi se mogao sprovesti disciplinski postupak.

109. Na osnovu dobro razvijenog i strukturisanog načina prikazivanja statistike u pogledu disciplinske ili krivične istrage protiv policajaca koju na godišnjem nivou priprema Kosovski policijski inspektorat, razvoj metodologije za prikazivanje „istorijata“ uspešnih istraga biće od izuzetnog značaja. U tom cilju imenovanje regionalnih tačaka kontakta u tužilaštvima koje se bave samo slučajevima KPI-a se pozdravlja i može pomoći u određivanju tog istorijata. Uz to, samo statistički prikaz treba da prati analitičnija procena i obrazloženje o trendovima disciplinskih sankcija, kao i o krivičnim istragama protiv policajaca na svim nivoima.

110. „Istorijat“ metodologije i oblika prikazivanja može biti koristan alat za nacrt neophodnih zaključaka i sredstvo za poboljšanje efikasnosti disciplinskih mera.

111. Stoga, Tim za ocenu ističe potrebu za razvojem metodologije „praćenja postupanja“ zasnovane na analitičkom pristupu, koji za cilj ima davanje konkretnih doprinosa za dalju obradu disciplinskih mera ili krivičnih istraga. Nakon preduzimanja konkretnih mera u 2014. godini, godišnji izveštaj bi trebalo da sadrži kompletne informacije o sankcijama/odlukama izrečenim protiv zaposlenih u kosovskoj policiji koji su bili pod istragom, od strane Odeljenja za profesionalne standarde za disciplinske slučajeve i tužilačkih kancelarija i sudova za krivične slučajeve. Ukoliko je statistički izveštaj praćen nekom analizom o datim trendovima i predstavljen kao izveštaj koji stvara dobru evidenciju, takva statistika može predstavljati konkretan korak ka punoj primeni preporuke XX.

112. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XX delimično sprovedena u delo.

2.4. Javna administracija

113. U okviru pojednostavljenja upravnih postupaka, nedavni Zakon br. 04/L-202 o sistemu dozvola i licenci za cilj ima da uspostavi načela i pravila za unapređenje okruženja za poslovanje kroz smanjenje administrativnih prepreka.

114. U pogledu spoljne kontrole javne administracije, novi nacrt Zakona br.04/L-236 o generalnom revizoru i nacionalnoj revizorskoj kancelariji je u procesu usvajanja u skupštini od novembra 2013. godine. Tokom posete na licu mesta, zakon je prošao proces drugog čitanja na sednici 17. aprila 2014. godine. Zbog nedostatka koncenzusa u nekoliko aspekata organizacije i operative nezavisnosti te institucije, od 28 dopuna i izmena, skupština nije usvojila 5. Tim za ocenu podstiče kosovske vlasti da uzmu u obzir relevantne međunarodne standarde i dobre prakse i daju naročit prioritet brzom okončanju ovog procesa.

Preporuka xxi.

115. *Tim za ocenu preporučuje i) da se poboljša transparentnost u javnoj upravi (uključujući „e-upravu“) kroz sprovođenje proaktivnijih strateških rešenja, odgovarajuće jačanje regulatornog i institucionalnog okvira, kao i periodično praćenje i izveštavanje; i ii) da se preduzmu dalji koraci za adekvatnu primenu uvida u javna dokumenta i na centralnom i na lokalnom nivou (stav 288);*

116. Tim za ocenu podseća na potrebu da se jasno poboljšaju mere u cilju transparentnosti u različitim javnim administrativnim institucijama, uprkos raznim naporima koji su već dosad uloženi. Kašnjenja u objavljivanju i/ili izdavanju dokumenata koji bi trebalo da budu javni na odgovarajućim veb-stranicama ili njihovo neobjavljivanje, uključujući izveštaje o reviziji, rashode, godišnje izveštaje, budžete, podzakonske akte itd. moraju se rešiti na pravi način. Tim za ocenu veruje da netransparentnost može biti faktor koji doprinosi proizvoljnim, nepravednim odlukama i zloupotrebi diskrecione moći u donošenju odluka. Uz to, pristup javnim informacijama je i dalje u ranim fazama primene, dok nedostatak svesti i efektivne upotrebe takvih prava od strane građana ima kao neposredan uticaj veliko nepoverenje u javne institucije, kao i visoku percepciju korupcije. Smernice i alati za primenu, kompletno uspostavljanje institucionalne infrastrukture, potreba za proizvodnjom i upravljanjem dobro razrađene statistike, dodatno smanjenje kad je reč o opiranju drugih institucija da napredak izveste vladinom koordinacionom telu, i dalje slab sistem izveštavanja koji se koristi, nesigurnosti u pogledu spiskova klasifikovanih dokumenata i/ili administrativnih smernica i nedostatak dovoljne javne svesti i znanja praćeni relativno slabom praktičnom upotrebom tog prava – ostaju neki od primećenih nedostataka.

117. Kosovske vlasti obaveštavaju da Ministarstvo javne uprave trenutno primenjuje elektronski „Sistem za upravljanje dokumentacijom“ (SUD) sa ciljem da se omogući registracija, odobrenje, klasifikacija, procena, održavanje, upotreba i objavljivanje dokumenata kosovskih institucija, kao i upravljanje tim dokumentima sve do njihovog konačnog podnošenja elektronskoj arhivi (e-arhivi). Taj sistem prati i nadzire rokove za vršenje raznih aktivnosti, i službenika zaduženog za njihovu primenu. Uz to daje hijerarhiju odobrenja elektronskih dokumenata prema organizacionoj mapi pojedinačnih institucija. Sistem ima poseban modul koji omogućava slanje onlajn zahteva za pristup zvaničnim dokumentima i prijem odgovarajućeg onlajn odgovora.

118. SUD je u konačnim fazama i vrši se interna klasifikacija. Funkcionisaće i na centralnom i na lokalnom nivou. Postupak klasifikacije dokumenata još uvek nije okončan. Imenovana je komisija za pripremu oblasti i spiskova dokumenata koji neće biti predmet pristupa informacijama.

119. Novi nacrt zakona o upravnim postupcima se priprema. U njemu su predviđeni instrumenti kojima se sve može obaviti na jednom mestu i prećutno odobravanje upravnih akata.

120. Uz to, vlada je nedavno izdala godišnji izveštaj za 2013. godinu u vezi sa primenom zakona o pristupu javnim dokumentima (uključujući podzakonske akte, naročito u primeni Regulative 04/2012). Taj izveštaj ističe neke teškoće i prepreke u primeni ili uskraćuje pravo na pristup javnim dokumentima bez ikakve odluke o klasifikaciji ili odluke o odbijanju zahteva za pristup javnim dokumentima. Dok statistika data u izveštaju prikazuje povećanje broja zahteva za pristup javnim dokumentima i do 32,8%, slični trendovi su primećeni u odobravanju pristupa i izvesnom poboljšanju u pogledu stope odbijanja. Međutim, i broj slučajeva sa izostailm odgovorom se povećao. Tokom 2013. godine zahtevi su poticali od 48% građana, 37% novinara, 6,9% privrednih subjekata i 6,9% civilnog društva. Dok se 79% zahteva poslatih vladi i nezavisnim jedinicama odnosilo na budžet i osnove rashoda, a u 85,5% slučajeva poslali su ih novinari (to je 29,6% na opštinskom nivou), nezavisne institucije oko polovinu zahteva povezuju sa odlukama, izveštajima

ili dokumentima (a novinari predstavljaju samo 31,8% od ukupnog broja). Oko 16 različitih institucija ne izveštava o tom problemu relevantnu službu u vladi. Gorenavedeni izveštaj takođe sadrži preporuke o daljem unapređenju zasnovanom na teškoćama sa kojima su se dosad suočili i nedostacima u toj primeni.⁴

121. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i pozdravlja nedavne napore koje su uložile Kosovske vlasti. Međutim, u nedostatku konkretnijih informacija o primeni modaliteta i nivoa njihove pokrivenosti širom javnih institucija Kosova, Tim za ocenu nije u poziciji da procenjuje i komentariše napredak postignut u pogledu drugih važnih aspekata preporuke.

122. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XXI delimično sprovedena u delo.

Preporuka xxii.

123. *Tim za ocenu preporučuje (i) da se primene jedinstvena pravila za transparentno i objektivno zapošljavanje i unapređivanje javnih službenika putem, između ostalog, pravilnog oglašavanja upražnjenih radnih mesta, pravične konkurencije među kandidatima i izbegavanja sukoba interesa; (ii) da se poveća nadzor i praćenje postupaka odabira i unapređivanja javnih zvaničnika; i (iii) da se uvedu odgovarajući postupci provere podataka i integriteta kandidata za radno mesto u javnoj upravi (stav 304).*

124. Tim za ocenu podseća na neophodnost bavljenja određenim aspektima te preporuke koja bi imala jasan uticaj na poboljšanje kredibiliteta sistema zapošljavanja u javnoj upravi. Prvo, mere koje treba preduzeti za zapošljavanje u državnoj službi zasnovane na zaslugama uključuju prvenstveno opipljive korake za obezbeđivanje obaveznog i prethodnog oglašavanja slobodnih pozicija i sprovođenje pravičnih i objektivnih postupaka ispitivanja, uključujući pravo i nepristrasno funkcionisanje komisija za odabir i dužnu transparentnost procesa. Konkretni naponi su potrebni za jačanje postojećih procedura i obezbeđivanje njihovog redovnog stavljanja na uvid javnosti, kao i transparentnosti procesa da bi se smanjio obim primene diskrecionog prava i navodni i stvarni nepotizam, protekcija i političko pokroviteljstvo. Praksa zadržavanja „državnih službenika vršilaca dužnosti“ na nepopunjenim pozicijama duže od maksimalnog trajanja od tri meseca po zakonu mora se prekinuti. Drugo, uvođenje i/ili povećanje redovnog pravilnog nadzora i praćenja procedura odabira i promocije će dodati vrednost. Najzad, organi vlasti bi trebalo da rade na uvođenju pravilnih procedura provere tako da se integritet kandidata može proveriti, kao i mogući krivični dosije, istrage koje su u toku ili disciplinske sankcije ili postupci koji su u toku. Pošto još uvek nema uspostavljenih sistematičnih zahteva i procedura u trenutnom zakonskom okviru (Zakon o državnoj službi br. 03/L-149 i Regulativa br. 02/2010 o procedurama zapošljavanja u državnoj službi) naročito za više pozicije.⁵ Iako se kosovske vlasti pozivaju na član 25 stava 3 Regulative br. 02/2010 koja se odnosi na moguće odbijanje prijave kandidata koji su imali krivični dosije, nisu date nikakve druge praktične informacije. Uz to, ta odredba se ne bavi drugim aspektima vezanim za proveru integriteta i procedure provere.

125. Prema Kosovskim vlastima, od juna do avgusta 2014. godine, institucije centralnog i lokalnog nivoa su podnele 209 zahteva (koji odgovaraju za 345 pozicija) koji su pregledani u pogledu internih i spoljnih oglašavanja pozicija za popunjavanje praznih pozicija u okviru primene politika i zakona javne službe, kao i nadzora procedure zapošljavanja.

126. Zakon o javnoj službi je trenutno u postupku dopune i izmene. Predloženo je uvođenje četiri koraka za zapošljavanje i promociju državnih službenika: interno u instituciji koja je uključena; od jedne do druge institucije; kroz šemu promocija; korišćenjem spoljnog i otvorenog zapošljavanja.

⁴ Videti dodatne informacije na:

http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Raporti_Gjithprfshirs_Final_Anglisht_final_7_Prill.pdf

⁵ U poslednjem trenutku, Kosovske vlasti su privukle pažnju Procenjivačkog tima na naredne informacije i tvrdile su da se „zapošljavanje u državnoj službi vrši na osnovu godišnjeg plana o zapošljavanju koji je podnet MJA-u. OUCS nadzire i prati primenu plana zapošljavanja kroz mehanizam odobravanja ovlašćenja za objavljivanje konkurencije. Oni su još objasnili da se zapošljavanje vrši u potpunosti u skladu sa zakonskim procedurama (internim za napredovanje i spoljnim procedurama) kroz objavljivanje u dnevним novinama i veb-stranicama institucija. Odabir vrši nezavisna komisija kroz konkurs (usmene i pisane testove) i na osnovu transparentnih načina objavljivanja. Najzad, kosovske vlasti tvrde da kandidati imaju pravo da se žale protiv svih koraka/odluka zapošljavanja Nezavisnom nadzornom savetu javne službe ukoliko smatraju da je došlo do kršenja“.

Uzimajući u obzir prethodne i prilično opšte dobijene informacije, Tim za ocenu je očekivao da u propisnom vremenskom periodu dobije konkretnije i doslednije informacije o merama preduzetim za rešavanje različitih aspekata preporuke.

Pitanja koja se tiču statusa državnih službenika, studenata i razjašnjavanja disciplinskih mera su drugi primeri predloženih promena. Neke dopune i izmene se takođe planiraju u Zakonu o platama.

127. Uopšteno, postoje poteškoće u primeni oba zakona. Klasifikacija pozicija u javnoj službi još nije okončana. Udružena komisija MJU-a i MF-a (Ministarstva finansija) zadužena je za taj proces i dosad je pregledala oko 75% predloga institucija u skladu sa Regulativom br. 05/2012 o Klasifikaciji poslova u javnoj službi. Nekoliko podzakonskih akata još uvek se ne može primeniti zbog tog procesa koji je u toku. Cilj inicijative koju podržava UNDP jeste dopuna i izmena Zakona o javnoj službi. Planirane dopune i izmene Zakona o platama javnih službenika će, između ostalog, odrediti pravila o platama kategorija zvaničnika koje ne pokrivaju zakoni o državnoj službi (obrazovanje, zdravstvo, carina, policija itd.), pošto više od 50% tih kategorija nije jasno regulisano. Projekat informativnog sistema upravljanja ljudskim resursima (HRMIS) koji podržava Svetska banka ima za cilj da uspostavi elektronski sistem za državnu službu. Svi relevantni moduli HRMIS-a su razvijeni u skladu sa zahtevima projekta, uključujući inicijaciju pilot faze aplikacije, kao i njenu primenu u stvarnom okruženju u prostorijama Ministarstva javne uprave.

128. Prema javno dostupnim izvorima, vlada je usvojila Deklaraciju prioriteta srednjoročnih politika u aprilu 2013. godine (odluka 02/123 od 5. aprila 2013. godine). Pored zakonskih dopuna i izmena, taj dokument zahteva usmeravanje reformi na ojačanje zakona i značajne reforme i na poboljšanje radnih uslova u upravi (strana 18). Uz to, stvaranje nove apolitične, dobro organizovane stručne državne službe zasnovane na zaslugama jedan je od prioriteta kad je reč o javnoj upravi. Izveštaj o situaciji državne službe na Kosovu za 2012. godinu usvojila je vlada 26. juna 2013. godine (odluka 02/136).⁶ Uz to, kroz odluku br. 11/141 od 26. jula 2013. godine vlada je pregledala organizaciju i funkcionisanje struktura zaduženih za primenu Akcionog plana strategije za reformu javne uprave. Izveštaj o primeni tog Akcionog plana usvojila je vlada 5. novembra 2013. godine (odluka br. 02/155). Međutim, Tim za ocenu nije mogao da pribavi primerak nijednog gorenavedenog dokumenta iz javno dostupnih izvora, niti od organa vlasti.

129. Tim za ocenu bi voleo da dobije dalje konkretne i detaljnije informacije, uključujući one o praktičnim aspektima primene, u pogledu ove preporuke. Dosad, prikupljene informacije su ograničene na izjave ili na dobijene podatke, kao i na neke podneske bez detaljnih informacija o merama primene.

130. Tim za ocenu zaključuje da preporuka XXII nije sprovedena u delo.

Preporuka xxiii.

131. *Tim za ocenu preporučuje (i) da se u što kraćem roku usvoji Etički kodeks za državne službenike; (ii) da se razmotri proširenje njegove primene na neobuhvaćene kategorije funkcionera u javnoj upravi; i (iii) da se na svim nivoima javne uprave poveća poznavanje etičkih profesionalnih standarda (između ostalog, putem redovne obuke, priručnika, saveta) (stav 308).*

132. Kosovske vlasti izveštavaju da je u 2011. godini KDU pripremila, objavila i distribuirala Priručnik o etici i transparentnosti u javnoj upravi svim relevantnim institucijama. Priručnik predstavlja sažetak onoga što se smatra etikom i transparentnošću u javnoj upravi. On predstavlja i međunarodni i nacionalni dokument koji utvrđuje prava i obaveze javne uprave, naime državnih službenika, uključujući pružanje javnih usluga i njihov kvalitet.

133. Krajem 2013. godine nacrt Etičkog kodeksa u javnoj upravi predat je na odobrenje vladi, ali je povučen kako bi u njega bile uključene dodatne dopune.

134. Tim za ocenu napominje da se informacije koje se tiču Priručnika o etici i transparentnosti u javnoj upravi odnose na razvoje koji su se dogodili pre usvajanja Izveštaja o proceni; pažnja Tima za ocenu nije ranije bila skrenuta na njih. Uz to, Priručnik se ne bavi direktno prvim delom preporuke. Zatim, potrebno je i više informacija o sadržaju (kao i o tome da se napravi dostupna kopija) i statusu nacrta „Etičkog kodeksa“, učešću zainteresovanih strana i očekivanom periodu za usvajanje. Za druge aspekte te preporuke nije primećen nikakav napredak.

135. Tim za ocenu zaključuje da preporuka XXIII nije sprovedena u delo.

⁶ Vlasti izveštavaju da je nacrt izveštaja o situaciji državne službe na Kosovu za 2013. godinu u postupku usvajanja.

Preporuka xxiv.

136. *Tim za ocenu preporučuje da se izrade uputstva o ponašanju i postupanju javnih zvaničnika kada primaju poklone, kako bi se upotpunila pravila utvrđena članom 11 Zakona o prijavljivanju, poreklu i proveri imovine visokih javnih zvaničnika i prijavljivanju, poreklu i proveri poklona za sve javne zvaničnike, br. 04/L-050 (stav 311).*

137. *Kosovske vlasti izveštavaju da je Zakon br. 04/L-228 kojim se dopunjuje i zamenjuje Zakon o prijavljivanju imovine br. 04/L-050 usvojen u Parlamentu 20. marta 2014. godine (pogledati i stavove 18 i stav nakon gorenavedenog).*

138. *Tim za ocenu smatra da se taj Zakon ne bavi konkretno sadržajem ove preporuke. Uz to, uvođenje izuzetaka opštem pravilu zabrane davanja poklona javnim funkcionerima (povremeni pokloni vrednosti do 25 EUR po poklonu i do 500 EUR po zvaničniku godišnje) čine se kao korak unazad u pogledu prethodnog zakonskog okvira.*

139. *Tim za ocenu zaključuje da preporuka XXIV nije sprovedena u delo.*

Preporuka xxv.

140. *Tim za ocenu preporučuje (i) da se pojača kontrola prijava imovine i interesa kako bi se obezbedilo pravilno sprovođenje i praćenje, (ii) da se intenziviraju nastojanja na razvoju kapaciteta u pojedinim institucijama radi sprečavanja i otkrivanja sukoba interesa putem mehanizama direktnog nadzora i koordinacije, kao i pomoću posebnog referentnog materijala, smernica i obuke; i (iii) da se adekvatan i primenljiv standard za sukob interesa, uključujući i neprimerenu migraciju u privatni sektor („pantouflage“), proširi na svako lice koje obavlja funkciju u javnoj upravi (uključujući rukovodioce i konsultante) na svakom nivou vlasti (stav 320).*

141. Kao što je iznad već pomenuto, dva nacrtta zakona koji treba da dopune i izmene Zakon o prijavljivanju imovine br. 04/L-050 i Zakon o sukobu interesa br. 04/L-051 bili su u postupku u Skupštini početkom 2014. godine. Dok su dopune i izmene Zakona o prijavljivanju imovine br. 04/L-050 usvojene, nije postignut koncenusus u pogledu dopuna i izmena Zakona o sukobu interesa br. 04/L-051, koji potom nije usvojen.

142. *Tim za ocenu napominje da dopunjeni i izmenjeni član 3 Zakona br. 04/L-050 omogućava proširenje obaveza o prijavljivanju imovine na više zvaničnika (na one koje je imenovao predsednik; ekvivalentne pozicije rukovodilaca u javnim agencijama i njihove zamenike; izvršne direktore, zamenike i sekretare javnih preduzeća na centralnom i lokalnom nivou; rukovodioce odeljenja, direktorata ili sličnih jedinica, uključujući rukovodioce finansijskih jedinica i jedinica nabavke javnih institucija i preduzeća; članove Upravnog odbora javnog univerziteta; zamenika glavnog inspektora, predsedavajućeg i članove centralne komisije za odabir). Takođe, definicija članova porodice je razjašnjena i proširena (supružnik, partner, roditelji i deca koja zavise od njih, koji žive u istom domaćinstvu). Uz to, zahtev da se identifikuje poreklo imovine uveden je u stav 5 dopunjenog i izmenjenog člana 15 zakona, koji je prema KABPK-u dosad pominjan u naslovu Zakona o prijavljivanju imovine, ali nije potkrepljen na pravilan i koherentan način u drugim predmetnim odredbama Zakona (pogledati članove 1, 2, 13 i 16 koji koriste izraz „poreklo“, kao i član 5, stav 3 i dopunjeni i izmenjeni član 15, stav 5, koji sadrži izraz „izvor“).*

143. Obaveza je uvedena u član 15 kako bi se u potpunosti proverilo bar 20% prijava svake godine. Javni funkcioneri čije će prijave biti proverene biće odabrani slučajnim odabirom. Ovaj postupak i spisak odabranih zvaničnika dostupni su za javnost. Takođe je moguće proveriti konkretnu/konkretne prijavu/prijave na zahtev javnosti ili zainteresovanih osoba.

144. Nejasna i problematična dopuna i izmena je doneta za član 16.3 Zakona o prijavljivanju imovine br. 04/L-050. Ona se tiče informacija koje su KABPK-u dale banke i finansijske institucije. Uvođenje izraza „u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku“ može imati ograničenje ili nemogućnost pružanja informacija KABPK-u od strane banaka i drugih finansijskih institucija kao zakonsku i praktičnu posledicu, u pogledu podataka vezanih za depozite, račune ili transakcije koje imaju ili su načinili javni funkcioneri koji podležu ovom zakonu.

145. U pogledu sankcija, dopunjeni i izmenjeni član 17 obavezuje KABPK da podnese krivičnu prijavu nadležnoj tužilačkoj kancelariji, da obavesti rukovodioca institucije i da objavi imena javnih funkcionera koji ne prijave svoju imovinu. Stoga su kazne i prekršajni postupak prethodnog člana 17 ukinuti kako bi se obezbedila harmonizacija sa Krivičnim zakonom.

146. Tim za ocenu je tokom posete lokaciji saznao da je KABPK podneo 71 krivičnu prijavu tokom 2013. godine za neprijavlivanje imovine ili lažno prijavljivanje imovine (to uključuje i prijave protiv 20 PS-ova; 36 krivičnih prijava se tiče slučajeva neprijavlivanja imovine; ostalo su lažne prijave koje se uglavnom tiču podataka o preduzeću, prihodima i nekretninama). Prema povratnim informacijama dobijenim od tužilaštava, podneto je 28 optužnica. Drugih 28 krivičnih prijava je podneo KABPK početkom 2014. godine. Tim za ocenu bi voleo da dobije informacije o praćenju tih slučajeva.

147. Iz perspektive nevladinih zainteresovanih strana koje su se sastale tokom posete lokaciji, prioritetne oblasti koje treba da reše institucije javne uprave podrazumevaju potrebu za obezbeđivanjem jasnih planova učinka, kao i veću odgovornost; takođe treba obezbediti vođstvo, a ne samo rešiti zakonska i institucionalna pitanja.

148. Dopune i izmene Zakona o sukobu interesa pokazuju neke pozitivne trendove:

- Proširenje obima primene zakona na sve javne funkcionere;
- Harmonizacija i pojednostavljenje terminologije i definicije javnog funkcionera „izraz koji se koristi je „službeno lice“ – isto kao u članu 120 KZ -a – umesto „javni zvaničnik“);
- Dopuna i izmena definicije u članu 4 (Članovi 120 i 424 KZ-a);
- Član 9 (stavovi od 1.7 do 1.9): uvođenje nekih pravila koja imaju za cilj rešavanje „pantufლაჷ“ tokom perioda od 5 godina;
- Mogućnost data KABPK-u da traži preispitivanje odluke donete u slučaju sukoba interesa od strane tela koje ju je donelo (član 18, stavovi od 13 do 15) – obustava radnji;
- Član 19 (stavovi od 2 do 4): KABPK-ovo učešće u svojstvu posmatrača u svim aktivnostima javne nabavke i mogućnost izdavanja preporuka;
- Registar slučajeva sukoba interesa koji KABPK treba da napravi;
- Član 20 – harmonizacija sa KZ-om i drugim sankcijama.

149. Međutim, i dalje postoje pitanja od značaja u sadašnjim odredbama, kao i u nekim predloženim dopunama i izmenama Zakonu o sukobu interesa. O tim pitanjima je raspravljano sa direktorom KABPK-a i u okviru projekta PECK pripremljen je savetodavni dokument o čemu će dalje razmatrati donosioci odluka (pogledati i stav 18 i stav nakon gorenavedenog):

- Definicija „službenog lica“ i proširenje pravila sukoba interesa na nivoe službenih osoba bez dužnog razmatranja kapaciteta primene i tela za primenu;
- Definicija „poverljive lica“ i teškoće koje se javljaju u praksi;
- Pitanje porasta dodatnih aktivnosti javnih zvaničnika;
- Potreba za jasnim razdvajanjem sukoba interesa od pojma nespojivosti;
- Konkretno, odnos između sukoba interesa kao krivičnog prekršaja i administrativnog prekršaja, kao i jasno razgraničavanje i nezavisnost među krivičnim i upravnim postupkom kod sukoba interesa radi sprečavanja bilo kakve nekažnjivosti u pogledu kršenja odredaba sukoba interesa.

150. Nakon prvog čitanja na zasedanju nadležne parlamentarne komisije i nekoliko potonjih sastanaka, od nacrtu zakona čiji je cilj da dopuni i izmeni Zakon o sukobu interesa br. 04/L-051, odustalo se, pa nije bilo usvajanja. Politička osetljivost je izgleda uzrok tog nedostatka potrebnog koncenzusa.

151. Pitanje takozvanog „dvostrukog zapošljavanja“ bilo je predmet široke debate među zainteresovanim stranama i javnosti, uključujući medije. Izgleda da više od polovine javnih funkcionera i dalje ima najmanje dva plaćena posla/pozicije. Ono što izaziva veliku zabrinutost i javne reakcije jeste broj sudija, tužilaca i različitih viših funkcionera i državnih službenika koji imaju više od jednog posla. Mediji izveštavaju o određenom broju slučajeva u kojem su viši zvaničnici imali četiri ili pet plaćenih poslova.

152. Izgleda da, dok dodatni aspekti preporuke još nisu razmotreni, prvi aspekt je i dalje u ranim fazama primene i Tim za ocenu stoga može samo zaključiti da ova preporuka još uvek nije u potpunosti rešena.

153. U svetlu tih dešavanja, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XXV delimično sprovedena u delo.

Preporuka xxvi.

154. *Tim za ocenu preporučuje da se razmotri mogućnost šire primene rotacije u sektorima javne uprave koji su posebno izloženi riziku korupcije (stav 322).*

155. Kosovske vlasti obaveštavaju da se u nekim sektorima javne uprave u kojima postoji rizik od korupcije koristi rotacija, poput Poreske uprave i Odeljenja carina i granice kosovske policije.

156. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i podstiče vlasti da razmotre upotrebu periodične rotacije ili sličnih mera u drugim sektorima i za javne funkcionere i državne službenike koji su i dalje najizloženiji rizicima od korupcije ili su naročito osetljivi kad je reč o rizicima od korupcije. To, između ostalog, može uključivati i druge službe kosovske policije (npr. osoblje saobraćajne policije); organe javne nabavke i institucije koje se bave dodeljivanjem ugovora, uključujući privatizaciju; sve osoblje zaduženo za pružanje javnih usluga koje uključuje čest kontakt sa javnošću; osoblje na funkcijama u okviru inspekcije, revizije i kontrole; određeno osoblje u sektorima obrazovanja i zdravstva. Uz razmatranje predmetnih rizika kojima javni funkcioneri mogu biti izloženi, druga razmatranja (osnovane sumnje, neprimereni kontakti itd.) mogu usmeriti rukovodioce u primeni mera rotacije ili drugih sličnih rešenja.

157. Stoga, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XXVI delimično sprovedena u delo.

Preporuka xxvii.

158. *Tim za ocenu preporučuje da se uspostavi i vodi centralno periodično prijavljivanje statističkih podataka o sprovođenju disciplinskih postupaka i kazni u javnoj upravi (stav 332).*

159. Tim za ocenu podseća na potrebu i prednost koju bi za vladu imalo sistematično prikupljanje (na centralnom nivou) periodične statistike iz drugih javnih institucija koje se tiče upotrebe disciplinskih postupaka i mera. Uprkos značaju periodičnog izveštavanja i prikupljanja takvih podataka i statistike za procenu efikasnosti sistema i pomoć drugim javnim upravnim postupcima, potrebama ili reformama, u svetlu glavnog fokusa tog izveštaja, takvi podaci pružaju korisnu orijentaciju radi prepoznavanja nedostataka u postojećim zakonima, propisima i politikama ili u njihovoj praktičnoj primeni u aktivnostima javne uprave. Redovno prikupljanje i procena takvih podataka i statistike doprinosi preduzimanju adekvatnih mera i neophodnim izmenama za bolje i efikasnije sprečavanje korupcije i upravljanje etičkim pravilima.

160. Kosovske vlasti su obezbedile narednu statistiku koju održava Nezavisni nadzorni odbor za civilnu službu Kosova za 2013. godinu: 137 odobrenih žalbi; 11 delimično odobrenih žalbi; 152 odbijene žalbe; 31 odbačena žalba; 22 slučaja u kojima se odbor izjasnio kao nenadležan za predmet žalbe; 26 poništenja; 7 prekinutih postupaka; 12 suspendovanih žalbi; 4 povlačenja iz žalbe.

161. Tim za ocenu napominje, međutim, da se date informacije ne bave nijednim aspektom gorenavedene preporuke. Tim za ocenu je saznao da nema precizne statistike o disciplinskim postupcima. Praktično iskustvo u vezi sa zakonom je ograničeno, što je razumljivo. Uz to, u trenutnoj situaciji, Ministarstvo javne uprave nema mnogo mogućnosti da bude obavешteno na periodičnom nivou,⁷ pošto sadašnji decentralizovani sistem bez mogućnosti centralizovanih sveobuhvatnih informacija i statistike o disciplinskim istragama, merama i sankcijama uopšte nije od pomoći u odlučivanju o pitanjima politike, zakona, propisa i rukovodstva koja se tiču etike i prevencije korupcije u javnoj upravi. Tim za ocenu bi voleo da istakne da bi centralni registar državnih službenika mogao u budućnosti biti prilika za razmatranje izvodljivosti upravljanja i izveštavanja o statistici od strane javnih institucija. Uvođenje procedura za sistematično prikupljanje kroz ministarstvo ili upravu i procena informacija o kršenju etičkih pravila i ishodu disciplinskih postupaka u sistemu državne službe na centralnom nivou bio bi neophodan model koji treba dodatno proširiti na druge institucije javne uprave.

162. Stoga, Tim za ocenu zaključuje da preporuka XXVII nije sprovedena u delo.

⁷ Na osnovu nacrtu izveštaja o situaciji u državnoj službi za 2013. godinu (podaci dobijeni iz institucija koje zapošljavaju državne službenike), rezultat je da je 228 disciplinskih mera izrečeno protiv državnih službenika u 2013. godini, u odnosu na 372 slične mere u 2012. godini (manje za 37,8% ili 144 izrečene mere).

2.5 Osnovne mere zaštite i sprečavanje korupcije—poslanici u Skupštini

163. Na Kosovu su održani izbori 8. juna 2014. godine, nakon odluke o razrešenju skupštine 7. maja 2014. godine. Demokratska priroda ovih izbora, u opštem skladu sa evropskim standardima, kao i nepostojanje očiglednog nasilja ili organizovane, sistematske manipulacije bilo gde bili su pozdravljeni i pohvaljeni od strane međunarodne zajednice i domaćih zainteresovanih strana. Ishod od 42% je bio viši u poređenju sa prethodnim izborima u 2010. godini, ali niži nego na nedavnim opštinskim izborima.

164. Prema zvaničnim potvrđenim rezultatima izbora objavljenim 4. jula 2014. godine, Demokratska partija Kosova (PDK), predvođena odlazećim premijerom Hašimom Tačijem, osvojila je 30,38% (37 mandata); Demokratska liga Kosova (LDK), predvođena Isom Mustafom, 25,24% (30 mandata); pokret Vetëvendosje (Samoopredeljenje), predvođen Albinom Kurtijem, 13,59% (16 mandata); Savez za budućnost Kosova (AAK), na čelu sa Ramušom Haradinajem, osvojio je 9,54% (11 mandata); novoosnovana Nisma inicijativa, predvođena Fatmirom Limajem, 5,15% (6 mandata), a Srpska lista je dobila 5,22% (9 mandata). Preostalih 11 poslaničkih mandata je raspoređeno među ostalim predstavljanim manjinama.

165. U neočekivanom potezu za PDK, LDK, AAK i Nisma su dan nakon izbora predložili koaliciju za formiranje nove vlade, predvođenu Ramušom Haradinajem (AAK) i obavestili su predsednika o svojoj odluci da formiraju jedinstvenu parlamentarnu grupu, LDK-AAK-Nisma. Pokret Vetëvendosje se složio da bude deo najavljene koalicije kroz dodatni naknadni pisani sporazum potpisan sa još tri partije.

166. Prvog jula 2014. godine, Ustavni sud Kosova je doneo odluku o zahtevu predsednika za razjašnjenje ustavne aktivnosti predsednika u vezi sa usklađenošću člana 84.14 (nadležnost predsednika) sa članom 95 (odabir vlade) Ustava, tj. nadležnosti njegove kancelarije u predlaganju (Skupštini) kandidata za formiranje buduće vlade.⁸

167. Dana 7. jula 2014. godine predsednik Kosova je sazvao inauguracionu konstitutivnu sednicu nedavno izabrane skupštine za 17. jul 2014. godine. Nakon što kandidat PDK-a nije izabran za predsednika skupštine i donošenja odluke da se sednica odloži, 83 PS-a iz drugih političkih partija započeli su sastanak nekoliko minuta kasnije, izglasali su predlog da se zameni najstariji predsedavajući drugim PS-om po starosti i odabrali Isu Mustafu za predsednika skupštine sa 65 glasova u njegovu korist. Dana 18. jula 2014. godine, 30 SP-ova iz Demokratske stranke Kosova (PDK-a) podnelo je četiri pitanja Ustavnom sudu, osporavajući legitimnost Ustavne sednice Skupštine prethodnog dana i potonji odabir njenog predsednika. Dana 23. jula 2014. godine Ustavni sud je odobrio privremenu meru⁹, suspendujući odluku skupštine da izabere Isu Mustafu (Demokratska liga Kosova – LDK) za predsednika skupštine, zabranjujući ikakav nastavak konstitutivnog postupka u okviru skupštine. Time se isključuje svaka mogućnost formiranja vlade sve dok sud ne donese konačnu odluku. U konačnoj odluci br. KO119/14 26. avgusta 2014. godine,¹⁰ Ustavni sud smatra da su sastanak, procedura i odluka o odabiru predsednika skupštine neustavni, tvrdeći da predsednika skupštine nije izabrala najveća parlamentarna grupa (tj. PDK). Takođe je apelovao da skupština završi konstitutivnu sednicu odabirom predsednika i zamenika predsednika u skladu sa Ustavom.

168. Politički zastoj je trajao oko 6 meseci, tokom čega nije postignut nikakav konkretan dogovor između lidera političkih partija. Dana 21. novembra 2014. godine, vođe PDK-a i LDK-a (Tači i Mustafa) su najavili nameru da formiraju koaliciju i time su stavili tačku na taj dugotrajni zastoj.

Preporuke xxviii, xxix i xxx.

169. *Tim za ocenu preporučuje:*

da se Kodeks ponašanja za poslanike izmeni i dopuni praktičnim merama za njegovo sprovođenje, kao što su namenska obuka, savetovanje i konsultovanje o etičkim i pitanjima korupcije (stav 351);

⁸ Videti dodatne informacije na http://www.gjk-ks.org/repository/docs/gjkk_ko_103_14_ang.pdf

⁹ Privremena mera sa korisnim sažetim prikazom činjenica može se naći ovde: http://www.gjk-ks.org/repository/docs/KO119-14_VMP_ANG.pdf

¹⁰ Videti dodatne informacije na http://www.gjk-ks.org/repository/docs/gjk_ko_119_14_ang.pdf

treba dati nadležnost KABPK-u – ili nekom drugom zvaničnom organu, u saradnji sa Poreskom upravom – da vrši odgovarajuću procenu prijavljene imovine (stav 367); i

da se preduzmu mere kako bi se osigurao nadzor i primena postojećih pravila o sukobu interesa i obelodanjivanju spoljašnjih veza od strane narodnih poslanika (stav 379).

170. Kosovske vlasti nisu izvestile ni o kakvom napretku u pogledu tih preporuka.

171. U nedostatku informacija, Tim za ocenu zaključuje da preporuke XXVIII, XXIX i XXX nisu sprovedene u delo. Tim za ocenu snažno apeluje na kosovske vlasti da pokažu veću odlučnost u primeni preporuka od XXVIII do XXX kad je reč o poslanicima u skupštini. Treba uraditi više kako bi se sprečili nepotizam i protekcija i osiguralo da se poštuju jasna etička pravila. Postoji jaz između donetog zakona i njegove primene u praksi. Na primer, KABPK nije preuzeo nikakve mere u slučaju zamenika premijera koji je, tokom dve godine otprilike, bio i član odbora privatizacione agencije.¹¹ U drugom slučaju, generalni direktor javne kompanije je istovremeno bio član CIK-a, čime se krši član 61.8 Zakona br. 03/L-073 o opštim izborima.¹²

172. Tim za ocenu smatra da sam parlament mora da preuzme odgovornost za promociju kulture etike među njenim članovima. Da bi etika i sprovođenje režima funkcionisali kako treba, PS-ovi moraju sami uzeti udela u uspehu tog režima. Da bi se te vrednosti primenile, potrebna je komunikacija među osnovnim standardima, kao i obrazovanje i redovna obuka kako bi se podigla svest i razvile veštine koje će pomoći u suočavanju, a zatim i rešavanju etičkih dilema. Sadržaj kodeksa ponašanja će ostati samo reči na papiru, ukoliko se ne prenesu i usvoje na adekvatan način. Odredba posvećena savetovanju (uključujući poverljivu prirodu) može dodatno pomoći da se PS-ovi osećaju prijatnije u trenutnom sistemu kako bi se sprečili sukobi interesa i rešile dileme integriteta.

173. Pitanje adekvatne procene prijavljene imovine je od ključnog značaja. Nezavisno telo (na primer KABPK) mora biti u poziciji da procenjuje i, ukoliko je neophodno, ispravi vrednost prijavljene imovine. Trenutno prijavljene vrednosti imovine ne podležu bilo kakvoj ispravci. U tom kontekstu, „Stručni priručnik za obradu i analizu prijavljivanja prihoda i imovine javnih zvaničnika“, koji je pripremljen u okviru „Projekta Istočnog partnerstva i Saveta Evrope o dobrom upravljanju i borbi protiv korupcije“ može biti od velike pomoći u pružanju saveta u metodologiji.

174. Poslednja stavka koju treba istaći je problem takozvanog „neobjašnjivog bogatstva“ PS-ova: neke izuzetno važne fluktuacije u bogatstvu PS-ova, prema njihovim prijavama imovine, nemaju nikakve posledice: ni KABPK, ni kancelarija tužioca, niti ijedan organ koji sprovodi zakon ne preduzima mere da dobije objašnjenja o ovim promenama.¹³ Kao što je već spomenuto pod stavom 24 iznad, Tim za ocenu ponavlja svoje preporuke kako bi se uspostavio sistem unakrsne provere podataka, kroz automatsku razmenu podataka između poreske uprave, KABPK-a, katastarskog (zemljišnog) registra itd. U prvom koraku, već postojećim bazama podataka može biti potrebna konsolidacija i harmonizacija; u drugom koraku, treba ih spojiti. Kao rezultat toga, različite baze podataka će omogućiti efikasnije praćenje kršenja pravila o prijavljivanju imovine.

¹¹ Prema članu 96.7 Ustava, nepodobnost članova vlade za njihove funkcije se reguliše zakonom. Međutim, još uvek nema relevantnog zakona na snazi u vezi sa tim.

¹² Prema ovoj odredbi, osoba nije podobna da bude član CIK-a ako je na višoj državnoj funkciji.

¹³ Uporedi sa: KIIRP, Nekažnjivost na Kosovu, neobjašnjivo bogatstvo, Politika br. 5/13, novembar 2013, str. 9 „U oštrom kršenju zahteva zakona, trenutna prijava imovine po trenutnim kosovskim zakonima nije predstavljena na transparentan način. Prijavljeni formulari od strane PS-ova sadrže nepotpune podatke, naročito kad je reč o poreklu njihovog bogatstva. Od 41 PS-a, 22 PS-a (ili više od polovine) su za nekretnine prijavili da je njihovo poreklo porodično nasleđe ili zajednička porodična imovina, ne navodeći godine sticanja imovine. Slično je i za zvaničnike vladinog kabineta, 12 od 22 analizirana su prijavili kao nasleđe nekoliko delova svoje imovine, uglavnom nekretnine. KIIRP je analizirao prijavu imovine za 41 PS-a, birajući pola zamenika iz svake od parlamentarnih grupa 4 veće političke partije. U većini slučajeva pomenutih iznad, ukupno povećanje bogatstva je neobjašnjivo, ukoliko se obračunava sa njihovim godišnjim prihodom.“

2.6 Finansiranje političkih stranaka i predizbornih kampanja

175. Prema informacijama koje je obezbedila Centralna izborna komisija, nije bilo mnogo napretka u oblasti finansiranja političkih partija i izbornih kampanja, osim nedavnih dopuna i izmena Zakona o finansiranju političkih subjekata (Zakon br. 04/L-212 od 31. jula 2013. godine).

Preporuka xxxi.

176. *Tim za ocenu preporučuje da se zakonske odredbe o političkim subjektima i finansiranju kampanja usklade sa zakonskim propisima koji važe za druge kandidate na izborima (lokalni i nacionalni nivo, predsednički izbori) (stav 403).*

177. Prema informacijama koje je obezbedila Centralna izborna komisija, novi Zakon br. 04/L-212 od 31. jula 2013. godine dopunjen i izmenjen „osnovnim“ Zakonom 03/L-174 o finansiranju političkih entiteta (usvojen 16. septembra 2010. godine, u daljem tekstu: FPE zakon) koji je već dopunjen i izmenjen Zakonom br. 04/L-058 od 21. decembra 2011. godine.

178. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i pozdravlja novi Zakon br. 04/L-212, s obzirom na to da se njegove odredbe bave nekim preporukama izdatim u ovom odeljku.

179. Međutim, svrha preporuke XXXI jeste da nastavi postupak ka opštoj harmonizaciji zakona u pogledu političkih entiteta, kandidata za izbore na lokalnom i nacionalnom nivou i predsedničkih izbora, i nacrt novog zakona za koordinaciju svih zakonskih odredaba i rezultujućeg niza zakona koji regulišu političko finansiranje u jedan zakon. Timu za ocenu nije jasno da li novi Zakon br. 04/L-212 zaista harmonizuje kompletnu oblast političkog finansiranja.

180. Nedostatak Izbornog zakona se često pominje kao problem koji treba razmotriti u cilju sveobuhvatnog, jasnog i harmonizovanog zakonskog okvira.

181. Još jedan važan problem jeste nacrt zakona o odabiru predsednika. Nije bilo razvoja u tom pogledu u skorije vreme od IO-a do aprila 2014. godine.

182. U svetlu dostupnih informacija, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XXXI delimično sprovedena u delo.

Preporuka xxxii.

183. *Tim za ocenu preporučuje da se izradi sveobuhvatna i jedinstvena internet prezentacija, na kojoj su postavljeni pravni i regulatorni okvir i na kojoj se mogu naći relevantne informacije o periodičnim izveštajima političkih subjekata i druge relevantne informacije (stav 404).*

184. Kosovske vlasti se pozivaju na izmenjeni član 19, stav 10, izmenjenog i dopunjenog Zakona o FPE, koji obavezuje CIK da objavi i ostavi dostupne javnosti sve godišnje finansijske izveštaje političkih partija, zajedno sa konačnim izveštajem revizije političkih partija na svojoj zvaničnoj veb-stranici najkasnije 30. juna naredne godine.

185. Tim za ocenu prima k znanju tu izmenu i smatra da se ona bavi svim pitanjima pokrenutim u preporuci XXXII.

186. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XXXII sprovedena u delo na zadovoljavajući način.

Preporuka xxxiii.

187. *Tim za ocenu preporučuje da se definicija 'priloga' za političku stranku, kako je predviđeno Pravilom 01/2008 o registraciji i radu političkih stranaka, dosledno koristi u zakonodavnom i regulatornom okviru koji se odnosi na finansiranje političkih subjekata i izbornih kampanja, kako bi se obuhvatili indirektni resursi (kao što su na primer usluge ili nenovčane donacije) (stav 420).*

188. Vlasti Kosova upućuju na preformulisani Član 2, stav 1.5 izmenjenog Zakona o FPE: "1.5. Doprinosi—pokloni (donacije) ili bilo kakva vrsta pomoći koja implicira svesni čin doniranja ekonomske ili sličnih ekonomskih dobara političkom entitetu, bilo da je novac, usluge, prodaja artikala ispod tržišne cene, obavljanje usluga ispod tržišne cene ili drugih materijalnih dobara".

189. Tim za ocenu primećuje da je ova preformulacija u skladu sa preporukama iz IO. Svejedno, nije najjasnije da li pokriva ceo zakonodavni i regulatorni okvir koji se tiče finansiranja političkih entiteta i predizbornih kampanja, ili, na primer, je takođe obavezujuća za izbor predsednika.

190. U odsustvu daljih informacija vezanih za prethodno pomenuto pitanje, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka xxxiii delimično sprovedena u delo.

Preporuka xxxv.

191. Tim za ocenu preporučuje da se utvrde precizniji uslovi za potrebe finansijskih izveštaja i rokova objavljivanja (stav 436).

192. Vlasti Kosova skreću pažnju na novi stav 5 Člana 15 izmenjenog Zakona o FPE: "5. Politički entiteti bi trebalo da objave i da drže javnim makar u toku jedne (1) godine na svom zvaničnom veb sajtu godišnji finansijski izveštaj iz prethodne godine i izveštaje o doprinosima kampanji iz prethodnih izbora i da objave svoju skraćenu verziju u jednoj od dnevnih novina sa državnim tiražom. CIK će odrediti format kratke verzije publikacije statutom.

- 5.1 Godišnji finansijski izveštaj političkog entiteta će biti objavljen u medijima predviđenim u stavu 5 ovog Člana do 30. jula naredne godine.
- 5.2 Izveštaji o doprinosima kampanji političkom entitetu će biti objavljeni u medijima predviđenim u stavu 5 ovog Člana, ne kasnije od šest (6) meseci nakon datuma izbora".

193. Po mišljenju Procenjivačkog tima, CIK mora da definiše standardizovani format za izveštavanje koji bi koristile političke stranke da objave sve informacije koje su u obavezi da objave, što bi omogućilo javnosti da poredi izveštaje. Izveštaj mora biti lako razumljiv za prosečnog građanina i trebalo bi da odvoji prihode od troškova. Pored toga, izveštaji moraju jasno da taksativno navedu privatne i javne donacije u standardizovane kategorije. Izveštaji bi trebalo da sadrže godišnje finansiranje stranaka i finansiranja kampanja (kada ih ima).

194. Što se tiče prvog dela preporuke (precizniji uslovi za standarde finansijskih izveštaja), Tim za ocenu konstatuje sa zadovoljstvom da amandmani na Član 4, stavovi 2 do 5 osnovnog Zakona o FPE uvode nova pravila koja obrađuju pitanje obaveznog jedinstvenog bankovnog računa za političke entitete. Međutim, nikakvi dalji precizni uslovi nisu navedeni kao pravilo za same finansijske izveštaje.

195. Što se tiče drugog dela preporuke (precizniji uslovi za rok/ove publikacije), Tim za ocenu konstatuje sa zadovoljstvom da su odredbe novog stava 5 Člana 15 izmenjenog Zakona o FPE u skladu sa zahtevima.

196. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka xxxv delimično sprovedena u delo.

Preporuka xxxvi.

197. Tim za ocenu preporučuje da se Centralnoj izbornoj komisiji/Kancelariji ili Agenciji za borbu protiv korupcije daju mandat, odgovarajuća ovlašćenja, finansijska sredstva i kvalifikovano osoblje za efektivno i proaktivno nadgledanje finansiranja političkih stranaka i izbornih kampanja, istraživanje navodnih povreda propisa o finansiranju političkih stranaka i, po potrebi, izricanje kazni (stav 442).

198. Vlasti Kosova nisu dostavile informacije o ovom važnom pitanju.

199. Tim za ocenu poziva vlasti Kosova da obrate pažnju na ovu preporuku kao na prioritetnu stvar, pošto implementacija ove preporuke je ključna za efikasni nadzor regulativa političkog finansiranja.

200. Tim za ocenu zaključuje da preporuka xxxvi nije sprovedena u delo.

201. Kosovu nedostaju mehanizmi kontrole finansiranja političkih partija. Kancelarija zadužena za proveru i ispitivanje finansijskih izveštaja političkih partija nema dovoljno resursa da istraži i ispita finansijske izveštaje političkih partija. Ti zadaci se mogu proširiti na druge institucije i tela, poput KABPK-a, kako bi se ispitali prihodi političkih partija i primetile prevarne finansijske prakse.

Preporuka xxxvii.

202. *Tim za ocenu preporučuje (i) da obrasci za izveštaje stranaka budu jednoobrazni, posebno u pogledu sadržaja, periodičnosti njihovog dostavljanja i objavljivanja; i (ii) da se utvrde postupci praćenja utvrđenih standarda (stav 443).*

203. Iz razloga koji su već obrazloženi u preporuci XXXV, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XXXVII delimično sprovedena u delo.

Preporuka xxxix.

204. *Tim za ocenu preporučuje da se uvedu sankcije sa većim učinkom odvratanja, kao i efektivnije i srazmjerne sankcije za kršenje pravila finansiranja političkih stranaka, te da se Centralnoj izbornoj komisiji daju ovlašćenja potrebna za istragu takvih slučajeva i primenu odgovarajućih sankcija (stav 454).*

205. Vlasti Kosova izjavljuju da revidirani Član 21 (Kaznene odredbe) izmenjenog Zakona o FPE uvodi sveobuhvatniji sistem kazni u skladu sa preporukom xxxix. Član 21 zahteva da će politička stranka biti kažnjena sa 10% osnovne količine koju je ostvario Fond za podržavanje političkih subjekata (nadalje "Fond") u prethodnoj godini ukoliko entitet ne podnese godišnji finansijski izveštaj i izveštaj o doprinosu kampanji do roka predviđenog zakonom, a sa dnevnom kaznom od 0.01% osnovne kazne do podnošenja izveštaja. Politički entitet koji ne prima novac iz Fonda se kažnjava osnovnom kaznom od jedne hiljade (1,000) evra sa dnevnom kaznom od 0.01% osnovne kazne do podnošenja izveštaja. Politički entitet koji ne podnese godišnji završni izveštaj i izveštaj o doprinosu kampanji u roku predviđenom zakonom gubi pravo da koristi novac iz Fonda za narednu godinu.

206. Politički entitet će biti kažnjen za nemogućnost da ispuni kriterijume finansijskog izveštaja koji je postavio zakon, a oni su: za netačne i nekompletne podatke bilansa stanja, izjave o dobiti i gubitku vrednosti isplate iznosa pet hiljada (5,000) evra drugim licima, politički entitet će biti kažnjen sa pet hiljada (5,000) evra a dnevnom kaznom od 0.01% osnovne kazne do ispravke ovih podataka.

207. Politički entitet će biti kažnjen osnovnom kaznom od dve hiljade (2,000) evra zbog manjka kopija dokumentacije finansijskog izveštaja, kao što je predviđeno u stavu 3 Člana 15 Osnovnog zakona.

208. Politički entiteti će biti kažnjeni osnovnom kaznom od pet hiljada (5,000) evra ako ne objave finansijske izveštaje predviđene pod Članom 15, stavom 5 Osnovnog zakona i dnevnom kaznom u vrednosti od 0.01% vrednosti osnovne kazne do publikacije.

209. Politički entitet će biti kažnjen duplo od primljene vrednosti, dok će se kandidat za gradonačelnika, poslanik u Skupštini, poslanik u Skupštini opštine ili nezavisni kandidat kazniti istom količinom novca koju primi ukoliko primi i izvrši donacije od strane privatnog lica, a da to nije u skladu sa Članom 5, stavom 1, podstavom 1.1 Osnovnog zakona, ili prihvati i izvrši donacije od strane pravnog lica, a da nije u skladu sa Članom 5, stavom 1, podstavom 1.2 Osnovnog zakona, ili primi i izvrši donaciju do dvadeset hiljada (20,000) evra čije poreklo ne može biti dokazano.

210. Politički entitet koji ne može da dokaže poreklo primljenih i izvršenih prihoda u visini od preko dvadeset hiljada (20,000) evra će biti kažnjen trostrukom kaznom od navedene brojke.

211. Privatna ili pravna lica koja pružaju doprinose u suprotnosti sa Članovima 5 i 11 Osnovnog zakona će biti kažnjena sa dvadeset procenata (20%) od pružene vrednosti.

212. Sav prihod ostvaren od strane političkih entiteta van prepisanih izvora prema Članu 4 Osnovnog zakona će biti uplaćen u budžet Kosova i politički entiteti će biti kažnjeni sa deset procenata (10%) dobijene količine.

213. Politički entiteti će biti kažnjeni duplo od sredstava potrošenih u suprotnosti sa Članovima 8 i 10 Osnovnog zakona.

214. Politički entitet će biti kažnjen osnovnom kaznom od pet hiljada (5,000) evra za aktivno držanje dva ili više bankovna računa i dnevnom kaznom od 0.01% iznosa osnovne kazne do zatvaranja ovih računa.

215. Politički entitet će biti kažnjen iznosom od jedne hiljade (1,000) evra za neinformisanje CIK unutar vremena koje određuje Član 3, stav 5 Osnovnog zakona, o sredstvima primljenim u suprotnosti sa ovim zakonom.

216. Ukoliko kandidat ili politički entitet zloupotrebi sredstva i ukoliko može biti utvrđeno da je osvajanje mandata rezultat zloupotrebe sredstava u suprotnosti sa odredbama ovog Zakona i drugih zakonskih odredbi, mandat kandidata ili političkog entiteta može biti opozvan.

217. Politički entiteti će imati prava da se žale na propisane kazne. Žalbe će biti upućene Izbornom panelu za pritužbe i žalbe u skladu sa zakonodavstvom na snazi.

218. Prihod od kazni plaćenih pod ovim Zakonom će biti uplaćivan u budžet Kosova.

219. Tim za ocenu sa zadovoljstvom prima k znanju ovu izuzetno novu detaljnu i preciznu regulativu. Međutim, Tim za ocenu smatra da su, u nekim slučajevima, kazne relativno male i da nemaju dovoljno odvraćajući karakter. Pored toga, istražni kapaciteti Centralne izborne komisije se moraju pokazati u praksi.

220. Stoga, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka xxxix delimično sprovedena u delo.

Preporuka xl.

221. *Tim za ocenu preporučuje da se Kancelariji daju odgovarajuća ovlašćenja da, prema potrebi, vrši materijalnu proveru (pored postojećeg formalnog pregleda) informacija koje su dostavili kandidati za izbore i drugi politički subjekti (stav 455).*

222. Vlasti Kosova nisu pružile informacije o ovoj preporuci.

223. U odsustvu informacija, Tim za ocenu zaključuje da preporuka xl nije sprovedena u delo.

Preporuka xli.

224. *Tim za ocenu preporučuje da se uvede obavezno periodično objavljivanje izveštaja političkih stranaka na javnoj internet prezentaciji (stav 456).*

225. Kosovske vlasti se pozivaju na stav 5 člana 15 izmenjenog i dopunjenog Zakona o FPE koji navodi sledeće: „Politički entiteti bi trebalo da objave i da drže dostupnim javnosti najmanje u toku jedne (1) godine na svojim zvaničnim veb-stranicama godišnji finansijski izveštaj iz prethodne godine i izveštaje o doprinosima kampanji iz prethodnih izbora i da objave svoju skraćenu verziju u jednoj od dnevnih novina sa državnim tiražom.“[...] Kao što je već pomenuto u preporuci XXXII (videti stav 180 iznad), Kosovske vlasti se takođe pozivaju na izmenjeni član 19, stav 10, izmenjenog i dopunjenog Zakona o FPE, koji obavezuje CIK da objavi i ostavi dostupne javnosti sve godišnje finansijske izveštaje političkih partija, zajedno sa konačnim izveštajem revizije političkih partija na svojoj zvaničnoj veb-stranici, najkasnije 30. juna naredne godine.

226. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i priznaje da trenutni propisi predviđaju obavezno i periodično objavljivanje izveštaja političkih entiteta i da se izveštaji moraju objavljivati na zvaničnoj veb-stranici CIK-a.

227. Iz tog razloga, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XLI sprovedena u delo na zadovoljavajući način.

2.7 Javne nabavke

Preporuka xlii.

228. *Tim za ocenu preporučuje da se stvore uslovi za veću transparentnost i ravnopravnost na tenderu, da bi se rizik od pojave mogućnosti za korupciju u oblasti javnih nabavki i privatizacije sveo na najmanju moguću meru (stav 467).*

229. Kosovske vlasti navode da na osnovu bilo kakvog nejednakog ophođenja ili diskriminacije prema članu 7 Zakona o javnim nabavkama br. 04/L-042 (PPL), domaći i strani privredni subjekti imaju pravo da se po članu 109 žale u bilo kojoj fazi aktivnosti nabavke. Takođe, sekundarni zakoni koji se objavljuju na veb-stranici (www.krpp.rks-gov.net) Regulatorne komisije za javne nabavke (RKJN-a) i koji podrazumevaju oko 81 podzakonski akt, stvaraju uslove za jednakost konkurencije. Uz to, tvrde da su prema statistici naručiocu razvili veliki broj aktivnosti nabavke kroz otvoren postupak koji je transparentan i omogućava privrednim subjektima slobodnu konkurenciju.

230. Predmetni organi tvrde da veb-stranica RKJN-a sadrži publikacije svih obaveštenja za naručioce, dok veb-stranica TRN-a periodično objavljuje sve odluke o pregledu žalbi koje podnesu subjekti nabavke. Uz sve to, elektronska veb-stranica RKJN-a se redovno posećuje i za 2013. godinu je zabeležila u proseku otprilike 24.405 dnevno posećenih stavki.¹⁴ Prema godišnjem izveštaju RKJN-a za 2013. godinu, postoji povećanje objavljenih dodeljenih obaveštenja tokom 2013. godine: 5.265 obaveštenja o ugovoru je objavljeno 2013. godine, što predstavlja neznatno povećanje u odnosu na 2012. godinu, dok 6.919 objavljenih dodeljenih obaveštenja predstavlja povećanje od 10,8% u odnosu na 2012. godinu. Iako objavljivanje dodeljenih ugovora male vrednosti (navođenje cene) nije zakonska obaveza kod ugovora, njihovo činjenično objavljivanje je uticalo na to povećanje. Uz to, RKJN je dao stručan savet u oko 1.476 slučajeva kroz elektronska sredstva ili preko telefona (35 pisanih tumačenja, 368 elektronskih odgovora i 1.073 tumačenja preko telefona).

231. Organi za javne nabavke se nadalje pozivaju na statistiku koja pokazuje da se veliki broj aktivnosti nabavke sprovodi prema otvorenom postupku (87,86%), omogućavajući komercijalnim subjektima da sasvim slobodno i transparentno delovanje, u poređenju sa pregovaračkim postupkom, koji predstavlja samo 5,60%.¹⁵

232. Vlasti dalje tvrde da prosečan broj ponuđača za period od 2008. do 2013. godine varira od 5 do 5,9 i čini u proseku 5,43 privredna subjekta po tenderu (što je više od nekih susednih zemalja koje navode u proseku između 3 i 4 ponuđača po tenderu). Konačno, prema TRN-u, 90% njihovih saslušanja je javno.

233. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i dalje napretke koje su postigle kosovske vlasti u obezbeđivanju zadovoljavajućeg nivoa transparentnosti i jednakosti u konkurenciji. Ipak, tim je i dalje zabrinut zbog periodičnosti, kontinuiteta i održivosti napora u tom pogledu i podstiče predmetne vlasti da prvenstveno obrate pažnju na sve mere vezane za transparentnost i jednakost u svojim dnevnim aktivnostima. Dalji i jasan napredak u toj oblasti će ublažiti rizike od korupcije, poboljšati integritet i povećati konkurentnost. S druge strane, iako je primećeno nekoliko pozitivnih trendova u oblasti javnih nabavki, nikakve konkretne mere za rešavanje problema transparentnosti i jednakosti u konkurenciji u oblasti privatizacije nisu prijavljene.

234. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XLII delimično sprovedena u delo.

Preporuka xliii.

235. *Tim za ocenu preporučuje (i) sa ciljem svođenja rizika i mogućnosti korupcije na minimum, da se obezbedi daljnje ustrojavanje pravila i procedura za javne nabavke, uključujući brzo uvođenje centralnih nabavki; (ii) da se poboljša praćenje, nadzor i kontrolni kapaciteti i*

¹⁴ Gorenavedena cifra predstavlja 8.400 posetilaca dnevno (19% više u odnosu na 2012. godinu), 12.560 dnevno posećenih obaveštenja (12,8% više), 3.360 preuzetih obaveštenja dnevno (11% više) i 85 propisa posećenih dnevno (ili 22,6% više nego 2012. godine).

¹⁵ Od ukupne vrednosti potpisanih ugovora, koja iznosi 444.181.399,10 EUR, potpisani ugovori sprovedeni kroz otvoreni postupak iznose 390.277.502,17 EUR, (87,86%) u odnosu na ugovore u pregovaračkom postupku bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru (5,61%) i navođenja cene (5,78%).

mehanizmi; (iii) da se izmeni Zakon o javnim nabavkama u pogledu delokruga procedura koje se odnose na prijavljivanje kršenja i prekršilaca u javnim nabavkama; i (iv) da se poboljša razmena i korišćenje informacija i horizontalna saradnja između institucija i organa, tačnije između organa za javne nabavke, reviziju, borbu protiv korupcije, poreskih i drugih organa za sprovođenje zakona (stav 489).

236. Kosovske vlasti izveštavaju da je Zakon o javnim nabavkama skoro sasvim usklađen sa zahtevima EU i da je visoko ocenjen u Izveštaju o napretku za 2013. godinu EU-a. RKJN je izdala i odobrila sve neophodne sekundarne akte (ukupno 81) za primenu ZJN-a, koji su izdati na tri zvanična jezika na veb-stranici RKJN-a.

237. Pored toga, osim praćenja aktivnosti nabavke kod naručilaca kao što zahteva ZJN, RKJN je počeo da prati upravljanje javnim ugovorima po članu 87.2.1 ZJN-a. S ciljem poboljšanja nadzora i praćenja mehanizama i kapaciteta, RKJN je, od 1. januara 2014. godine, izvršio reorganizaciju Odeljenja za nadzor i praćenje, uspostavljajući dve jedinice u okviru tog odeljenja: Jedinicu za nadzor aktivnosti nabavke (koja pokriva postupak od potpisivanja ugovora) i Jedinicu za nadzor primene ugovora (koja pokriva postupak od potpisivanja ugovora nadalje). RKJN je počela i da prati obaveštenja o ugovorima kako bi izbegla dvostruke i nerazumljive kriterijume. U tom pogledu, za period od maja do oktobra 2014. godine, načinjeno je 260 korekcija tih obaveštenja. U bliskoj saradnji sa Projektom Svetske banke, RKJN je uveo i nadzor mera učinka u javnim nabavkama.

238. RKJN je izdala nacrt Nacionalne strategije o javnim nabavkama za period 2015–2020. godine, koji je prošao kroz postupak konsultacije sa zainteresovanim stranama tokom oktobra 2014. godine.¹⁶ Nikakve druge informacije nisu pružene Timu za ocenu u vezi sa narednim koracima, vremenskim okvirom i njegovim očekivanim usvajanjem.

239. U pogledu poboljšanja saradnje i razmene informacija sa različitim institucijama, RKJN je dosad potpisala memorandume o razumevanju sa Agencijom za javne nabavke (sad Centralna agencija za nabavke) i sa Kosovskom agencijom za borbu protiv korupcije. Memorandum o razumevanju se priprema između RKJN-a, TRN-a i kosovske Poreske uprave.

240. Prema revizijama koje je sprovela Kancelarija generalnog revizora, javne nabavke su i dalje rizičan i osetljiv sektor na Kosovu. Revizorske aktivnosti i izveštaji prikazuju malo napretka u sistemu javnih nabavki. Tipični prekršaji na koje se nailazilo podrazumevaju usluge date određenim subjektima po tenderskim dokumentima (kao i zbog nedostataka u tehničkoj specifikaciji), nepravilno upravljanje ugovorima, isuviše česte izmene ugovora, neobaveštavanje neuspešnih/eliminiranih privrednih subjekata i nezakonit ili nepravilan odabir subjekata.

241. Četiri projekta se trenutno primenjuju u oblasti javnih nabavki. Projekat koji finansira EU pomaže razvoju nacionalne strategije za javne nabavke i strategije za obuku; uz to pruža pomoć u centralizovanoj nabavci i podizanju svesti javnosti. Preostala tri projekta koja podržava Svetska banka usredsređeni su na elektronske nabavke, merenje učinka i referentne cene robe, radova i usluga.

242. Nedostatak pravilnog funkcionisanja CAN-a je i dalje problematično pitanje. Prema članu 95 ZJN-a, CAN je zadužena za sprovođenje određenih aktivnosti nabavke za i u ime naručilaca nakon odluke Ministra finansija, kao i za centralizovanu nabavku određenih dobara u skladu sa spiskom koji je odobrila vlada. Ona može da vrši i nabavku bilo koje robe, radova ili usluga ukoliko to zahteva naručilac. Iako zakonski okvir predviđa mogućnost centralizovane nabavke CAN-a, dosad ni Ministarstvo finansija, ni vlada nisu odobrili takve procedure, time omogućavajući da CAN potpiše okvirne ugovore kojima će biti postignuta ekonomija obima i ušteda za javni sektor. Jedini prijavljen slučaj aktivnosti centralne nabavke tiče se snabdevanja gorivom za 42 institucije u iznosu od 15 miliona evra.

243. Tim za ocenu se poziva na najskoriji zakon br. 04/L-237 koji dopunjuje i zamenjuje ZJN br. 04/L-042 koji je podnet skupštini u novembru 2013. godine, a usvojen je 20. marta 2014. godine. U tom pogledu, Tim za ocenu smatra da trenutne dopune i izmene ne rešavaju tačku preporuke III. Stoga, on podseća na neophodnost provere režima izveštavanja o prekršajima i prestupnicima u oblasti javnih nabavki. Reorganizacija Odeljenja za nadzor i praćenje je pozitivan pokušaj da se

¹⁶ Neki strateški ciljevi predviđeni u ovom nacrtu strategije tiču se, između ostalog, poboljšanja efikasnosti i transparentnosti sistema javnih nabavki (uključujući nadzor pravila i praksi), centralne nabavke, poboljšanja kapaciteta i pristupa informacijama, elektronskih nabavki, kao i daljeg usklađivanja sa predmetnim međunarodnim standardima.

poboljšaju sposobnosti i mehanizmi za nadzor i praćenje, kao i nadzor ugovora. Međutim, nema konkretnih informacija dostupnih u pogledu samog postupka nadzora i zabeleženog napretka u tom pogledu. Isto tako, činjenica da članovi Tela za razmatranje nabavki nisu odabrani od avgusta 2013. godine¹⁷ ozbiljno je narušila normalno funkcionisanje tog važnog tela. Glavna posledica tog jaza jeste to što nabavke vršene u tom periodu TRN nije proveravao. Oko 250 žalbi podnetih tokom gorenavedenog perioda još nije pregledano i odbijene su po odluci br. 174/14 od 27. marta 2014. godine zbog zastarelosti ograničenja u okviru Zakona o JN (članovi 117 i 79 ZJN-a u vezi sa članom 131 Zakon o upravnom postupku).¹⁸

244. Nadalje, drugi aspekti preporuke nisu rešeni, pošto nikakve značajne mere nisu prijavljene u vezi sa njima. Konačno, informacije pružene Timu za ocenu u pogledu četvrtog dela preporuke (povećana saradnja i međuagencijska razmena informacija) ne sadrže konkretne mere.

245. U svetlu gorenavedenih informacija, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XLIII delimično sprovedena u delo.

Preporuka xliv.

246. *Tim za ocenu preporučuje (i) da se uvede usklađena politika u pogledu osoblja i primena iste u sistemu javnih nabavki, kako bi se izbegle promene osoblja; (ii) da se pojašne i poboljšaju procedure kojima se obezbeđuju objektivni kriterijumi za zaključivanje ugovora; (iii) da se uvedu pravila za sprečavanje sukoba interesa u javnim nabavkama, uključujući obavezno prijavljivanje situacija u kojima postoji sukob interesa od strane članova komisija za nabavke; i (iv) da se promovise dalja obuka i specijalizacija sa naglaskom na sprečavanje i otkrivanje dela korupcije (stav 498).*

247. Prema Kosovskim vlastima, pored predmetnih odredaba ZJN-a br. 04/L-042 koje razjašnjavaju kriterijume za odabir privrednih subjekata, RJKN je izdala Administrativno uputstvo br. 01/2014 o nacrtu tehničkih specifikacija za ugovore o radu koji sadrži uputstva za naručioce kod definisanja tehničkih specifikacija za ugovore o radu u skladu sa članovima 27.1 (Tenderska dokumentacija) i 28 (Tehničke specifikacije) ZJN-a. Nadalje, Administrativno uputstvo br. 02/2014 o sigurnosti tendera, sigurnosti učinka i primeni ekonomskih i finansijskih kriterijuma odabira razjašnjava kriterijume odabira za dodeljivanje ugovora naručiocima.

248. Kosovske vlasti obaveštavaju da koherentan tretman osoblja u sistemu javnih nabavki reguliše Zakon o javnoj službi. U cilju zaštite službenika nabavke i izbegavanja promene osoblja koje radi u oblasti javnih nabavki, RKJN je pripremila neke izmene i dopune ZJN-a koje će se baviti tim problemom.

249. Etički kodeks nabavki kao deo sekundarnih zakona (Deo D), podrazumeva obavezu prijavljivanja situacija sukoba interesa od strane članova panela za nabavke.¹⁹ Uz to, RKJN je blizu okončanja izdavanja propisa o sukobu interesa u javnim nabavkama.

250. ZJN pruža osnovnu i naprednu obuku za javne službenike koji su uključeni u aktivnosti javne nabavke. Te obuke se usredsređuju i na sprečavanje i primećivanje praksi korupcije. Tokom 2013. godine, 576 službenika za nabavke je prošlo naprednu obuku, dok je 428 položilo test i dobilo važeće sertifikate za javne nabavke koji važe tri godine. Očekuje se da 111 preostalih učesnika (9 pripadnika manjina) dobije sertifikate, dok 60 učesnika treba da dobiju sertifikate osnovne obuke. Nadalje, RKJN je usvojila strategiju obuke u oblasti javnih nabavki za period 2014–2018. godine.

251. RKJN je usvojila memorandum o razumevanju sa kosovskom Privrednom komorom sa ciljem pružanja obuke iz oblasti javnih nabavki za komercijalne subjekte. RKJN je organizovao i obuke za komercijalne subjekte, sudije, tužioce, NVO-ove, medije, revizore itd.

252. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i neke mere čiji je cilj bavljenje različitim aspektima preporuke. Međutim, on ne može u potpunosti oceniti primenu prva dva aspekta preporuke u nedostatku relevantnijih informacija. Uz to, Tim za ocenu smatra da bi konkretnije informacije bile potrebne za procenu preostalih aspekata preporuke.

¹⁷ Usled kraja mandata njegovih članova, Odbor TRN-a je prestao da postoji 1. jula 2013. godine. Skupština je mogla da odabere nove članove tek 21. marta 2014. godine (oko 8 meseci kasnije).

¹⁸ Od sastavljanja novog Odbora TRN-a, sve dobijene žalbe podnete nakon 21. marta 2014. godine (oko 450 slučajeva) pregledane su prema zakonskim odredbama.

¹⁹ U pogledu TRN-a, ovaj problem se reguliše članom 12 Poslovnika o radu TRN-a.

253. Stoga, Tim za ocenu zaključuje da je preporuka XLIV delimično sprovedena u delo.

3. Krivični zakon, primena zakona i krivični postupak

3.1 Prestupi i sankcije

Preporuka xlv.

254. *Tim za ocenu preporučuje da se preduzmu zakonodavne mere kako bi se i na korisnike kao treća lica neposredno odnosili članovi 429 i 430 KZ u vezi sa aktivnim podmićivanjem (stav 525).*

255. Tim za ocenu podseća da je razlog za tu preporuku bio što članovi koji se tiču aktivnog podmićivanja (članovi 429 i 430 KZ-a) ne pokrivaju neposredno situacije u kojima su uključeni korisnici treće strane; na primer, u kojima se mito ne daje samoj službenoj osobi, već njegovoj ženi ili drugoj osobi suprotno Konvenciji o korupciji Krivičnog zakona (ETS br. 173) „za sebe ili za bilo koga drugog“ i suprotno članu 428 KZ-a, u vezi sa pasivnim podmićivanjem, „za sebe ili za drugu osobu“.

256. Vlasti Kosova su prijavile da trenutno, prema predmetnom okviru kojim se reguliše nacrt važećih zakona na Kosovu (naročito Regulativa o pravilima i postupcima vlade br. 09/2011), tela koja se bave primenom zakona mogu da podnesu konkretne predloge sa ciljem dopune i izmene važećih zakona ili nacrta novih zakona.

257. U vezi sa tim, 24. septembra 2014. godine, vlasti su se u pisanom obliku obratile svim pravosudnim institucijama (Br. 147/2014) i zamolile ih da preduzmu konkretne aktivnosti radi nacrta konceptualnih dokumenata u skladu sa članom 29 gorenavedene Regulative. Vlasti čekaju da se te aktivnosti preduzmu u polju pravosuđa.

258. Kao što su vlasti prethodno izjavile, ponavlja se da u slučaju izmena/dopuna važećih zakona po predlozima nadležnih tela za primenu tih zakona, Ministarstvo pravosuđa će uzeti u obzir preporuke Projekta i pozdraviće doprinos stručnjaka PECK-a.

259. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i pozdravlja preduzete aktivnosti. Tim veruje da će se sadržaj preporuke pažljivo razmotriti i da će neophodne mere biti neodložno preduzete za njenu primenu. Tim za ocenu, ipak, podseća da ta preporuka *zahteva dopune/izmene Krivičnog zakona.*

260. Tim za ocenu zaključuje da preporuka XLV nije sprovedena u delo.

Preporuka xlvi.

261. *Tim za ocenu preporučuje da vlasti osiguraju da nema praznina u sistemu i ukoliko je potrebno da se preduzmu zakonodavne mere da krivična dela aktivnog i pasivnog podmićivanja u javnom sektoru obuhvataju sva postupanja/propuste prilikom obavljanja funkcija ovlašćenog lica, bez obzira da li je to u delokrugu dužnosti zvaničnika ili ne (stav 526).*

262. Tim za ocenu podseća da tip aktivnosti koje javni zvaničnik treba da izvrši ili propusti u kontekstu dela davanja mita mora biti „u okviru njegovih ili njenih zvaničnih dužnosti“ – članovi 428, 429 i 430 KZ-a. Članovi 428 i 429 navode: „postupajući u skladu sa svojim zvaničnim dužnostima“ a član 430 kaže: „postupajući prilikom izvršavanja svojih zvaničnih dužnosti“. Član 120.2.2 definiše javnog zvaničnika na sledeći način: domaće službeno lice je osoba koja vrši javna ovlašćenja, a strano službeno lice je svaka osoba koja ima zakonsku, izvršnu, upravnu ili pravosudnu funkciju u stranoj državi. Prema Krivičnopravnoj konvenciji Saveta Evrope (ETS br. 173) tip aktivnosti koje treba izvesti treba da bude prilikom izvršavanja **njenih ili njegovih dužnosti**. Pitanje je da li bi te aktivnosti ili propusti koji su sasvim izvan dužnosti zvaničnika ili njegovog/njenog zakonskog delokruga, ali koje on/ona ima priliku da izvrši zbog funkcije na kojoj se nalazi, bile pokrivene direktno odredbama o primanju mita (npr. odobravanje pristupa poverljivim informacijama kojima javni zvaničnik ima pristup u izvršavanju svojih funkcija u situacijama u kojima prikupljanje ili otkrivanje takvih informacija nije strogo u okviru dužnosti zvaničnika o kom je reč). Stoga, Tim za ocenu *poziva vlasti da dodatno prouče tu preporuku i moguće dopune/izmene Krivičnog zakona.*

263. Vlasti Kosova nisu pružile informacije u tom pogledu.

264. Tim za ocenu zaključuje da preporuka XLVI nije sprovedena u delo.

Preporuka xlvii

265. *Tim za ocenu preporučuje da se preduzmu neophodne zakonodavne radnje kojima bi se osiguralo da se korupcija u privatnom sektoru propiše kao krivično delo u skladu sa članovima 7 i 8 Konvencije (stav 539);*

266. Tim za ocenu podseća da je razlog te preporuke to što članovi 315 i 316 o davanju mita u KZ-u nisu bili u skladu sa zahtevima Konvencije (ETS br. 173). Na primer, elementi „nuđenja“ i „prijhvatanja ponude ili obećanja“ nedostaju, „za sebe ili za bilo koga drugog“ nedostaje u članovima 315 i 316 KZ-a, ali izgleda da u stavu 2 člana 315 KZ-a („za sebe ili drugu osobu“), pojam „neposredno ili posredno“ nedostaje u obe odredbe. Što se tiče teksta Konvencije „da postupi ili se uzdrži od postupanja prilikom vršenja svojih dužnosti“, to se izražava sledećim: „kako bi se zanemarili interesi njegove ili njene poslovne organizacije ili pravnog lica ili izazvala šteta takvoj poslovnoj organizaciji ili pravnom licu pri zaključivanju ugovora ili pružanju usluge [ili dogovaranju oko pružanja usluge – 315.1 KZ-a]“ što se pojavljuje samo u članovima 315.1 i 316.1 KZ-a. Što se tiče namernog elementa u oba dela, to se pretpostavlja rečima „kako bi ... se izazvala šteta...“ ili „kako bi se pribavila neopravdana korist“. Uz to, reči koje se koriste u obe odredbe su „osoba angažovana u nekoj ekonomskoj aktivnosti.“ Nije jasno da li to podrazumeva bilo koju osobu koja radi u entitetu u privatnom sektoru, u bilo kom svojstvu.

267. Vlasti Kosova nisu pružile konkretne informacije o toj preporuci.

268. Tim za ocenu zaključuje da preporuka XLVII nije sprovedena u delo.

Preporuka xlviii

269. *Tim za ocenu preporučuje da se razmotri mogućnost ukidanja uslova krivičnosti odgovornosti po pravilima obe zemlje u članovima 115 i 116 KZ u vezi sa krivičnim delima podmićivanja kada su izvršena u inostranstvu (stav 561);*

270. Tim za ocenu podseća da je na Kosovu potrebno načelo dvostrukog kriminaliteta i sama aktivnost mora predstavljati krivični prekršaj po zakonu koji je na snazi u zemlji izvršenja (videti članove 115.3 i 116, 1.2 KZ-a). U članu 17 (Nadležnost) Krivičnopravnoj konvenciji o korupciji (ETS br. 173) uspostavljen je niz kriterijuma u vezi sa nadležnošću nad krivičnim prekršajima. Prema tom članu, zahtev dvostrukog kriminaliteta ne treba da bude prepreka za procesuiranje prekršaja davanja mita.

271. Vlasti Kosova nisu pružile konkretne informacije o toj preporuci.

272. Tim za ocenu zaključuje da preporuka XLVIII nije sprovedena u delo.

Preporuka xlix

273. *Tim za ocenu da se preduzmu neophodne zakonodavne radnje kako bi se osiguralo da vremenski rokovi istrage ne ometaju efektivnu borbu protiv korupcije (stav 569);*

274. Tim za ocenu podseća da maksimalni dvoipogodišnji rok za istrage velikih slučajeva davanja mita izgleda prilično kratak, s obzirom na složenost slučajeva i teškoće u prepoznavanju počinitelja. Mada priznaje da je kratak rok možda poželjan u kontekstu sitne korupcije, *dvoipogodišnje vremensko ograničenje je očigledno nedovoljno u velikim i složenim slučajevima*, naročito kad su ti slučajevi povezani sa svetom. To se može izbeći povećavanjem vremenskog ograničenja za istrage u velikim slučajevima korupcije.

275. Vlasti Kosova nisu pružile konkretne informacije o toj preporuci.

276. Ipak, s obzirom na nedavni izveštaj o praćenju zastarelosti krivične istrage i izvršenja odluka u Osnovnom sudu Kosova za period od 2001. do 2013. godine,²⁰ Tim za ocenu je zabrinut zbog kritičnog trenda i velikog broja slučajeva koji zastarevaju (2,230 krivičnih slučajeva samo u 2013. godini, koji predstavljaju najveći godišnji broj nakon 1,860 slučajeva u periodu od 2011. do 2012.

²⁰ Videti dodatne informacije na www.cohu.org

godine).²¹ Među neidentifikovanim slučajevima, postoje slučajevi vezani za korupciju koji su pokriveni Poglavljem 29 KZ-a o „Krivična dela protiv službene dužnosti“ (11 slučajeva po relativnoj zastarelosti, a 24 po apsolutnoj zastarelosti). U okviru Kancelarije disciplinskog tužioca od 72 slučaja istražena tokom 2013. godine protiv sudija koje nisu započele postupak, 64 je odbačeno zbog toga što oni pod čiju nadležnost slučajevi više nisu potpadali vrše funkciju sudije. Oko polovine ukupnog broja tih slučajeva pripada samo dvama osnovnim sudovima i jednoj podružnici. Postoji i rizik nastavljanja tog trenda u budućnosti.

277. Tim za ocenu zaključuje da preporuka XLIX nije sprovedena u delo.

Preporuka I

278. *Tim za ocenu da se preduzmu neophodne zakonodavne radnje da se osigura da mogućnost koju pruža posebna odbrana stvarnog kajanja da se mito vrati licu koje je dalo mito, a koje je prijavilo delo pre nego što je došlo do otkrivanja dela, bude ukinuta (stav 572).*

279. Tim za ocenu podseća da prema članu 316(4) KZ-a, nagrada ili poklon se vraćaju u slučaju aktivnog privatnog davanja mita, kad sud utvrdi da su zahtevi za stvarno kajanje ispunjeni, što je suprotno praksi GRECO-a u toj oblasti.

280. Vlasti Kosova nisu pružile konkretne informacije o izmenama u pogledu te preporuke.

281. Tim za ocenu zaključuje da preporuka L nije sprovedena u delo.

Odgovornost pravnih lica

Preporuka li.

282. *Tim za ocenu preporučuje da se ojačaju kontrolne funkcije Registra preduzeća kako bi se osiguralo da se vrši provera i kontrola i fizičkih i pravnih lica koja osnivaju preduzeća, a u vezi sa eventualnim postojanjem krivičnog dosijea i profesionalnih diskvalifikacija ili bilo kojih drugih važnih informacija o pravnim licima u procesu registracije (stav 580).*

283. Tim za ocenu podseća da, da bi borba protiv korupcije bila efikasnija, svako ko želi da registruje kompanije treba da se proveri u kosovskoj Agenciji za privredne registre u vezi sa bilo kakvim mogućim prethodnim krivičnim dosijeom, ograničenjem prava, tj. privremenim oduzimanjem prava ili bilo kakvim drugim relevantnim informacijama zbog kojih bi ta registracija bila problematična.

284. Kosovske vlasti izveštavaju da kosovska Agencija za privredne registre nije preduzela nikakve korake u primeni preporuke LI, stavovi 262, 264, 265, 266, stoga Agencija nema nikakvu dopunu i izmenu Zakona o privrednim društvima i nikakva aktivnost nije preduzeta kako bi se obezbedilo da se fizička i pravna lica koja osnivaju kompaniju nadziru u pogledu njihove moguće krivične istorije i stručne nekvalifikovanosti ili drugih informacija.

285. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i veruje da će se sadržaj preporuke pažljivo razmotriti i da će neophodne mere biti neodložno preduzete za njenu primenu.

286. S obzirom na to da nikakav konkretan napredak dosad nije postignut, osim uspostavljanja radne grupe za dopunu i izmenu zakona, Tim za ocenu zaključuje da preporuka LI nije sprovedena u delo.

Preporuka lii.

287. *Tim za ocenu preporučuje da se preduzmu neophodne zakonske mere kako bi se osiguralo da pravna lica mogu snositi odgovornost ne samo onda kada se odgovorno fizičko lice može kazniti, uključujući i situacije kada se odgovornost zasniva na nepostojanju nadzora, već i u situacijama gde nije moguće utvrditi identitet fizičkog lica odgovornog za izvršeno krivično delo (stav 584).*

²¹ 10,540 slučajeva je izgleda zastarelo za period od 2001. do 2013. godine: 55% slučajeva pripada apsolutnom obliku, 31% relativnom obliku zastarelosti, dok preostalih 14% predstavlja slučajeve koji nisu klasifikovani ili se odnose na izvršenja.

288. Tim za ocenu podseća da je na Kosovu odgovornost pravnog lica zasnovana na krivici odgovornog fizičkog lica. Zato nije jasno da li će pravno lice biti odgovorno u situacijama kad je odgovornost zasnovana na nedostatku nadzora i biće nemoguće dodeliti odgovornost pravnom licu u slučajevima kad se ne zna ko je fizičko lice odgovorno za krivično delo.

289. Pored informacija navedenih u stavovima 252–254 iznad, kosovske vlasti nisu pružile konkretne informacije o toj preporuci. Ta preporuka *zahteva dopune/izmene Krivičnog zakona*.

290. Tim za ocenu zaključuje da preporuka LII nije sprovedena u delo.

Preporuka liii.

291. *Tim za ocenu preporučuje da vlasti na Kosovu preduzmu neophodne mere kako bi se osigurala i poboljšala praktična primena ove mere kao sredstva za sankcionisanje krivičnih dela (stav 585).*

292. Tim za ocenu podseća da ta preporuka zahteva od vlasti da u obzir uzme i krivičnu odgovornost pravnog lica svaki put kad se fizičko lice optuži.

293. Vlasti Kosova nisu pružile informacije o toj preporuci.

294. Tim za ocenu zaključuje da preporuka LIII nije sprovedena u delo.

Preporuka liv.

295. *Tim za ocenu preporučuje da Kosovo razmotri mogućnost da od eksternih revizora zahteva da sumnju na podmićivanje prijave rukovodstvu ili ukoliko rukovodstvo ne reaguje, odnosno ukoliko je i samo rukovodstvo umešano, da prijavu izvrše nadležnim organima, nezavisno od preduzeća, kao što su organi za sprovođenje zakona ili regulatorni organi i, po potrebi, osigurati da revizori koji to prijave budu adekvatno i sa dobrom namerom zaštićeni od tužbi (stav 593).*

296. Tim za ocenu podseća da je mišljenje sagovornika koji su se sastali tokom posete lokaciji da revizori nisu bili obavezni da policiji prijave kriminalnu aktivnost u kompaniji.

297. Tim za ocenu podseća da ta preporuka zahteva razmatranje i *moгуće dopune/izmene zakona*.

298. Vlasti Kosova nisu pružile informacije o toj preporuci.

299. U nedostatku informacija, Tim za ocenu zaključuje da preporuka LIV nije sprovedena u delo.

3.2 Istraga i krivični postupak

Preporuka Iv.

300. *Tim za ocenu preporučuje da se preduzmu mere da se prikupe odgovarajuće i detaljne informacije i statistički podaci, uključujući sve aspekte slučaja korupcije od početka do kraja (uključujući i ishod predmeta), kako bi se ocenila efikasnost istrage/krivično gonjenja (stav 612).*

301. Telo odgovorno za prikupljanje, obradu i objavljivanje zvaničnih statističkih podataka je Kosovska agencija za statistiku (KAS). Agencija radi od 1948. godine i trenutno je reguliše Zakon br. 04/L-036 o zvaničnoj statistici Kosova. KAS-ov plan za strateški razvoj za period 2009–2013. godine navodi srednjoročne ciljeve i prioritete za unapređenje kvaliteta i doslednosti statističkog sistema usklađivanjem domaćih metodologija i standarda sa statističkim standardima Evropske unije (EUROSTAT).

302. Misija agencije je da: ispuni potrebe korisnika za visokokvalitetnim, objektivnim statističkim podacima koji se isporučuju na vreme tako da korisnici imaju pouzdanu osnovu na kojoj će sprovesti redovnu analizu u interesu planiranja i razvoja projekta na nivou opštine i zemlje; podrži državne institucije, naučne institute, istraživačke akademije i kompanije, kako bi oni koji donose odluke pružali prave informacije korisnicima na Kosovu. Prema Regulativi br. 01/2013 o internoj reorganizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Kosovskoj agenciji za statistiku, Odeljenje za društvenu statistiku u okviru Agencije je, između ostalog, odgovorno za prikupljanje, obradu, analizu i objavljivanje statistike o: 2.4. Podacima o zdravlju, socijalnoj zaštiti, obrazovanju, sudskoj praksi, nezaposlenosti i drugim podacima u društvenoj sferi.

303. Pored toga, novoimenovani Nacionalni koordinator za borbu protiv privrednog kriminala u okviru TSK-a će koordinisati statistiku i prikupljati informacije. U novembru 2013. godine TSK je odobrio strateški plan za međuinstitucionalnu saradnju radi borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala. Baza podataka (mehanizam za praćenje) bila je uspostavljena u saradnji sa Sudskim savetom, policijom i drugim agencijama. Cilj je da se obezbedi pregled istraga, procesuiranja i konačnih sudskih odluka u slučajevima povezanim sa krivičnim prekršajima organizovanog kriminala, korupcije, trgovine ljudima, oružjem, trgovine drogom i pranja novca. TSK upravlja jedinstvenom bazom podataka o statistici koja pokriva službe tužilaštva. Svaka kancelarija tužilaštva ima koordinatora zaduženog za statistiku. Uz to, TSK je obezbedio izveštaj o harmonizaciji za preko 20 krivičnih prekršaja koji su rešavani na koordinisan način. Izveštaj je prvi važan korak, mada su i dalje mere neophodne.

304. Dana 26. i 27. februara 2014. godine, PECK projekat organizovao je u Prištini dvodnevnu radionicu za prikupljanje podataka, održavanje i izveštavanje o statistici u svrhe procene. Potreba za takvom radionicom proistekla je iz nalaza Izveštaja o oceni prvog ciklusa PECK-a o poštovanju međunarodnih standarda u oblastima BPK-a i BPPN-a/BPFT-a na Kosovu. Radionica je okupila oko 50 predstavnika svih važnih institucija, uključujući 7 osnovnih sudova i tužilaštava na Kosovu i omogućila je diskusiju i razgovor o trenutnom stanju stvari u vezi sa statistikom u svakoj predmetnoj instituciji i sa dobrim praksama stvaranja pouzdane i jedinstvene statistike o privrednim zločinima zasnovane na praksama Holandije i Ujedinjenog Kraljevstva. Zasad različite agencije uopšteno broje informacije o zločinima i slučajevima na različite načine. One proizvode sopstvene podatke u različitim periodima i za različite vremenske okvire. Da bi se omogućila pravilna i smislena poređenja, važno je da statistička institucija utvrdi učestalost i period izveštavanja za sve publikacije zvanične statistike i usaglasi tu učestalost i vremenske periode sa svim drugim telima. Uz to, uključene institucije treba da se usaglase oko metodologije i jedinične osnove za brojanje.

305. Sistem upravljanja predmetima (SUP) će biti uveden uz finansijsku podršku Norveške; međutim, tek ga treba kupiti, a primena će trajati do 2017. godine. Upotreba SUP-a će biti obavezna, a njegova primena se može obezbediti kroz disciplinske mere. Uz pojednostavljeno upravljanje statistikom, očekuje se da će SUP pokriti dodeljivanje slučajeva sudijama. Uz to, SUP bi mogao biti dragocen za objavljivanje sudskih odluka uzimajući u obzir činjenicu da se trenutno objavljuju samo odluke Vrhovnog suda. Ovaj sistem može biti ključan alat za procenu kriminalnih trendova i efektivnosti sistema.

306. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije. Međutim, nije jasno koji će se podaci prikupljati, koja/koje institucija/institucije će rukovoditi informacijama i prema kojim pravilima. Uz to, tim primećuje da saradnja između različitih institucija zaduženih za statistiku mora biti razjašnjena kako bi se osiguralo, između ostalog, usklađivanje statističkih podataka, izbegavanje

sukoba nadležnosti, unapređena saradnja i propisan nadzor. Mišljenje je Tima za ocenu da treba razmotriti i razjasniti odgovornost za primenu te preporuke. *Odgovornost za primenu treba da bude usredsređena na jednu instituciju, koja treba da ima ekskluzivna ovlašćenja da drugim entitetima zaduženim za prikupljanje podataka da obavezujuća uputstva u vezi sa njihovim zaduženjima u toj oblasti.*

307. Tim za ocenu pozdravlja mere koje su vlasti preduzele da ispoštuju tu preporuku. Međutim, tim primećuje da, s obzirom na to da su te mere na samom početku primene ili treba da budu primenjene u budućnosti, ostaje da se vidi na koji način će rešiti te nedostatke.

308. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka LV delimično sprovedena u delo.

Preporuka lvi.

309. *Tim za ocenu preporučuje da se poboljšaju kapaciteti Specijalnog odeljenja za borbu protiv korupcije, kako u pogledu nadležnosti ovog odeljenja tako i u pogledu poboljšanja resursa i saradnje između tužilaca, istražitelja i veštaka (stav 615);*

310. Tim za ocenu podseća da se razne institucije bave istragom i procesuiranjem slučajeva korupcije. Nije očigledno da li će se slučaj rešavati u okviru redovnog sistema policije/tužilaštva ili bi ga trebalo rešavati u okviru Specijalnog tužilaštva Kosova, i ako je tako, da li će ga rešavati Specijalna operativna grupa za borbu protiv korupcije. Prema članu 422 KZ-a, sudije i tužioci EULEX-a kojima su dodeljeni krivični postupci imaće nadležnost nad svim slučajevima koje može istražiti i procesuirati Specijalno tužilaštvo Kosova. Što se tiče prekršaja korupcije, iz člana 441 KZ-a proističe da Specijalno tužilaštvo ima dopunsku nadležnost da istraži i procesuirati krivične prekršaje sadržane u njemu.

311. Tim za ocenu dalje podseća da član 20 Konvencije o korupciji Krivičnog zakona Saveta Evrope (ETS br. 173) zahteva od Država članica da usvoje neophodne mere da obezbede da osobe ili entiteti budu na odgovarajući način specijalizovani za borbu protiv korupcije. Zahtev za specijalizacijom ne treba da se primenjuje na sve nivoe sprovođenja zakona. Ne zahteva se konkretno da postoji specijalizovana jedinica ili stručnjak za prekršaje korupcije u svakom tužilaštvu ili policijskoj stanici. Jedan specijalizovan entitet koji se bavi ozbiljnim/složenim slučajevima korupcije će ispuniti zahtev Konvencije. Ta odredba ističe neophodnost efektivne borbe protiv korupcije od strane u dovoljnoj meri obučene jedinice za sprovođenje zakona ili osoblja. Nadalje, prema članu 21 Konvencije, saradnja sa vlastima zaduženim za istragu i procesuiranje krivičnih dela jeste važan aspekt koherentne i efikasne aktivnosti protiv onih koji su počinili krivična dela korupcije definisana u njemu. Ta odredba uvodi opštu obavezu obezbeđivanja saradnje svih javnih vlasti sa onima koji istražuju i procesuiraju krivična dela.

312. Kosovske vlasti izveštavaju da je 4. novembra 2013. godine na Kosovu izdat Akcioni plan o povećanju efektivnosti tužilačkog sistema u borbi protiv korupcije. Svrha Akcionog plana bila je da pruži potporu primeni Strateškog plana o međuinstitucionalnoj saradnji u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, definisanjem aktivnosti i konkretnih radnji Specijalnog tužilaštva Kosova i osnovnog procesuiranja u vezi sa slučajevima korupcije. Drugi akcioni planovi se mogu takođe pripremiti za dalju primenu Strategije o međuiagencijskoj saradnji u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije.

313. Kosovske vlasti dalje izveštavaju da su 4. novembra 2013. godine tužilaštva širom Kosova imala napredni broj slučajeva koji su bili u fazi istrage krivičnog postupka (npr. i dalje čekaju aktivnosti tužioca kako bi se odbacila krivična prijava, prekine, obustavi istraga ili podnese optužnica): 482 slučaja koji uključuju 1 396 osoba i 164 informativna izveštaja koji uključuju 342 osobe. U 2013. godini, širom Kosova, sudovi su doneli presude u slučajevima korupcije protiv 23 osobe, među kojima su 22 proglašene krivima, dok je sud odbacio optužnicu protiv jedne osobe nakon suđenja. Nemoguće je dobiti dodatne informacije o slučajevima ili o kaznama.

314. Uputstvo 13/11/2013 koje je izdao kosovski Državni tužilac bavi se pitanjem da li slučaj korupcije treba smatrati korupcijom na visokom nivou i utvrđuje da li taj slučaj treba rešavati u okviru STK-a.

315. Kosovske vlasti izveštavaju da STK, stalno i specijalizovano tužilačko telo koje funkcioniše u okviru kosovskog Državnog tužilaštva, predstavlja jedinstveno tužilaštvo sastavljeno od tužilaca i pratećeg osoblja, kako lokalnog, tako i EULEX-ovog. Početkom maja 2013. godine, STK je činilo 10 lokalnih i 5 EULEX-ovih tužilaca. Prema informacijama prijavljenim u oktobru 2013. godine, STK je činilo 18 tužilaca (od toga 5 EULEX-ovih). Novih 6 tužilaca se pridružilo STK-u 1. novembra 2013.

godine. STK komunicira sa policijom, službama carine, PUK-om, KABPK-om, FOJ-em i drugim povezanim licima ili entitetima o slučajevima koji se prijavljuju STK-u. Planirano je dodatno povećanje sredstava.²²

316. Od samog početka Specijalno tužilaštvo se nalazi u jednoj policijskoj ustanovi sa nedovoljno prostora za zaposlene u njemu. Dodatni prostor je bio (a i dalje je) neophodan kako bi svi lokalni i EULEX-ovi tužioci i osoblje bili pod jednim krovom. Uzimajući u obzir odluku TSK-a da poveća broj tužilaca, pravnih sekretara i saradnika, biće obezbeđena i dodatna oprema za ta lica. Na sastanku održanom 5. septembra 2014. godine TSK je odlučio da KDT sa nacionalnim osobljem i EULEX-ovim osobljem treba da bude smeštena u zgradi E Palace pravde, čime bi trebalo da se obezbede adekvatni radni uslovi za KDT. Preseljavanje je planirano u 2015. godini.

317. Ugovor o saradnji o osnovnim načelima u vezi sa uspostavljanjem i radom Nacionalnog koordinatora za borbu protiv privrednog kriminala potpisan je 22. novembra 2013. godine, sa ciljem povećanja efikasnosti procesuiranja počilaca, zaplene i konfiskacije imovine iz kriminalne aktivnosti. Taj ugovor o saradnji su potpisali Ministar pravosuđa, Tužilački savet Kosova, Sudski savet Kosova, Ministarstvo finansija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Centralna banka Kosova, Kosovska agencija za borbu protiv korupcije i Kosovska obaveštajna agencija.

318. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije i pozdravlja preduzete aktivnosti, naročito za povećanje sredstava i saradnje sa drugim činiocima u borbi protiv korupcije.

319. Međutim, po mišljenju Procenjivačkog tima, slučajeve korupcije uopšteno rešava previše entiteta. Tu su lokalna policija/tužilac, kosovska policija/tužilac ili Tužilaštvo Kosova, kao i istražne jedinice u okviru Carinske službe Kosova i Kosovska poreska uprava. Kad Tim za ocenu uporedi brojke u vezi sa slučajevima koji su u toku sa brojem sudskih odluka, raskorak između tih brojeva je toliko očigledan da se Tim ozbiljno brine da li sam gorenavedeni Akcioni plan može da reši probleme efektivnosti borbe protiv korupcije (videti stavove 308 i onaj nakon gorenavedenog). Kad slučajeve korupcije rešava toliko entiteta u odnosu na veličinu populacije, nemoguće je da svako telo ima svu neophodnu stručnost i iskustvo za borbu sa teškim i složenim slučajevima. Tim za ocenu smatra da je specijalizovano telo STK-a Specijalna operativna grupa za borbu protiv korupcije, te da treba da se bavi slučajevima korupcije u većoj meri nego danas, umesto da se njima bavi toliko različitih entiteta. Nema sumnje da bi efektivnost borbe protiv korupcije bila veća kad bi osoblje radilo zajedno svakodnevno, neprestano razvijajući stručnost u skladu sa određenim oblastima i pojedinačnim veštinama i iskustvom. To odeljenje bi zatim trebalo da ima nadležnost širom Kosova, da se bavi slučajevima korupcije, tj. ne samo u slučajevima koji se smatraju korupcijom na visokom nivou²³, već i u svim ozbiljnim slučajevima, kao što je, na primer, složen slučaj u kom su značajne sume ili druge prednosti ugrožene, u slučajevima koji su povezani sa organizovanim kriminalom, u slučajevima u koje su umešani političari ili upotreba posebnih poslovnih metoda, u slučajevima koji zahtevaju opsežnu istragu u inostranstvu ili bilo kojim drugim ozbiljnim slučajevima.

²² TSK je povećao broj domaćih tužilaca na 18. Od toga, 13 pozicija je popunjeno. TSK je raspisao konkurs za još tri tužioca. Konkurs je zatvoren 3. oktobra 2014. godine.

²³ Zajedničko administrativno uputstvo od 13. novembra 2013. godine koje je potpisao glavni državni tužilac, glavni tužilac EULEX-a i rukovodilac STK-a definiše korupciju na visokom nivou. To uputstvo predviđa slučajeve koji pokreću dopunsku nadležnost STK-a u skladu sa članovima 9, 10 i 11 Zakona o STK-u. Isto uputstvo je poslato svim agencijama za sprovođenje zakona na Kosovu.

Prema tekstu uputstva, prekršaj korupcije na visokom nivou podrazumeva:

1. Jedan od prekršaja pomenut ovde (odnosno onih sadržanih u članovima 291(2), 316, 405(2), 406(2), 422, 425–432, 435 i 436 Krivičnog zakona, koji uključuju sve oblike davanja mita, zloupotrebe službenog položaja ili ovlašćenja, pronevere na položaju, prevare na položaju, neovlašćene upotrebe imovine, korišćenja uticaja za dobijanje nezasaženih prednosti, izdavanja nezakonitih sudskih odluka, protivpravne naplate i isplate i nezakonitog prisvajanja imovine tokom istraživanja ili izvršenja sudske odluke) i jedan od ispunjenih uslova u narednim tačkama 2, 3 ili 4;
2. Lice osumnjičeno da je počinilo prekršaj je predsednik Kosova, predsednik ili član skupštine, premijer, zamenik premijera ili ministar, gradonačelnik, sudija Vrhovnog suda ili Apelacionog suda, glavni državni tužilac, glavni tužilac, bez obzira na vrednost prekršaja ili dobijene prednosti;
3. Lice osumnjičeno da je počinilo prekršaj je zamenik ministra, viši državni službenik (generalni sekretar ili pozicija jednakog nivoa), zaposleni u ministarstvu i državnim institucijama koji je na savetničkoj poziciji i može da donosi odluke i ako prednost ili izazvana šteta prevazilazi 500.000 evra;
4. Prekršaj korupcije će se smatrati prekršajem visokog nivoa uvek kad prednost ili izazvana šteta prevazilaze 1.000.000 evra.

Stoga uputstvo treba promeniti kako bi se ispunili zahtevi preporuke.

320. Izgleda da *nema napretka u vezi sa ojačanjem centralnog entiteta koji se uopšteno bavi slučajevima korupcije širom Kosova (razjašnjenje nadležnosti STK-a), pošto nije bilo dovoljnog povećanja sredstava i nije bilo konkretnih informacija o bližoj saradnji između tužilaca, istražitelja i stručnjaka u slučajevima korupcije.*

321. Tim za ocenu zaključuje da preporuka LVI nije sprovedena u delo.

Preporuka lvii.

322. *Tim za ocenu preporučuje da se preduzmu neophodne zakonske mere kako bi oštećeni imao pravo podnošenja žalbe zbog obustavljanja istrage (stav 617).*

323. Tim za ocenu skreće pažnju na pitanje o odustajanju od predmeta. Ukoliko tužilac odluči da odustane od istrage, oštećeni nema mogućnost da se žali tužiocu višeg ranga/glavnom državnom tužiocu. Odustajanje od predmeta je važna odluka sa dalekosežnim posledicama. Svaki sistem je i osetljiviji u pogledu korupcije kad samo od jedne osobe zavisi da li će se odustati od slučaja.

324. Vlasti Kosova nisu pružile informacije o toj preporuci.

325. Stoga, Tim za ocenu zaključuje da preporuka LVII nije sprovedena u delo.

3.3. Konfiskacija i drugi vidovi oduzimanja sredstava i dobiti stečenih krivičnim delom

Preporuka lviii.

326. *Tim za ocenu preporučuje (i) da se osnuje telo u okviru postojeće strukture sa posebnim osvrtom na identifikovanje, pronalaženje i zamrzavanje prihoda stečenih krivičnim delom; i (ii) da se poboljša efektivnost sistema uvođenjem obaveznih kriterijuma za sprovođenje zakona u procesuiranju nezakonito stečenih finansijskih sredstava u slučaju bilo kakve istrage dela kojim se stiču prihodi (stav 636);*

327. Kosovske vlasti izveštavaju da je glavni državni tužilac izdao 14. januara 2014. godine Direktivu u vezi sa aktivnostima svih državnih tužilaca povezanih sa privremeno zaplenjenom i konfiskovanom imovinom ili imovinom za koju je izdat nalog za blokadu. Istovremeno, napravljeno je pojednostavljeno uputstvo za tužioce u vezi sa konfiskacijom na Kosovu. U tom uputstvu opisana su zaduženja tužilaca. Postoje tri oblasti konfiskacije koje tužioci moraju da razmotre: prvo, sva sredstva koja se koriste u izvršenju ili kontemplaciji prekršaja; drugo, svi otkriveni zabranjeni predmeti (oružje, krijumčarenje); treće, sve primećene koristi stečene krivičnim delima. U svim slučajevima, uputstvo savetuje tužioca da prati korake u prepoznavanju, blokadi i konfiskaciji.

328. Tim za ocenu pozdravlja aktivnosti koje su preduzete i podstiče vlasti da obezbede poštovanje tog važnog uputstva. *Međutim, nikakve informacije nisu date o aktivnostima preduzetim za uspostavljanje posebnog entiteta u okviru postojeće strukture koja će se naročito baviti identifikovanjem, praćenjem i blokadom prihoda od krivičnih dela.*

329. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka LVIII delimično sprovedena u delo.

Preporuka lix.

330. *Tim za ocenu preporučuje da se osigura da stvari za koje se namerava da se koriste u izvršenju krivičnog dela mogu biti konfiskovane id a se proširi delokrug odredbi o konfiskaciji sredstava i prihoda stečenih krivičnim delom, kako bi se stvorile bolje mogućnosti za efektnu primenu konfiskacije u slučajevima korupcije (stav 637).*

331. Kosovske vlasti izveštavaju da je novi Zakon br. 04/L-140 o proširenim ovlašćenjima za konfiskaciju imovine pribavljene krivičnim delila [u daljem tekstu: Zakon o proširenim ovlašćenjima za konfiskaciju] stupio na snagu 11. februara 2013. godine. On predviđa mogućnost konfiskacije:

- Imovine koja podleže proširenim ovlašćenjima konfiskacije i koja ne predstavlja materijalnu korist od krivičnog dela opisanog u optužnici (član 6);
- Imovine koja podleže proširenim ovlašćenjima konfiskacije i koju je pribavio optuženik koji je preminuo (član 7);
- Imovine koja podleže proširenim ovlašćenjima konfiskacije i koju je pribavio optuženik koji je napustio Kosovo (član 8).

Odredbe ovog zakona se mogu primeniti na imovinu koja je prenetna na drugo lice sa lica koje je optuženik ili osuđeno lice ili je to postalo. To lice ima pravo da pokaže da je *bona fide* kupac imovine. Imovina se ne može konfiskovati od *bona fide* kupca te imovine.

332. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije. Međutim, taj zakon se ne bavi pitanjima pokrenutim u Izveštaju o oceni PECK-a (stav 637) o *ograničenjima nametnutim članom 278 ZKP-a u odnosu na prilike za konfiskaciju u skladu sa članom 96 KZ-a (konfiskacija materijalne koristi prenete na treće lice), konfiskacije sama imovina, kada se on pronađe (in rem) i konfiskaciju predmeta namenjenih upotrebi.* Nadalje, tekst člana 13 Zakona o proširenim ovlašćenjima za konfiskaciju nije jasan: „Stupanjem ovog Zakona na snagu, odredbe koje su suprotstavljene ovom Zakonu se ukidaju.“ Zarad pravne jasnoće, konkretne ukinute odredbe je trebalo direktno identifikovati i navesti u ovoj odredbi.

333. Tim za ocenu zaključuje da preporuka LIX nije sprovedena u delo.

3.4. Imuniteti od istrage, krivičnog gonjenja ili donošenja presude za dela korupcije

Preporuka lx.

334. *Tim za ocenu preporučuje da se preduzmu mere kojima će se osigurati da se vremenski period u kojem se ne može vršiti istraga ne uzima u obzir pri obračunu ograničenog vremenskog perioda za istragu (stav 647).*

335. Tim za ocenu podseća da *ta preporuka zahteva dopune/izmene zakona*. Kao što je pomenuto u stavu 647 Izveštaja o oceni, član 157 ZKP-a pruža zakonsku osnovu za obustavljanje istrage. Pored privremenog mentalnog poremećaja ili invalidnosti, neke druge ozbiljne bolesti ili bega optuženog, nije jasno da li tekst „druge okolnosti koje privremeno sprečavaju uspešno procesuiranje optuženog“ može biti osnova za obustavljanje ograničenog vremena za istragu.

336. Vlasti Kosova nisu pružile informacije o toj preporuci.

337. Tim za ocenu zaključuje da preporuka LX nije sprovedena u delo.

4. Međunarodna saradnja

Preporuka lxi

338. *Tim za ocenu preporučuje (i) da se preduzmu radnje na prikupljanju odgovarajućih i detaljnih informacija i statističkih podataka, uključujući sve aspekte zahteva za uzajamnu pravnu pomoć, od početka do kraja, kako bi se ocenila efikasnost u pružanju uzajamne pravne pomoći; i (ii) da se uvedu standardi pružanja usluga za vremenski rok obrade stranih zahteva, kako bi se garantovala efektivnost sistema (videti Izveštaj o oceni sprečavanja pranja novca) (stav 659);*

339. Kosovske vlasti obaveštavaju da su neki međunarodni ugovori potpisani tokom 2013. i 2014. godine:

- Ugovor o izručenju sa Italijom, objavljen 19. novembra 2013. godine;
- Ugovor o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim slučajevima sa Italijom, objavljen 19. novembra 2013. godine;
- Ugovor sa Mađarskom o saradnji u sprečavanju i borbi protiv zločina, objavljen 6. septembra 2013. godine;
- Ugovor o policijskoj saradnji u borbi protiv zločina sa Švajcarskom (Kosovske strane ugovora: PK, CK i FOJ), objavljen 13. marta 2014. godine.

340. Kosovske vlasti dalje obaveštavaju da je prikupljena statistika u vezi sa međusobnom pravnom pomoći tokom 2013. godine, gde je Kosovo dobilo i obradilo ukupno 8.8778 zahteva i odgovora u vezi sa otvorenim slučajevima i novim slučajevima bez pitanja o izručenju. Slučajevi su klasifikovani u različite kategorije i navedene su zemlje o kojima je reč.

341. Tim za ocenu pozdravlja mere koje su preduzete i statistiku koja je prikupljena, ali zauzima stav da se oni ne bave svim nedostacima primećenim u Izveštaju o oceni (stav 659). *Date informacije ne sadrže sve aspekte zahteva za uzajamnu pravnu pomoć od početka do kraja, kako bi se ocenila efikasnost u pružanju uzajamne pravne pomoći, i ne uvode nove standarde koji se tiču vremenskog roka za obradu stranih zahteva, kako bi se garantovala efektivnost sistema.*

342. Tim za ocenu zaključuje da je preporuka LXI delimično sprovedena u delo.

Preporuka lxii.

343. *Tim za ocenu preporučuje da se preduzmu mere kako bi se osiguralo da, u skladu sa pravilima Zakona o ratifikaciji Krivično-pravne konvencije (ETS No.173), uzajamna pravna pomoć bude pružena u slučajevima korupcije uprkos tome što Kosovo nema tu pravnu obavezu (stav 660).*

344. Vlasti Kosova obaveštavaju da je novi Zakon br. 04/L-213 o Međunarodnoj Pravnoj Saradnji o Krivičnim Stvarima stupio na snagu 31. jula 2013.

345. Tim za ocenu prima k znanju dostavljene informacije. Član 1, stav 3 zakona postavlja princip reciprociteta kao osnovu međunarodne pravne saradnje. On kaže da "u odsustvu međunarodnog sporazuma između Kosova i druge države, međunarodna pravna saradnja će biti ostvarena na osnovu principa reciprociteta". Međutim, ovaj zakon ne pominje bilo kakav izuzetak od opšteg pravila u odnosu na predmete korupcije. Štaviše, nikakve informacije nisu dostavljene o tome da li je trebalo napraviti interne izuzetke u ovakvim situacijama.

346. Tim za ocenu zaključuje da preporuka lxii nije sprovedena u delo.

III. ZAKLJUČCI

347. S obzirom na gorenavedeno i na osnovu zaključaka Izveštaja o praćenju (dve primenjene preporuke, xxxii i xxxviii), Tim za ocenu zaključuje da su Kosovske vlasti primenile ili na zadovoljavajući način rešile samo 5 preporuka od 62 preporuke sadržane u Izveštaju o oceni PECK-a (Ciklus I). Preporuke XXXII, XXXIV, XXXVIII i XLI su sprovedene u delo na zadovoljavajući način, i preporuka xviii je na zadovoljavajući način rešena; preporuke III, VII, VIII, IX, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXI, XXV, XXVI, XXXI, XXXIII, XXXV, XXXVII, XXXIX, XLII, XLIII, XLIV, LV, LVIII i LXI delimično su sprovedene u delo, dok preporuke I, II, IV, V, VI, X, XI, XIX, XXII, XXIII, XXIV, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXVI, XL, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LVI, LVII, LIX, LX i LXII uopšte nisu sprovedene u delo.

348. Uopšteno, nivo usklađenosti preporuka sa Izveštajem o ocenama je nizak. Kosovske vlasti uopšte nisu ili su delimično sprovele delo većinu preporuka, od kojih većina zahteva reviziju i usvajanje osnovnog predmetnog zakonodavstva, dok nekoliko drugih zahteva efikasnu primenu relativno novih zakona u praksi. Međutim, određeni napori su uloženi u rešavanje primećenih nedostataka. Naročito, nedavni zakonski zahtevi koji obavezuju CIK da objavi i ostavi dostupne javnosti sve godišnje finansijske izveštaje političkih partija, zajedno sa konačnim izveštajem revizije političkih partija na svojoj zvaničnoj veb-stranici doprinose unapređenom nivou transparentnosti, pod uslovom da dođe do njihove primene. Slično tome, objavljivanje godišnjih finansijskih izveštaja zajedno sa konačnim izveštajem revizije je obaveza za budućnost političkih partija; uvođenje definicije i regulisanja entiteta povezanih sa nekom političkom partijom; uspostavljanje pravila koja se tiču specijalizacije, nezavisnosti i veština/stručnosti revizora pozvanih da izvrše reviziju računa političkih partija i kandidata; kao i uvođenje obaveznog periodičnog objavljivanja izveštaja političkih partija samo su neke od preduzetih pozitivnih mera. Nadalje, kosovske vlasti su preduzele mere u cilju usvajanja smernica za policiju u vezi sa saglasnošću za izuzetno eksterno angažovanje.

349. Kosovske vlasti su preduzele delimične korake da revidiraju i razjasne pravni okvir za sprečavanje sukoba interesa, iako proces zakonske revizije još nije okončan. U vezi sa merama čiji je cilj pojačanje osnovnih garancija i *sprečavanje korupcije među sudijama i tužiocima*, mere delimično sprovedene u delo tiču se, između ostalog, sledećeg: koraka za obezbeđivanje odgovarajućeg funkcionisanja nasumičnog dodeljivanja slučajeva na sudovima; mera za uspostavljanje transparentnog i jedinstvenog sistema održavanja i pristupa informacijama u spisima predmeta; napora za ažuriranje pravila o etici i profesionalnog ophođenja sudija; pokušaja za poboljšanje interakcije između KABPK-a i tužioca, kao i sudija u postupcima za manje prekršaje i krivična dela kroz standardne operativne procedure; usvajanja i primene procedura provere za sudije; smernica u vezi sa saglasnošću za izuzetno spoljno angažovanje i aktivnosti; uspostavljanja bolje veze između KDP-a i TSK-a u vezi sa disciplinskim i krivičnim istragama tužilaca.

350. Što se tiče *preventivnih mera u policiji*, kosovske vlasti su preduzele korake za uvođenje objektivnih i transparentnih kriterijuma za imenovanje/razrešenje višeg rukovodstva i zvaničnika kosovske policije, kao i za pojačanje kapaciteta u ljudstvu u relevantnim organima policije za disciplinske i interne istrage i za vođenje verodostojne evidencije disciplinskih i drugih postupaka pokrenutih protiv policijskih službenika.

351. Isto tako, neke tekuće mere i inicijative se delimično bave transparentnošću u *javnoj upravi* (naročito instrumenti vezani za e-upravu i pristup javnim dokumentima), jačanjem prijavljivanja imovine i koristi i proširenjem adekvatnih i primenjivih standarda o sukobu interesa na svakog javnog zvaničnika, kao i merama rotacije u sektorima javne uprave koji su naročito izloženi riziku od korupcije.

352. Nadalje, što se tiče *finansiranja političkih partija*, kosovske vlasti su preduzele neke delimične mere sa ciljem da, između ostalog, usklade zakonske odredbe o finansiranju političkih entiteta i kampanja sa zakonima primenjivim na druge kandidate u izborima; da se revidira definicija „doprinos“ političkoj partiji; da se postave precizniji uslovi za zahteve za finansijske izveštaje i rok/rokove za njihovo objavljivanje; da se unifikuju formulari izveštaja partija, naročito u pogledu sadržaja, periodičnosti njihovog podnošenja i objavljivanja i da se uvedu proporcionalne i efektivne kazne koje u većoj meri imaju funkciju odvraćanja od prekršaja kad je reč o kršenju pravila o finansiranju političkih subjekata.

353. U oblasti *javnih nabavki*, neke mere su preduzete da se stvore uslovi za povećanu transparentnost i jednakost konkurencije; da se poboljšaju sposobnosti i mehanizmi za nadzor i praćenje; da se uvedu pravila za sprečavanje sukoba interesa u javnim nabavkama; da se uvede obavezno prijavljivanje situacija u kojima postoji sukob interesa od strane članova komisija za

nabavke; da se promoviše dalja obuka i specijalizacija sa naglaskom na sprečavanju i otkrivanju dela korupcije.

354. Konačno, kad je reč o *oblasti krivičnih dela*, određeni koraci su preduzeti za prikupljanje odgovarajućih i detaljnih informacija i statistike, uključujući sve aspekte slučaja korupcije, od početka do kraja; za poboljšanje efektivnosti sistema kroz uvođenje obaveznih odrednica za primenu zakona u istrazi nezakonitih fondova; a i delimičan napredak je postignut u prikupljanju i čuvanju odgovarajućih i detaljnih informacija i statistike o međusobnoj pravnoj pomoći i drugim povezanim pitanjima.

355. Uprkos gorenavedenim pozitivnim razvojem, još mnogo toga treba uraditi. Kosovske vlasti se oštro pozivaju da ulože energične i održive napore kako bi ispoštovali preporuke iz Izveštaja o oceni PECK-a. Za to će biti potrebna velika politička posvećenost uz koordinisane, efektivne mere poređane po prioritetima, koje se moraju preduzeti bez odlaganja.

356. Kosovske vlasti se pozivaju da nastave da obraćaju budnu pažnju na tekuće mere ili na one koje će u budućnosti za sprovođenje u delo neprimenjenih preporuka tek biti preduzete.

IV. Dodatak 1: Matrica ispunjenosti - Ciklus II

DI Ciklus I – Preporuka	Realizovana zadovoljavajuće	Bavljeno na zadovoljavajućim	Delimično realizovan	Nije se sprovelo
1. Opsti pregled trenutnog stanja korupcije				
i. da se vrši periodična procena rizika korupcije, pre bilo kakve dalje revizije strateških dokumenata (Strategija i Akcioni plan za borbu protiv korupcije); (ii) da se usvoji bolje integrisan pristup etičkih aspekata putem adekvatnih planova integriteta, sa ciljem da se preventivne mere prošire na ceo javni sektor, uključujući lokalnu samoupravu; i (iii) da se objave odgovarajući nalazi i na taj način dodatno definišu/prilagode strateški prioriteti (<i>stav 62</i>);	☐	☐	☐	☒
ii. da se osigura pravilna i efektivna primena i praćenje novog strateškog okvira za borbu protiv korupcije za period 2013-2017. god., kao i da se sprovedu ključne neprimenjene mere iz prethodnog Akcionog plana za period 2010-2011. god. (<i>stav 72</i>);	☐	☐	☐	☒
iii. (i) da se racionalizuje pravni okvir koji se odnosi na sprečavanje sukoba interesa, tako što će relevantni zakoni biti usklađeni sa novousvojenim Krivičnim zakonom; (ii) da se revidira i razjasni institucionalni okvir za sprečavanje sukoba interesa, usvajanjem niza smernica koje bi omogućile efikasno delovanje kako u prekršajnom tako i u krivičnom postupku; (iii) da se inicira rasprava o redefinisanoj nadležnosti KABPK, u svetlu potrebe za efikasnijim i efektivnijim sprečavanjem korupcije; i (iv) da se poreske vlasti postepeno uključe u verifikaciju prijavljene imovine, kako bi se poboljšala provera porekla imovine i time smanjila mogućnost za nezakonito bogaćenje (<i>stav 79</i>);	☐	☐	☒	☐
2.1 Osnovne Mere Zastite i Sprečavanja Korupcije - sudije / tužioci				
iv. da se razmotri sastav SSK kako bi u potpunosti odražavao standarde nezavisnosti pravosuđa, kao i kontrole i usklađenosti između institucija (<i>stav 114</i>);	☐	☐	☐	☒
v. da se usvoje jasni i transparentni kriterijumi na osnovu kojih predsednik može da odbije nominaciju za sudiju ili tužioca, kao i osnov za žalbu protiv ovakve odluke (<i>stav 119</i>);	☐	☐	☐	☒
vi. da se razmotri mogućnost izmene probnog sistema imenovanja sudija i tužilaca, kojim se predviđa početni trogodišnji mandat pre konačne potvrde mandata (<i>stav 129</i>);	☐	☐	☐	☒
vii. da se obezbedi odgovarajuće funkcionisanje nasumičnog dodeljivanja predmeta, kako je popisano Uredbom o internoj organizaciji sudova (<i>stav 141</i>);	☐	☐	☒	☐
viii. i) da se uspostavi transparentan i objedinjen sistem čuvanja informacija i pristupa informacijama o sudskim predmetima koji bi obuhvatio sve faze istrage, krivičnog gonjenja i suđenja; (ii) da se poboljša rukovođenje predmetima, izveštavanje i dostupnost statistike u sudskom sistemu, posebno u pogledu korupcije i sličnih krivičnih dela, posebno obezbeđujući bolje usklađivanje sa uslugama tužilaštva; i (iii) da se poboljša transparentnost krivičnog pravnog sistema u odnosu na širu javnost i medije, naročito u kontekstu sprečavanja i borbe protiv korupcije (<i>stav 144</i>);	☐	☐	☒	☐
ix. da se ažuriraju pravila etičkog i profesionalnog ponašanja za sudije, tako što će se dodati odgovarajuće smernice, posebno u vezi sa sukobom	☐	☐	☒	☐

DI Ciklus I – Preporuka	Realizovana zadovoljavajuće	Bavljeno na zadovoljavajući naci	Delimicno realizovan	Nije se sprovelo
interesa i sličnim oblastima (naročito sa primanjem poklona i drugih koristi, nespojivošću funkcija i dopunskim delatnostima) (stav 148);				
x. da SSK usvoji transparentne smernice u pogledu saglasnosti za eksterni angažman sudija kao izuzetak, uključujući jasno obrazloženje koje će se koristiti prilikom odlučivanja o davanju saglasnosti za takve izuzetke (stav 157);	☐	☐	☐	☒
xi. (i) da se uspostavi službeni odnos između DKS i Tužilaštva, kako bi se unapredila disciplinska i krivična istraga sudija i tužilaca i uzajamna saradnja učinila transparentnom; i (ii) da se ustroji i pojasni institucionalni okvir i postupak disciplinske/krivične istrage protiv sudija i tužilaca, uključujući utvrđivanje perioda zastarelosti za disciplinski postupak, kako bi se izbegla nepotrebna odlaganja i preklapanja postuaka (stav 187);	☐	☐	☐	☒
xii. da interakcija između SSK i Tužilaštva, kao i između sudija u prekršajnom i krivičnom postupku, bude razjašnjena u standardnim operativnim procedurama o sukobu interesa, kada se radi o stupanju na snagu novog Krivičnog zakona (stav 188);	☐	☐	☒	☐
2.2 Osnovne Mere Zastite i Sprečavanja Korupcije – Javni tuzioci				
xiii. da SSK i TSK usvoje jasne i sveobuhvatne procedure za proveru podobnosti kandidata (i) na osnovu objektivnih i transparentnih kriterijuma; (ii) koje su unapred poznate i (iii) da svaka odluka bude obrazložena na odgovarajući način (stav 209);	☐	☐	☒	☐
xiv. da TSK usvoji smernice u vezi sa saglasnošću za izuzetno eksterno angažovanje za tužioce i da utvrdi ograničenje naknade za takav angažman (stav 220);	☐	☐	☒	☐
xv. da se uspostavi službeni odnos između KDT i TSK (imajući svakako u vidu i odnos između glavnih tužilaca i KDT), da bi se unapredile disciplinske i krivične istrage tužilaca, na osnovu načela transparentnosti i javnosti, uz očuvanje tajnosti istrage i zaštite ličnih podataka (stav 239);	☐	☐	☒	☐
2.3 Osnovne Mere Zastite i Sprečavanja Korupcije - Policia				
xvi. da se uvedu objektivni i transparentni kriterijumi za imenovanje/razrešenje generalnog direktora policije, kako bi se osigurala operativna nezavisnost Policije (stav 254);	☐	☐	☒	☐
xvii. da se uvedu objektivni i transparentni kriterijumi za imenovanje/razrešenje zamenika direktora i drugih zvaničnika višeg nivoa u Policiji (stav 255);	☐	☐	☒	☐
xviii. da se usvoje smernice za Policiju u vezi sa saglasnošću za izuzetno eksterno angažovanje i da se utvrdi ograničenje naknade za takav angažman (stav 259);	☐	☒	☐	☐
xix. da se utvrde ograničenja nakon prestanka funkcije za policijske službenike na svim nivoima i da se naprave odgovarajući aranžmani za efikasno nadgledanje primene ovih propisa (stav 262);	☐	☐	☐	☒
xx. da se pojačaju kapaciteti u ljudstvu u relevantnim organima policije za disciplinske i interne istrage i da se vodi verodostojna evidencija disciplinskih i drugih postupaka pokrenutih protiv policijskih službenika (stav 276);	☐	☐	☒	☐

DI Ciklus I – Preporuka	Realizovana zadovoljavajuće	Bavljeno na zadovoljavajućim	Delimično realizovan	Nije se sprovelo
2.4 Osnovne Mere Zastite i Sprečavanja Korupcije – Javna Uprava				
xxi. i) da se poboljša transparentnost u javnoj upravi (uključujući „e-upravu“) kroz sprovođenje proaktivnijih strateških rešenja, odgovarajuće jačanje regulatornog i institucionalnog okvira, kao i periodično praćenje i izveštavanje; i ii) da se preduzimu dalji koraci za adekvatnu primenu uvida u javna dokumenta i na centralnom i na lokalnom nivou (stav 288);	☐	☐	☒	☐
xxii. (i) da se primene jedinstvena pravila za transparentno i objektivno zapošljavanje i unapređivanje javnih službenika putem, između ostalog, pravilnog oglašavanja upražnjenih radnih mesta, pravične konkurencije među kandidatima i izbegavanja sukoba interesa; (ii) da se poveća nadzor i praćenje postupaka odabira i unapređivanja javnih zvaničnika; i (iii) da se uvedu odgovarajući postupci provere podataka i integriteta kandidata za radno mesto u javnoj upravi (stav 304);	☐	☐	☐	☒
xxiii. (i) u što kraćem roku usvoji Etički kodeks za državne službenike; (ii) razmotri proširenje njegove primene na neobuhvaćene kategorije funkcionera u javnoj upravi; i (iii) na svim nivoima javne uprave poveća poznavanje etičkih profesionalnih standarda (između ostalog, putem redovne obuke, priručnika, saveta) (stav 308);	☐	☐	☐	☒
xxiv. da se izrade uputstva o ponašanju i postupanju javnih zvaničnika kada primaju poklone, kako bi se upotpunila pravila utvrđena članom 11 Zakona o prijavljivanju, poreklu i proveri imovine visokih javnih zvaničnika i prijavljivanju, poreklu i proveri poklona za sve javne zvaničnike, br. 04/L-050 (stav 311);	☐	☐	☐	☒
xxv. (i) da se pojača kontrola prijave imovine i interesa kako bi se obezbedilo pravilno sprovođenje i praćenje, (ii) da se intenziviraju nastojanja na razvoju kapaciteta u pojedinim institucijama radi sprečavanja i otkrivanja sukoba interesa putem mehanizama direktnog nadzora i koordinacije, kao i pomoću posebnog referentnog materijala, smernica i obuke; i (iii) da se adekvatan i primenljiv standard za sukob interesa, uključujući i neprimerenu migraciju u privatni sektor („pantouflage“), proširi na svako lice koje obavlja funkciju u javnoj upravi (uključujući rukovodioce i konsultante) na svakom nivou vlasti (stav 320);	☐	☐	☒	☐
xxvi. da se razmotri mogućnost šire primene rotacije u sektorima javne uprave koji su posebno izloženi riziku korupcije (stav 322);	☐	☐	☒	☐
xxvii. da se uspostavi i vodi centralno periodično prijavljivanje statističkih podataka o sprovođenju disciplinskih postupaka i kazni u javnoj upravi (stav 332);	☐	☐	☐	☒
2.5 Osnovne Mere Zastite i Sprečavanja Korupcije – Poslanici u Parlamentu				
xxviii. da se Kodeks ponašanja za poslanike izmeni i dopuni praktičnim merama za njegovo sprovođenje, kao što su namenska obuka, savetovanje i konsultovanje o etičkim i pitanjima korupcije (stav 351);	☐	☐	☐	☒
xxix. treba dati nadležnost KABPK-u – ili nekom drugom zvaničnom organu, u saradnji sa Poreskom upravom – da vrši odgovarajuću procenu prijavljene imovine (stav 367);	☐	☐	☐	☒

DI Ciklus I – Preporuka	Realizovana zadovoljavajuće	Bavljeno na zadovoljavajućim	Delimično realizovan	Nije se sprovelo
xxx. da se preduzmu mere kako bi se osigurao nadzor i primena postojećih pravila o sukobu interesa i obelodanjivanju spoljašnjih veza od strane narodnih poslanika (<i>stav 379</i>);	☐	☐	☐	☒
2.6 Finansiranje političkih stranaka i izborne kampanje				
xxxi. da se zakonske odredbe o političkim subjektima i finansiranju kampanja usklade sa zakonskim propisima koji važe za druge kandidate na izborima (lokalni i nacionalni nivo, predsednički izbori) (<i>stav 403</i>);	☐	☐	☒	☐
xxxii. da se izradi sveobuhvatajuća i jedinstvena internet prezentacija, na kojoj su postavljeni pravni i regulatorni okvir i na kojoj se mogu naći relevantne informacije o periodičnim izveštajima političkih subjekata i druge relevantne informacije (<i>stav 404</i>);	☒	☐	☐	☐
xxxiii. da se definicija 'priloga' za političku stranku, kako je predviđeno Pravilom 01/2008 o registraciji i radu političkih stranaka, dosledno koristi u zakonodavnom i regulatornom okviru koji se odnosi na finansiranje političkih subjekata i izbornih kampanja, kako bi se obuhvatili indirektni resursi (kao što su na primer usluge ili nenovčane donacije) (<i>stav 420</i>);	☐	☐	☒	☐
xxxiv. da se (konačno) uvede definicija i uredi pitanje subjekata povezanih sa političkom strankom (<i>stav 422</i>);	☒	☐	☐	☐
xxxv. da se utvrde precizniji uslovi za potrebe finansijskih izveštaja i rokova objavljivanja (<i>stav 436</i>);	☐	☐	☒	☐
xxxvi. da se Centralnoj izbornoj komisiji/Kancelariji ili Agenciji za borbu protiv korupcije daju mandat, odgovarajuća ovlašćenja, finansijska sredstva i kvalifikovano osoblje za efektivno i proaktivno nadgledanje finansiranja političkih stranaka i izbornih kampanja, istraživanje navodnih povreda propisa o finansiranju političkih stranaka i, po potrebi, izricanje kazni (<i>stav 442</i>);	☐	☐	☐	☒
xxxvii. (i) da obrasci za izveštaje stranaka budu jednoobrazni, posebno u pogledu sadržaja, periodičnosti njihovog dostavljanja i objavljivanja; i (ii) da se utvrde postupci praćenja utvrđenih standarda (<i>stav 443</i>);	☐	☐	☒	☐
xxxviii. da se uspostave jasna pravila kojima se obezbeđuje specijalizacija, nezavisnost i znanje i iskustvo/stručnost revizora pozvanih da vrše reviziju finansijskih podataka političkih stranaka i kandidata (<i>stav 444</i>);	☒	☐	☐	☐
xxxix. da se uvedu sankcije sa većim učinkom odvratanja, kao i efektivnije i srazmernije sankcije za kršenje pravila finansiranja političkih stranaka, te da se Centralnoj izbornoj komisiji daju ovlašćenja potrebna za istragu takvih slučajeva i primenu odgovarajućih sankcija (<i>stav 454</i>);	☐	☐	☒	☐
xl. da se Kancelariji daju odgovarajuća ovlašćenja da, prema potrebi, vrši materijalnu proveru (pored postojećeg formalnog pregleda) informacija koje su dostavili kandidati za izbore i drugi politički subjekti (<i>stav 455</i>);	☐	☐	☐	☒
xli. da se uvede obavezno periodično objavljivanje izveštaja političkih stranaka na javnoj internet prezentaciji (<i>stav 456</i>);	☒	☐	☐	☐

DI Ciklus I – Preporuka	Realizovana zadovoljavajuće	Bavljeno na zadovoljavajućim	Delimicno realizovan	Nije se sprovelo
2.7 Javne Nabavke				
xlii. da se stvore uslovi za veću transparentnost i ravnopravnost na tenderu, da bi se rizik od pojave mogućnosti za korupciju u oblasti javnih nabavki i privatizacije sveo na najmanju moguću meru (<i>stav 467</i>);	☐	☐	☒	☐
xliii. (i) sa ciljem svođenja rizika i mogućnosti korupcije na minim, da se obezbedi daljnje ustrojavanje pravila i procedura za javne nabavke, uključujući brzo uvođenje centralnih nabavki; (ii) da se poboljša praćenje, nadzor i kontrolni kapaciteti i mehanizmi; (iii) da se izmeni Zakon o javnim nabavkama u pogledu delokruga procedura koje se odnose na prijavljivanje kršenja i prekršilaca u javnim nabavkama; i (iv) da se poboljša razmena i korišćenje informacija i horizontalna saradnja između institucija i organa, tačnije između organa za javne nabavke, reviziju, borbu protiv korupcije, poreskih i drugih organa za sprovođenje zakona (<i>stav 489</i>);	☐	☐	☒	☐
xliv. (i) da se uvede usklađena politika u pogledu osoblja i primena iste u sistemu javnih nabavki, kako bi se izbegle promene osoblja; (ii) da se pojasne i poboljšaju procedure kojima se obezbeđuju objektivni kriterijumi za zaključivanje ugovora; (iii) da se uvedu pravila za sprečavanje sukoba interesa u javnim nabavkama, uključujući obavezno prijavljivanje situacija u kojima postoji sukob interesa od strane članova komisija za nabavke; i (iv) da se promoviše dalja obuka i specijalizacija sa naglaskom na sprečavanje i otkrivanje dela korupcije (<i>stav 498</i>);	☐	☐	☒	☐
3.1 Krivično pravo, sprovođenje zakona i krivični postupak – Krivična dela i sankcije				
xlv. da se preduzmu zakonodavne mere kako bi se i na korisnike kao treća lica neposredno odnosili članovi 429 i 430 KZ u vezi sa aktivnim podmićivanjem (<i>stav 525</i>);	☐	☐	☐	☒
xlvi. da vlasti osiguraju da nema praznina u sistemu i ukoliko je potrebno da se preduzmu zakonodavne mere da krivična dela aktivnog i pasivnog podmićivanja u javnom sektoru obuhvataju sva postupanja/propuste prilikom obavljanja funkcija ovlašćenog lica, bez obzira da li je to u delokrugu dužnosti zvaničnika ili ne (<i>stav 526</i>);	☐	☐	☐	☒
xlvii. da se preduzmu neophodne zakonodavne radnje kojima bi se osiguralo da se korupcija u privatnom sektoru propiše kao krivično delo u skladu sa članovima 7 i 8 Konvencije (<i>stav 539</i>);	☐	☐	☐	☒
xlviii. da se razmotri mogućnost ukidanja uslova krivičnosti odgovornosti po pravilima obe zemlje u članovima 115 i 116 KZ u vezi sa krivičnim delima podmićivanja kada su izvršena u inostranstvu (<i>stav 561</i>);	☐	☐	☐	☒
xlix. da se preduzmu neophodne zakonodavne radnje kako bi se osiguralo da vremenski rokovi istrage ne ometaju efektivnu borbu protiv korupcije (<i>stav 569</i>);	☐	☐	☐	☒
I. da se preduzmu neophodne zakonodavne radnje da se osigura da mogućnost koju pruža posebna odbrana stvarnog kajanja da se mito vrati licu koje je dalo mito, a koje je prijavilo delo pre nego što je došlo do otkrivanja dela, bude ukinuta (<i>stav 572</i>);	☐	☐	☐	☒

DI Ciklus I – Preporuka	Realizovana zadovoljavajuće	Bavljeno na zadovoljavajući naci	Delimicno realizovan	Nije se sprovelo
Odgovornost pravnih lica				
li. da se ojačaju kontrolne funkcije Registra preduzeća kako bi se osiguralo da se vrši provera i kontrola i fizičkih i pravnih lica koja osnivaju preduzeća, a u vezi sa eventualnim postojanjem krivičnog dosijea i profesionalnih diskvalifikacija ili bilo kojih drugih važnih informacija o pravnim licima u procesu registracije (<i>stav 580</i>);	☐	☐	☐	☒
lii. da se preduzmu neophodne zakonske mere kako bi se osiguralo da pravna lica mogu snositi odgovornost ne samo onda kada se odgovorno fizičko lice može kazniti, uključujući i situacije kada se odgovornost zasniva na nepostojanju nadzora, već i u situacijama gde nije moguće utvrditi identitet fizičkog lica odgovornog za izvršeno krivično delo (<i>stav 584</i>);	☐	☐	☐	☒
liii. da vlasti na Kosovu preduzmu neophodne mere kako bi se osigurala i poboljšala praktična primena ove mere kao sredstva za sankcionisanje krivičnih dela (<i>stav 585</i>);	☐	☐	☐	☒
liv. da Kosovo razmotri mogućnost da od eksternih revizora zahteva da sumnju na podmićivanje prijave rukovodstvu ili ukoliko rukovodstvo ne reaguje, odnosno ukoliko je i samo rukovodstvo umešano, da prijavu izvrše nadležnim organima, nezavisno od preduzeća, kao što su organi za sprovođenje zakona ili regulatorni organi i, po potrebi, osigurati da revizori koji to prijave budu adekvatno i sa dobrom namerom zaštićeni od tužbi (<i>stav 593</i>);	☐	☐	☐	☒
3.2 Krivično pravo, sprovođenje zakona i krivični postupak – Istraga and krivični postupak				
Iv. da se preduzmu mere da se prikupе odgovarajuće i detaljne informacije i statistički podaci, uključujući sve aspekte slučaja korupcije od početka do kraja (uključujući i ishod predmeta), kako bi se ocenila efikasnost istrage/krivično gonjenja (<i>stav 612</i>);	☐	☐	☒	☐
Ivi. da se poboljšaju kapaciteti Specijalnog odeljenja za borbu protiv korupcije, kako u pogledu nadležnosti ovog odeljenja tako i u pogledu poboljšanja resursa i saradnje između tužilaca, istražitelja i veštaka (<i>stav 615</i>);	☐	☐	☐	☒
Ivii. da se preduzmu neophodne zakonske mere kako bi oštećeni imao pravo podnošenja žalbe zbog obustavljanja istrage (<i>stav 617</i>);	☐	☐	☐	☒
3.3 Krivično pravo, sprovođenje zakona i krivični postupak – Konfiskacija i drugi vidovi oduzimanja sredstava i dobiti stečenih krivičnim delom				
Iviii. (i) da se osnuje telo u okviru postojeće strukture sa posebnim osvrtnom na identifikovanje, pronalaženje i zamrzavanje prihoda stečenih krivičnim delom; i (ii) da se poboljša efektivnost sistema uvođenjem obaveznih kriterijuma za sprovođenje zakona u procesuiranju nezakonito stečenih finansijskih sredstava u slučaju bilo kakve istrage dela kojim se stiču prihodi (<i>stav 636</i>);	☐	☐	☒	☐
Ilix. da se osigura da stvari za koje se namerava da se koriste u izvršenju krivičnog dela mogu biti konfiskovane i da se proširi delokrug odredbi o konfiskaciji sredstava i prihoda stečenih krivičnim delom, kako bi se stvorile bolje mogućnosti za efektnu primenu konfiskacije u slučajevima korupcije (<i>stav 637</i>);	☐	☐	☐	☒
3.4 Imunitet od istrage, sudskog gonjenja ili donošenja presude za dela korupcije				

DI Ciklus I – Preporuka	Realizovana zadovoljavajuće	Bavljeno na zadovoljavajućim	Delimično realizovan	Nije se sprovodilo
<p>Ix. da se preduzmu mere kojima će se osigurati da se vremenski period u kojem se ne može vršiti istraga ne uzima u obzir pri obračunu ograničenog vremenskog perioda za istragu (<i>stav 647</i>);</p>	☐	☐	☐	☒
5. Medjunarodna saradnja				
<p>Ixi. (i) da se preduzmu radnje na prikupljanju odgovarajućih i detaljnih informacija i statističkih podataka, uključujući sve aspekte zahteva za uzajamnu pravnu pomoć, od početka do kraja, kako bi se ocenila efikasnost u pružanju uzajamne pravne pomoći; i (ii) da se uvedu standardi pružanja usluga za vremenski rok obrade stranih zahteva, kako bi se garantovala efektivnost sistema (videti Izveštaj o oceni sprečavanja pranja novca) (<i>stav 659</i>);</p>	☐	☐	☒	☐
<p>Ixii. da se preduzmu mere kako bi se osiguralo da, u skladu sa pravilima Zakona ratifikaciji Krivično-pravne konvencije (ETS 173), uzajamna pravna pomoć bude pružena u slučajevima korupcije uprkos tome što Kosovo nema tu pravnu obavezu (<i>stav 660</i>).</p>	☐	☐	☐	☒